

พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

โดย
นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

โดย
นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**Social Network Usage behavior of Under Graduate Students in Faculty of
Education, Government University**

By

Arunrat Srichoosin

An Independent study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Technology

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “พฤติกรรม
การใช้สังคมเครือข่ายออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” เสนอโดย นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

อาจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนีย์ ธรรมเมธา)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน)

...../...../.....

51257332 : สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้สังคมเครือข่ายออนไลน์ / การสื่อสาร/การศึกษา/การศึกษานันทิง

อรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ : พฤติกรรมการใช้สังคมเครือข่ายออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : อ.ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน. 197 หน้า.

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ใน คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ซึ่งครอบคลุม 14 มหาวิทยาลัย จำนวน 382 คน โดยได้จากวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และ แบบสอบถามออนไลน์ (E-Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้วยการศึกษาด้วยตนเอง มีวัตถุประสงค์ในการใช้งาน เพื่อความบันเทิง ใช้งานในด้านการสื่อสาร และใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในประเภทเผยแพร่ตัวตน (Identity Network) จำนวนมากที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์และมีความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า เพศ การมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว คะแนนเฉลี่ย และรายได้ของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ไม่แตกต่างกัน ส่วน ที่ตั้งสถาบันการศึกษาและระดับชั้นปีที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร แตกต่างกัน

ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

51257332 : MAJOR : (EDUCATIONAL TECHNOLOGY)

KEY WORD : SOCIAL NETWORK / COMMUNICATION / EDUCATION / EDUTRAINMENT

ARUNRAT SRICHOOSIN : SOCIAL NETWORK USAGE BEHAVIOR OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN FACULTY OF EDUCATION, GOVERNMENT UNIVERSITY. INDEPENDENT STUDY ADVISOR : DR. ANIRUT SATIMAN. 197 pp.

The purpose of this research were to 1) to study social network usage behavior of undergraduate students in faculty of education, government university 2) to study behavior exposure to information on social networks of undergraduate students in faculty of education, government university 3) to compare social network usage behaviors by considering personal and behavior exposure to information on social networks of undergraduate students in faculty of education, government university. The sample size was 382 of students. The questionnaire was constructed and used as tool for collected data. Analyzed the statistics of percentage, mean scores, standard deviation, t-test, one-way ANOVA.

Analysis results were concluded as follow :

1. The social network usage of undergraduate students in faculty of education, government university were at high level in overall.

2. The study of behavior in exposure to information on social networks of undergraduate students in faculty of education, government university were the most of respondents use to a self-study, the purpose of using for entertainment, applications in communications, and usage in public identity (Identity Network) maximum, most of them were usefulness and satisfied in using of each application on social network was at a high level in overall.

3. The comparison of the social network usage behavior for undergraduate students in faculty of education, government university which classifying by gender, personal computer, GPA and income of the parents are not different but the institute and student's level were social network usage behavior and behavior exposure to information was no signification different.

Department of Education Technology

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2011

Student's signature

Independent study Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจ แก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง รวมทั้ง ผศ.ดร.ฐาปณีย์ ธรรมเมธา ประธานกรรมการสอบ การค้นคว้าอิสระและ ผศ.ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจ แก้ไขการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ ดร.เอกนถน บงท่าไม้ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ ดร.น้ามนต์ เรืองฤทธิ์ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์วรสรวง ดวงจินดา ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงานวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน และอาจารย์บุญเลิศ อรุณพิบูลย์ หัวหน้างาน งานพัฒนาและบริการสื่อสาระดิจิทัลฝ่ายบริการความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ที่กรุณาให้ คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงเครื่องที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณสถานศึกษาทุกแห่งที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบ แบบสอบถาม และทุกคนที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายผู้วิจัยขออ้อมระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อ ประดิษฐ์ ศรีชูศิลป์ คุณแม่สมสวัสดิ์ ศรีชูศิลป์ ขอขอบคุณเพื่อนพ้องนักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา รุ่น 51 ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน และเป็นกำลังใจด้วยดีมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
คำถามการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร	28
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อใหม่	46
แนวคิดเกี่ยวกับเว็บ 2.0 (Web 2.0)	56
แนวคิดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	87
ตารางวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา	94

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 101
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 101
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 105
	วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล 109
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 110
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 114
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 114
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคม ออนไลน์ของนักศึกษاپริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 128
	ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษاپริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ..... 134
5	สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 142
	สรุปผล 144
	อภิปรายผล 145
	ข้อเสนอแนะ 149
	บรรณานุกรม..... 151
	ภาคผนวก 158
	ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์ 159
	ภาคผนวก ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย 166
	ภาคผนวก ค ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล 187
	ประวัติผู้วิจัย 201

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความแตกต่างของ เว็บ 1.0 และ 2.0	68
2	แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา	106
3	แสดงจำนวนประชากรนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ	114
4	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ.....	117
5	แสดงจำนวนร้อยละ ปัจจัยส่วนบุคคล ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	121
6	แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลการเข้าใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์นักศึกษاپริญญา บัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	126
7	แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่เข้าใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคม ออนไลน์นักศึกษاپริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	127
8	แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลช่วงเวลาการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ นักศึกษاپริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ .	127
9	แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลเหตุผลที่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์นักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	128
10	แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูล ในการมี Account ของเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ นักศึกษاپริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ...	128
11	แสดงจำนวนร้อยละและลำดับของข้อมูลเรียงลำดับเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในการใช้บริการมากที่สุดนักศึกษاپริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	129
12	แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลเหตุผลในการเลือกใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคม ออนไลน์ ของนักศึกษاپริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	130
13	แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลจำนวนเพื่อนทุกเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษاپริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	131

14	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยภาพรวม	132
15	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการสื่อสาร (Communication)	132
16	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการศึกษา (Education)	133
17	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการศึกษาบันเทิง (Edutainment)	134
18	แสดงจำนวนร้อยละและลำดับที่ของข้อมูลช่องทางที่รู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	135
19	แสดงจำนวนร้อยละและลำดับที่ของข้อมูลวัตถุประสงค์ที่ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	135
20	แสดงจำนวนร้อยละและลำดับที่ของข้อมูลด้านการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	136
21	แสดงจำนวนร้อยละและลำดับที่ของข้อมูลประเภทของการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคม ออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	137
22	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ จากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	138

ตารางที่	หน้า
23 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน ต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ	139
24 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามเพศ	140
25 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่าย สังคมออนไลน์ จำแนกตามการมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว	141
26 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่าย สังคมออนไลน์ จำแนกตามที่ตั้งสถาบันการศึกษา	142
27 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่าย สังคมออนไลน์ จำแนกตามระดับชั้นปี	143
28 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่าย สังคมออนไลน์ จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม	144
29 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่าย สังคมออนไลน์ จำแนกตามรายได้ผู้ปกครอง	145

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงแบบจำลองทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจของแคชและคณะ	44
2	แสดงแบบจำลองความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ (Expectancy value)	45
3	แสดงแบบจำลอง : การสื่อสารแบบ Computer – Mediated Communication Dona L. Hoffman and Thomas P. Novak (1995)	54
4	กรอบแนวคิดของเมเยอร์เกี่ยวกับวิธีการศึกษาสังคมเครือข่าย	76
5	กรอบแนวคิดของบาร์นส์เกี่ยวกับวิธีการศึกษาสังคมเครือข่าย	77
6	ขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	110
7	ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม	115

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงการเปลี่ยนแปลงไปสู่เว็บ 2.0	62
2	ภาพแสดงความแตกต่างระหว่าง Web 1.0 และ Web 2.0	67
3	แนวความคิดเรื่องเครือข่ายตรงแบบง่าย	73
4	แนวความคิดเรื่องเครือข่ายตรงที่ซับซ้อนขึ้น	73
5	แนวความคิดเรื่องเครือข่ายตรงที่ซับซ้อนขึ้น	74
6	กรอบแนวคิดของ Boissevain ซึ่งอาศัยระยะห่างทางสังคมเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง..	77
7	แสดงผู้ให้บริการบล็อกในประเทศไทยที่เป็นที่รู้จัก (http://th.wikipedia.org/wiki)	93
8	ภาพ Internet forums เป็นกระดานข่าว แผงข่าว หรือ message board บนอินเทอร์เน็ต	93
9	ภาพแสดงหน้าเว็บไซต์ Twitter.com	94
10	แสดงภาพตัวอย่างเว็บ Facebook และ Multiply	95
11	แสดงภาพตัวอย่างเว็บ Friendfeed และ Spokeo	95
12	แสดงภาพตัวอย่างเว็บ Wikipedia online.com	96
13	Opinion sites เว็บแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น หรือจัดอันดับ เช่น Yelp	96
14	MySpace – เว็บไซต์ในรูปแบบ Social Networking	97
15	Facebook เว็บไซต์ในรูปแบบ Social Networking	97
16	MouthShut เว็บไซต์ในรูปแบบ Product Reviews	97
17	Last.fm – เว็บเพลงส่วนตัว Personal Music	98
18	YouTube – เว็บไซต์ Social Networking และ แชร์วิดีโอ	98
19	Avatars United – เว็บไซต์ในรูปแบบ Social Networking	98
20	Second Life เว็บไซต์ในรูปแบบโลกเสมือนจริง Virtual Reality	99
21	Flickr – เว็บแชร์รูปภาพ	99

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมโลกยุคปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology หรือ ICT) ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติงาน โดยช่วยให้เกิดความรวดเร็ว ทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถส่งผ่านถึงกันทั่วโลก เกิดสังคมที่เรียกว่า “สังคมข้อมูลข่าวสาร” (Information Society) ซึ่งเป็นสังคมที่มีการใช้ข้อมูล ข่าวสารในการดำเนินงานด้านต่างๆ มีการกระจายภาพ เสียง และข้อมูล ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะ เกิดขึ้นที่ใดในโลก และได้ถูกนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน การผลิตและการบริการ เพื่อให้นำไปสู่ ระบบเศรษฐกิจและสังคม แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge - based economy/ society) ซึ่งในยุคนี้ “ข้อมูล” (Information) เป็นสิ่งล้ำค่าที่แสดงถึงพลังอำนาจอย่างยิ่งยวด ถึงขนาดมีคำกล่าวกันว่า ทุกวันนี้ “ผู้ใดมีข้อมูล ผู้นั้นมีอำนาจ” ต่างจากสมัยที่โลกยังอยู่ใน “ยุคอุตสาหกรรม” (Industrial Age) ซึ่งอำนาจขึ้นอยู่กับ “กำลังการผลิต” (Production Force) เป็นสำคัญ จากการที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกแข่งขันกันด้วยข้อมูล ทำให้มีคำเรียกสังคมโลกทุกวันนี้ว่าเป็น “สังคมที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร” (Information-Based Society) หรือ “สังคมที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้” (Knowledge-Based Society) เช่นเดียวกับคำว่า “วิถีชีวิตแบบเว็บ” (Web Lifestyle) ที่กลายเป็นคำนิยามใหม่ของรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในยุคนี้ (ชัชวาลย์ สันติเดช 2546 : 11)

นวัตกรรมทางเทคโนโลยีซึ่งเอื้อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและสะดวก รวดเร็วมากขึ้น จากปัจจัยสนับสนุนทางด้านของอุปกรณ์ปลายทางต่างๆ (Terminal Equipment) โดยผ่านเครือข่ายของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่โยงใยไปทั่วโลก หรือที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ทำให้คนทั้งโลกสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมกัน จากเทคโนโลยีการรับ-ส่งข้อมูลที่ได้พัฒนาขึ้นจากการเชื่อมต่อผ่านโมเด็ม (Modem) สามารถเชื่อมต่อผ่านบรอดแบนด์ (Broadband) หรือ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Hi-Speed Internet) ทั้งยังสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือ (Mobile Internet) จากการพัฒนาเทคโนโลยี 3G เพื่อให้เครือข่าย โทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์พกพาสามารถรองรับการให้บริการภาพและเสียง และการรับส่ง ข้อมูลต่างๆ ผ่านเทคโนโลยีได้หลายช่องทางมากขึ้นด้วยสัญญาณต่างๆ เช่น WAP (Wireless Application Protocol) ที่เป็นอุปกรณ์ไร้สายที่ใช้เชื่อมต่อกับโทรศัพท์มือถือ (Mobile Internet) ที่ทำ

ให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้งานด้านอินเทอร์เน็ต (Internet) ทั่วไปได้เหมือนกับใช้งานผ่านทางเครื่องคอมพิวเตอร์ GPRS (General Packet Radio Service) การใช้งานผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ EDGE (Enhanced Data rates for Global Evolution) และ Bluetooth ซึ่งเป็นเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตเฟสทางคลื่นวิทยุที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไร้สายได้ทุกที่ทุกเวลา (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ และ อุษา ศิลป์เรืองวิไล 2553 : ออนไลน์)

ข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอผ่านเว็บไซต์โดยผู้สร้างเว็บไซต์หรือที่เรียกว่าเว็บมาสเตอร์ (Webmaster) เป็นผู้ดูแลเว็บไซต์คอยควบคุมทิศทางของเว็บไซต์ตั้งแต่ รูปแบบ เนื้อหา ซึ่งผู้ใช้อาจไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นในเว็บไซต์ได้ เรียกว่าเว็บ 1.0 (Web 1.0) ต่อมาเว็บไซต์ได้ถูกพัฒนาให้การใช้งานเป็นแบบ 2 ทิศทาง เพื่อสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนมากขึ้น ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์เนื้อหา สามารถพูดคุยหรือที่เรียกว่า (Chat) ได้ตอบ แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนคติกับกลุ่มคนต่างๆ ได้ ส่วนผู้สร้างเว็บไซต์ จะมีหน้าที่ในการสร้างเครื่องมือและกลั่นกรองข้อมูล เรียกว่า เว็บ 2.0 (Web 2.0) (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์แห่งชาติ 2551 : 3)

การติดต่อสื่อสารที่ผ่านเครือข่ายการสื่อสารบนสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ได้มีเว็บไซต์ประเภทหนึ่งกำเนิดขึ้นมา โดยมุ่งเน้นการสร้างชุมชนออนไลน์ให้กับกลุ่มคนที่ต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลในสิ่งที่ตนสนใจหรือกิจกรรมต่างๆ หรือใครก็ตามที่สนใจสำรวจข้อมูลของผู้อื่นที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกันหรือประเภทเดียวกันที่ท่องอยู่บนโลกเสมือนแห่งนี้ นั่นก็คือ เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือว่าสังคมออนไลน์ โดยเว็บไซต์ประเภทนี้ส่วนใหญ่จะมีบริการช่องทางต่างๆ ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น บริการทางอีเมล (E-mail) บริการส่งข้อความ (Instant messaging) (วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี 2552 : ออนไลน์)

เว็บ 2.0 เป็นยุคที่ทำให้เกิดเว็บไซต์สังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่นิยมกันมากจนกลายเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของวัยรุ่นในปัจจุบัน เว็บไซต์สังคมออนไลน์เป็นการบริการพื้นฐานของเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้งานสามารถแสดงความเป็นตัวตนให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป โดยการสร้างเว็บไซต์หรือเว็บเพจ (Web page) ของตนเองและอนุญาตให้ผู้อื่นที่ใช้บริการเครือข่ายเดียวกันมาแบ่งปันประสบการณ์ของผู้ใช้นั้นๆ ได้ เครือข่ายทางสังคมเปรียบเสมือนเป็นการเริ่มต้นความสัมพันธ์ของผู้เล่นในลักษณะต่างๆ ทั้งที่เป็นเพื่อนกันอยู่แล้ว เพื่อนของเพื่อน เพื่อนเก่า หรือแม้กระทั่งคนที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนก็สามารถมาทำความรู้จักผ่านเครือข่ายทางสังคมการสื่อสารโดยคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางได้ (Boyd and Ellison, 2008 อ้างถึงในกรรทอง เกิดนาค 2551 : 1)

ปัจจุบันในปี พ.ศ. 2553 กำลังจะพัฒนาเข้าสู่ยุค Web 3.0 โดยการนำแนวคิดของ Web 2.0 มาทำให้ Web นั้นสามารถจัดการข้อมูลจำนวนมาก ๆ โดยที่ผู้ใช้ทั่วไปเป็นผู้สร้างเนื้อหาที่

เพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่นการเขียนบล็อก (Blog) การแบ่งปันรูปภาพ (Share Picture) และไฟล์มัลติมีเดียต่าง ๆ ทำให้ข้อมูลจำนวนมหาศาลเหล่านั้นมาจัดการให้อยู่ในรูปแบบ Metadata หมายถึงข้อมูลที่บอกรายละเอียดของข้อมูล (Data about data) เช่นที่เราเห็นกันทั่วไปนั่นคือการแท็ก (Tag) คือเพิ่มข้อความหรือคำสั้น ๆ หลาย ๆ คำ ที่บอกได้เกี่ยวกับเนื้อหาเพื่อทำให้เราสามารถเข้าถึงเนื้อหาต่าง ๆ ได้ ข้อมูลที่ถูกเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบด้วยการพัฒนาทางเทคโนโลยีจนสามารถจะนำ การ อ่าน/เขียน/จัดการ ได้สามอย่างพร้อมกัน (read-write-execute) โดยสามารถเข้าไปปรับแต่งแก้ไขข้อมูลหรือระบบได้เองอย่างอิสระมากขึ้น ด้วยเทคโนโลยีอนาคต Web 3.0 (กุลภัสสร ธรรมชาติ 2010 : 4-6)

โดยปัจจุบันทั่วโลกต่างมีเว็บไซต์ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เกิดขึ้นมากมาย เช่น Facebook, Myspace, Bebo, Orkut, Blackplanet, Windows Live Space Yahoo Geocities Hi5 และ Flickr เป็นต้น จากการใช้งานได้โดยการอัปโหลดการอัปโหลด (Upload) ข้อมูลคือการนำข้อมูลจากเครื่องไปไว้ยังเครื่องเซิร์ฟเวอร์ การแบ่งปันรูปภาพ (Share picture) และการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บบล็อก ต่างก็กำลังเข้าสู่กระแสของสังคมรวมทั้งในประเทศไทย ซึ่งเว็บไซต์ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์นี้สามารถขยายจำนวนจากการแนะนำต่อๆ กันไปของกลุ่มเพื่อน ๆ ออกไปเหมือนเครือข่ายใยแมงมุม (World Wild Web) โดยผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถสมัครเป็นสมาชิกเว็บไซต์ได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ เพียงใช้อีเมล (E-mail) ในการสมัครที่เว็บไซต์ประเภทเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็สามารถเป็นสมาชิกและใช้บริการของเว็บไซต์ดังกล่าวได้ทันที โดยผู้ใช้สามารถแสดงตนเองบนโลกออนไลน์ได้โดยอาจใส่ข้อมูลส่วนตัว ใส่ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว อีกทั้งยังสามารถออกแบบตกแต่งหน้าเว็บไซต์ของตัวเอง และสามารถให้ผู้อื่นมาเขียนข้อความ (Comment) ถึงตัวเองได้

จากสถิติข้อมูลล่าสุดของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2552 ที่พบว่าจำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีจำนวนเพิ่มขึ้นจำนวน 8.47 ล้านคน จากปี 2550 และเพิ่มขึ้นจากปี 2551 จำนวน 2.49 ล้านคน โดยพบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปี ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี มากที่สุด กิจกรรมที่ทำบนอินเทอร์เน็ตคือ การค้นหาข้อมูลร้อยละ 31.4 , E-mail ร้อยละ 23.0, ติดตามข่าวร้อยละ 10.3, และอื่นๆ เช่น การซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น และในปี 2552 มีการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตอยู่ในอันดับสามเป็นจำนวนร้อยละ 8.0 โดยเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด มีผู้ใช้งานสูงถึงร้อยละ 47.5 คือ เว็บไซต์ Hi5 และ Facebook เฉลี่ย 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ มีบล็อก (Blog) เป็นของตัวเอง ร้อยละ 69.7 ส่วนวิกิพีเดีย (Wikipedia) เป็นเว็บไซต์ที่มีการใช้งานรองลงมาคือร้อยละ 14.4 You Tube ร้อยละ 12.6 และ Myspace ร้อยละ 3.8 ตามลำดับ (รายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2552 : 32) จากสถิติดังกล่าวสรุป

ได้ว่ากระแสความนิยมของเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีแนวโน้มสูงขึ้น (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ 2553 : ออนไลน์)

และจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี เป็น กลุ่มวัยรุ่น นักศึกษาที่เรียนอยู่ในระดับอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ซึ่งกลุ่มนี้เติบโตมาพร้อมๆ กับการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร (IT) สมัยใหม่ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ที่เห็นชัดเจนก็คือโทรศัพท์มือถือรูปแบบอนาล็อก (Analog) กับ Web 1.0 ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของการสื่อสารแบบไร้สาย เป็นกลุ่มที่รับเทคโนโลยีแบบผู้ใช้ (User + Consumer) เป็นส่วนมาก จะใช้ประโยชน์ในการสืบค้นหาข้อมูลข่าวสาร ติดต่อสื่อสารกับลูกค้าโดยใช้เป็นเครื่องมือทางการสื่อสารการตลาด การค้นหาความรู้ การอ่านข่าวสารประจำวัน เช่น Wikipedia, Google Earth, Twitter, Webblog, Website ของสำนักข่าวต่างๆ รวมทั้งรูปแบบของการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ในด้านต่างๆ (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ และ อุษา ศิลป์เรืองวิไล 2553 : ออนไลน์) ดังนี้ 1) ด้านการสื่อสาร (Communication) 2) ด้านการศึกษา (Education) 3) ด้านการตลาด (Marketing) 4) ด้านบันเทิง (Entertainment) 5) ด้านสื่อสารการเมือง (Communication Political)

เครือข่าย (Network) เป็นรูปแบบบูรณาการที่กลั่นกรองความรู้ที่มีใช้จากการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนเพียงอย่างเดียว แต่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ เรียนรู้ทั้งภายในสาขาวิชาและนอกสาขาวิชา แล้วเชื่อมโยงความรู้เข้าด้วยกันทั้งหมด เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดขยายออกไปเป็นแนวทางใหม่ (ดาวรุ่ง ชะระอำ 2549 : 5) และแนวโน้มของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่กำลังจะกลายมาเป็นสื่อหลัก (Mainstream) ในกลุ่มวัยรุ่นนักศึกษาในปัจจุบัน ที่ให้ความสำคัญและบริโภคสื่อนี้มากขึ้นในอนาคตอาจจะกลายเป็นพลังอำนาจทางการสื่อสารที่ทำให้กระแสเครือข่ายสังคมออนไลน์กลายเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น จนนำไปสู่การใช้ประโยชน์และบริโภคข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อนี้กันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นนักศึกษา ซึ่งการศึกษาของประเทศไทย อินเทอร์เน็ตจึงเป็นเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าข้อมูลได้อย่างไม่จำกัดทั้งในเรื่องของสถานที่ เวลาในการใช้งาน โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ซึ่งอดีตจำกัดอยู่เพียงแค่ห้องสมุดเท่านั้น แต่ปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้รับการพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารข้อมูลที่ทำให้นักศึกษาสามารถหาข้อมูลไม่จำกัดจากอินเทอร์เน็ตแหล่งรวบรวมทรัพยากรทางปัญญามากมายมหาศาล ในลักษณะที่สื่อประเภทอื่นไม่สามารถทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการแบบบูรณาการแบบองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลาง

การพัฒนา” และอันเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ รูปแบบการพัฒนาทางการศึกษา รัฐได้ขยายโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยเพิ่มมากขึ้นรัฐได้ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความรู้มากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ตตำบล อินเทอร์เน็ตเป็นผลพวงของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่ทำให้การเข้าถึงความรู้ได้ง่ายขึ้นและมีข้อมูลความรู้ที่หลากหลายสาขาเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกัน สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและทุกสถานที่ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 : ออนไลน์)

“นักศึกษาระดับอุดมศึกษา” เป็นเยาวชนกลุ่มหนึ่งในมวลชนของสังคมไทย ที่มีบทบาทและมีความหมายพิเศษ เพราะเป็นกลุ่มชนที่สังคมยกย่องว่า เป็นผู้มีความรู้ มีความคิดดี เป็นวัยของการเรียนรู้ และกำลังเติมโตเข้าสู่สังคม และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต ซึ่ง นพพร ปริบูรณ์ (2539 : 1) กล่าวว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยเป็นการจัดการศึกษาขั้นสูง ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักการค้นคว้าแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมยลา หล้าสุข (2542 : 3) ได้ศึกษาสภาพการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อวัตถุประสงค์ในการติดต่อสื่อสารการศึกษา จากแหล่งข้อมูลภายในประเทศ ใช้บริการสืบค้นข้อมูลเว็บไซต์เว็บ และบริการสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ต เรียกว่า สังคมออนไลน์ หรือสังคมเครือข่ายนั้น จากการที่ได้แพร่หลายมากขึ้น แสดงว่าผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีความสนใจและกระตือรือร้นกับการใช้อินเทอร์เน็ตและการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ รุ่งลาวัลย์ สกุลมาลัยทอง (2552 : ออนไลน์) กล่าวว่า กับการเรียนการสอนในปัจจุบันนั้น พบว่าทิศทางการพัฒนาทางสังคมในปัจจุบัน มีแนวโน้มการพัฒนาไปสู่สังคมออนไลน์มากขึ้น ซึ่งสังเกตได้จากการใช้บริการสังคมออนไลน์ เช่น Facebook MySpace hi5 MSN หรือ กระดานถามตอบยอดนิยมต่างๆ อย่าง pantip.com มากขึ้น ซึ่งเว็บไซต์เหล่านี้ทำให้ผู้คนรู้จักกันได้ง่ายขึ้น และเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ข้อดีที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคมออนไลน์คือ สังคมออนไลน์เป็นสังคมที่รวมบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน มาแลกเปลี่ยนความรู้กัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีมากขึ้น มีทั้งการใช้งาน 1) ด้านเนื้อหา (Content) ได้แก่ ข่าวสาร การค้นหาข้อมูล สารบันเทิง ส่งแลกเปลี่ยนไฟล์ข้อมูล เป็นต้น 2) ด้านการปฏิสัมพันธ์ (Community) ได้แก่ การใช้ห้องสนทนา (Chat) กระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ (Web Board) บล็อก (Blog) แบ่งปันรูปถ่าย (Share picture) เป็นต้น และ 3) ด้านการพาณิชย์ (Commerce) ได้แก่ ซื้อขายสินค้าและบริการ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ กรองทอง เกิดนาค (2551: 85) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้

บริการเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ www.hi5.com ของนักศึกษามหาวิทยาลัยช่วงอายุไม่เกิน 24 ปี พบว่า มีพฤติกรรมการใช้บริการเพื่อความบันเทิง เพื่อการติดต่อสื่อสารกับเพื่อน ความต้องการมีเพื่อนเพิ่มขึ้น และความต้องการมีส่วนร่วมในสังคม ต้องการนำเสนอผ่านเว็บไซต์ จากการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่ครบถ้วน อาทิ การนำเสนอภาพ การตกแต่งเว็บเพจ หรือการเขียนหน้า Profile การโหลดเพลง คลิปวิดีโอ การเขียนไดอารี่ออนไลน์ และการคุยกับเพื่อนผ่านทาง Comment หรือ Message ซึ่งจะมีการอัปเดตตนเองอยู่ตลอดเวลา

สำหรับด้าน “การศึกษา” ถือเป็นอีกด้านหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากการเจริญเติบโตของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพราะอินเทอร์เน็ตถือว่าเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนสามารถนำอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการสอนได้เป็นอย่างดีจากศักยภาพของอินเทอร์เน็ต เช่น การใช้โปรแกรมยืมอิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน หรือใช้เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับสถานศึกษาหรือการเชื่อมต่อเข้าใช้งานกับระบบคอมพิวเตอร์ระยะไกลโดยเป็นการสะดวกให้กับผู้เรียน และผู้สอน ผู้เรียนสามารถใช้คอมพิวเตอร์เพื่อกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่ไม่ต้องเดินทางไปยังสถานศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้สร้างสังคมใหม่ในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีกับการเรียนการสอนที่นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนได้โดยการติดตามข้อมูลทางเทคโนโลยี และการเรียนรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้จากเครือข่ายสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนกับเพื่อน หรือองค์กรกับองค์กร นับว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสื่อใหม่ที่เกิดขึ้น ทางเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย (เชาวเลิศ และ กอบกุล 2543 : 82) ได้กล่าวว่าปัจจุบันเครือข่ายสังคมออนไลน์ถูกพิจารณาว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่สำคัญอาจกล่าวได้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่สามารถปลูกเร้าและกระตุ้นความสนใจจากผู้คนได้มากที่สุด เมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ ในปัจจุบัน

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการใช้อินเทอร์เน็ต และเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อเป็นสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สำคัญนั้น ได้แก่ ครูผู้สอน จากรายงานการวิจัยเชิงนโยบายผลกระทบจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในด้านของนโยบายปฏิรูประบบราชการได้กล่าวไว้ว่า ครูในอนาคตต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง (สุภักษร สุจินพรหม 2549 : 3) ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และตื่นตัวต่อการใช้อินเทอร์เน็ต ที่เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะต่อ ข้อมูล ข่าวสาร และเทคโนโลยีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในอนาคตสถานศึกษาต่าง ๆ จะต้องการครูใหม่ เพื่อแทนครูที่ออกไป นิสิต นักศึกษา

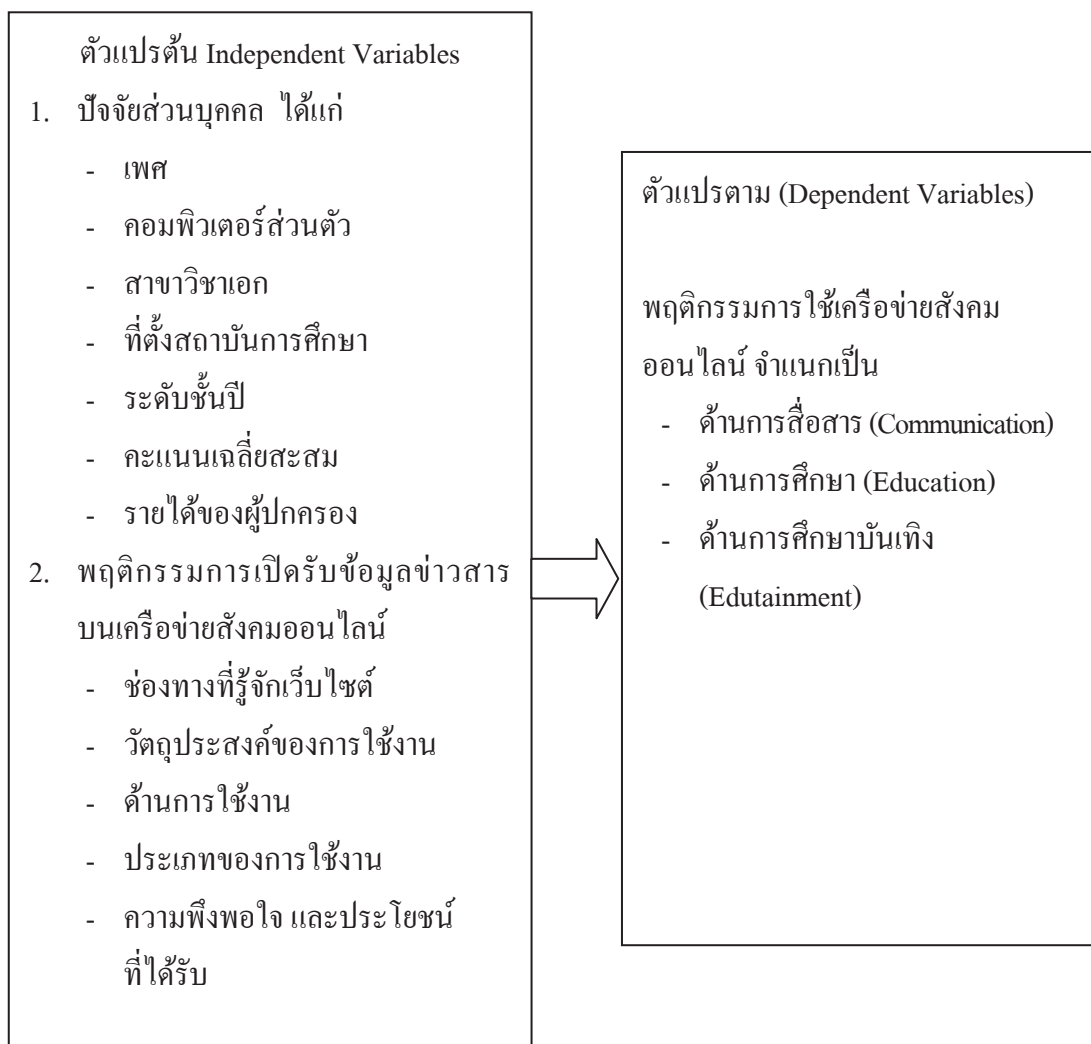
วิชาชีพครู จึงเป็นกลุ่มสำคัญที่จะต้องไปเป็นครูในอนาคตให้ตรงตามนโยบายการปฏิรูป ระบบราชการ และด้วยเหตุนี้ นิสิต นักศึกษา วิชาชีพครูจึงเป็นผู้ที่ต้องให้ความสำคัญและตื่นตัวต่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างมาก จากแนวทางการพัฒนาครู 4 ด้านของคณะผู้เชี่ยวชาญ โครงการความช่วยเหลือทางวิชาการด้านการศึกษาของธนาคารพัฒนาเอเซียระบุไว้ว่าควรปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูให้เน้นการคิดเป็น ทำเป็น มีการคิดวิเคราะห์ ใช้สื่อที่หลากหลายเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และมีทักษะในการสื่อสาร (มนตรี จุฬาวัฒนทล 2543 : 23) จากศักยภาพของนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต และเครือข่ายสังคมออนไลน์ สามารถทำให้นักศึกษาในสาขาครุศาสตร์ นำมาใช้และพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติดังกล่าว

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า นวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต และเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นเทคโนโลยีที่สำคัญทางด้านการศึกษาทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรครูในอนาคตได้ จึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาสนับสนุนในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่งของสถานศึกษาที่ผลิตบุคลากรวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงบทบาทสำคัญและคุณค่าของสื่อดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นนี้ในบริบทของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต และเกี่ยวข้องในการพัฒนาการบุคลากรทางศึกษา ประกอบกับการศึกษาพฤติกรรมนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ซึ่งพบว่ากำลังได้รับความนิยมและกำลังเติบโตในอัตราเร่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากรในอนาคต และเป็นข้อมูลแนวทางให้กับผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ อยู่ในระดับใด
2. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่มีต่อการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีลักษณะอย่างไร
3. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ แตกต่างกัน หรือไม่

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่กำลังศึกษาอยู่ใน คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งสิ้น 8,252 คน ซึ่งครอบคลุม 14 มหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยทักษิณ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2554 : ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ใน คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาคร ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ซึ่งครอบคลุม 14 มหาวิทยาลัย จำนวน 382 คน โดยขนาดตัวอย่างได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 725-729 อ้างถึงใน กฤษณา บุตรปาละ, 2550 : 7) ที่มีค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ คอมพิวเตอร์ส่วนตัว สาขาวิชาเอก ที่ตั้งสถาบันการศึกษา ระดับชั้นปี คะแนนเฉลี่ยสะสม และรายได้ของผู้ปกครอง

1.2 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการใช้งาน ความรู้ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทของการใช้งาน เว็บไซต์ที่ใช้งาน ความพึงพอใจ และประโยชน์ที่ได้รับ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาครุศาสตร์ ศึกษาสาคร ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ ความถี่ในการใช้งาน ระยะเวลาในการใช้งาน ช่วงเวลาในการใช้งาน และจำนวนเพื่อนในเว็บไซต์ พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกเป็น ด้านการสื่อสาร (Communication) ด้านการศึกษา (Education) ด้านการศึกษานันทนาการ (Edutainment)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) หมายถึง สังคมที่เน้นการแบ่งปัน การแชร์กัน ของสิ่งที่ตัวเองมี โดยเขียนโพสต์ลงบนบล็อก (Blog) หรือ รูปแบบการนำเสนอข้อมูลบนเว็บไซต์ต่าง ๆ ในเว็บไซต์ที่ให้ผู้ใช้งานเข้ามามีส่วนร่วมจำนวนมาก

2. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง การกระทำในการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์โดยผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ในการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล โดยพิจารณาจากความถี่ในการใช้งาน

ระยะเวลาในการใช้งาน และช่วงเวลาในการใช้งาน จำแนกเป็น ด้านการสื่อสาร (Communication) ได้แก่ 1) เขียนข้อความแสดงความคิดเห็น (Comment) 2) เผยแพร่รูปภาพจัดข้อมูลส่วนตัว 3) แสดงรูปภาพ ในเว็บไซต์ข้อมูลส่วนตัว เช่น Fickur 4) เขียนข้อความแสดงความคิดเห็น บนรูปภาพ (Comment) 5) พูดคุยสนทนาผ่านกระดานสนทนา (Chat) ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ด้านการศึกษา (Education) ได้แก่ 1) สร้างแหล่งข้อมูล ผลงานวิดีโอเพื่ออัปโหลด ในเว็บ Youtube 2) คู่มือวิดีโอที่เผยแพร่ใน Youtube 3) ค้นหาข้อมูลใน Wikipedia 4) แก้ไขข้อมูลใน Wikipedia 5) อ่าน Blog ที่มีชื่อเสียง 6) เขียน Blog และอ่าน Blog และด้านการศึกษาบันเทิง (Edutainment) ได้แก่ การชมคลิปวิดีโอ ภาพยนตร์ เพลง จาก Youtube

3. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง ความสนใจของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ในการเปิดใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของการใช้งาน ความรู้ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ที่ใช้งาน วัตถุประสงค์ที่ใช้ ความพึงพอใจ และประโยชน์ที่ได้รับ

4. นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาบัณฑิต ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ และครุศาสตร์อุตสาหกรรม ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 14 มหาวิทยาลัย ดังนี้ 1) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 4) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 5) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 6) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 7) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 8) คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 9) คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 10) คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 11) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 12) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 13) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 14) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ" ผู้วิจัยได้ศึกษา เรียบเรียงและนำเสนอสาระสำคัญจากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร
 - 2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสวงหาข่าวสาร (Information Seeking Theory)
 - 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสาร (Media Exposure)
 - 2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ (Information Literacy)
 - 2.4 ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses & gratifications)
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อใหม่
 - 3.1 แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่
 - 3.2 ทฤษฎีการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Communication)
 - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่
4. แนวคิดเกี่ยวกับเว็บ 2.0 (Web 2.0)
5. แนวคิดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Concept)
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

ด้วยพัฒนาการของคอมพิวเตอร์ ทางด้านสารสนเทศและความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของโลกไร้พรมแดนในปัจจุบันทำให้สังคมโลกมีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communications Technology) หรือที่นิยมเรียกกันย่อ ๆ ว่า “ICT” เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกลายเป็นสิ่งจำเป็นของการดำเนินการทุกอย่างในปัจจุบันรวมทั้งในด้านการศึกษาด้วย เนื่องจากมีศักยภาพในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้โดยไม่จำกัดรวมทั้งในด้านการศึกษาด้วย เนื่องจากมีศักยภาพในการส่งเสริม

ให้เกิดการเรียนรู้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา ซึ่งรายละเอียดแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีดังต่อไปนี้

ความหมายและขอบข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2549 : 2) ให้ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้ว่า หมายถึงเทคโนโลยีสำหรับการประมวลผลสารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมถึงการรับ ส่ง แปลง จัดเก็บ ประมวลผลและสืบค้นสารสนเทศ

สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2546 : ออนไลน์) ให้ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารว่า เกี่ยวข้องโดยตรงกับการรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ จัดระบบ ประมวลผล ส่งผ่านและสื่อสารด้วยความเร็วสูงและปริมาณมาก นำเสนอและแสดงผลด้วยระบบสื่อต่างๆ ทั้งทางด้านข้อมูล รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหวและวิดีโอ อีกทั้งยังสามารถสร้างระบบการมีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบ ทำให้การเรียนรู้ในยุคใหม่ประสบผลสำเร็จด้วยดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 3) ได้ให้ความหมายของ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารว่า เป็นการรวมตัวกันของเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และเทคโนโลยีการสื่อสาร (CT) เพื่อให้เกิดการนำข้อมูลข่าวสารมาจัดเก็บอย่างเป็นระบบหรือหมวดหมู่ ทำให้ทุกคนที่เข้าถึงสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

กุลวิตรา ภัทธานนท์และสุชาดา ไชยรัตน์ (2545 : 10) ได้ให้คำจำกัดความของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารคือการผสานเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับระบบสื่อสารโทรคมนาคม ดังนั้นโดยนัยแห่งความหมายจึงครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ 3 ส่วน คือ

1. ระบบสื่อสาร หมายถึง เครือข่ายโทรคมนาคมที่สนับสนุนซึ่งกันและกันและใช้ร่วมกันได้เพื่อการเชื่อมต่อของข้อมูลและการเชื่อมต่อของเครือข่าย
2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร อันได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โทรสาร โทรศัพท์ เครื่องมือและการสื่อสารอื่นๆ และคอมพิวเตอร์
3. ซอฟต์แวร์ที่ทำให้ระบบและอุปกรณ์ทำงานได้ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ บริการสารสนเทศและฐานข้อมูล

ธนรัตน์ จิระอรุณ และมลลิตา พรโชคชัย (2546 : 10) ให้ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ นอกจากนี้ยังได้อธิบายขยายความถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูล การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำกับข้อมูล การแปลความหมายและประมวลผลข้อมูล

การแสดงผล การประเมินผลข้อมูล จนกระทั่งการสร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่ผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ (Electronic and Computer Technology) ส่วนเทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) หมายถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เช่น โทรคมนาคม เครือข่ายสื่อสาร เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

กิดานันท์ มลิทอง (2548 : 12) ให้ความหมายไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถเข้าถึงและสืบค้นนำมาใช้ได้โดยสะดวก เป็นสื่อกลางนำเสนอสารสนเทศ รวมถึงการรับส่งสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารความเร็วสูงเพื่อส่งผ่านสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว

พัฒนาการด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ มาตรา 63 ให้รัฐพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มาตรา 64 รัฐส่งเสริมและสนับสนุนด้านสื่อการเรียนการสอน มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 66 ด้านสิทธิของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในโอกาสแรกที่ทำได้ มาตรา 67 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา การติดตามและประเมินผล มาตรา 68 ให้จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและ มาตรา 69 ให้มีหน่วยงานกลางเพื่อการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2544-2553 (IT 2010) คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติได้ตระหนักถึงองค์ประกอบทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและความสำคัญที่จะต้องมีนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในและต่างประเทศ จึงได้จัดทำกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศในระยะที่สองซึ่งครอบคลุมเวลา 10 ปี หรือ IT 2010 ขึ้นโดยให้ความสำคัญกับบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในฐานะเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นถึงการประยุกต์ใช้สาขาหลักสี่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาอย่างคำนึงถึงความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจและภาคสังคม ทั้งนี้ IT 2010 ได้เน้นการพัฒนาด้านไอทีใน 5 สาขา คือ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาครัฐ (E-Government) ภาคอุตสาหกรรม (E-Industry) ภาคการพาณิชย์ (E-Commerce) ภาคการศึกษา (E-Education) ภาคสังคม (E-Society) โดยกรอบ

นโยบาย IT 2010 ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติในวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2552 และจากคณะรัฐมนตรีในวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2552

3. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย (ICT Master plan) ตามที่คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบต่อกรอบนโยบาย IT 2010 จึงได้มอบหมายให้ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำแผนแม่บทฯ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อวางแผนแม่บทอันเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศในระยะ 5 ปี ข้างหน้า (พ.ศ. 2552-2556) ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เพื่อให้มีความเหมาะสมกับแนวทางการพัฒนาภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศให้มีความเข้มแข็งและพร้อมต่อการแข่งขันในเศรษฐกิจโลกต่อไป โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์หลัก 6 ด้าน ซึ่งรัฐ เอกชนและประชาชนจะมีพันธกิจร่วมกันในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนเพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างศักยภาพในการพึ่งพาอาศัยตนเองและเพื่อสามารถแข่งขันในโลกสากลได้ นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างภูมิปัญญาและการเรียนรู้อันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนไทยโดยทั่วกัน สำหรับด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นไม่ได้จัดเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่ปรากฏอยู่ในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในหลายแผนงานและหลายยุทธศาสตร์ เช่น ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 5 และยุทธศาสตร์ที่ 6

4. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนแม่บทฉบับนี้ขึ้นซึ่งเป็นแผนภาพรวมของประเทศไทยในการนำไอซีทีมาเป็น “เครื่องมือ” เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึง เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ในทุกเวลา สถานที่ โดยกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา (E-Education) ภายในปี 2556 ไว้ดังนี้

กลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา (E-Education)

ในสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การผลิต ต่อ ยอด ถ่ายทอด บูรณาการและใช้ความรู้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน และการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุด การเรียนรู้และการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตามแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ

ที่ 10 พ.ศ. 2550-2554) เป็นแผนหลักในการชี้ทิศทางการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในภาพรวม การนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดเรื่องคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนามาประยุกต์

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา (E-education) มีความหมาย ครอบคลุมการพัฒนาและประยุกต์สารสนเทศ (information) และความรู้ (knowledge) ที่สนับสนุน การเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม เพื่อลด ความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงและรับบริการการศึกษา และการเรียนรู้และรองรับการพัฒนาสู่สังคม แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนของ การลงทุน การผลิตเนื้อหาทางการศึกษาที่มีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีความ หลากหลายและพิจารณาสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิสัยทัศน์

“สังคมอุดมปัญญา” หมายถึงการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างชาญฉลาด โดยใช้แนวปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนทุกระดับมีความเฉลียว ฉลาด (Smart) และรอบรู้สารสนเทศ (Information literacy) สามารถเข้าถึง และใช้สารสนเทศอย่าง มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและสังคม มีการบริหาร จัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีธรรมาภิบาล (Smart Governance) เพื่อสนับสนุน การพัฒนาสู่เศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้และนวัตกรรมอย่างยั่งยืนและมั่นคง

นโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา

1. การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อ พัฒนาคอนให้มีสุขภาพดี จิตใจ อารมณ์ กาย สติปัญญามีความสมดุล เข้าถึงหลักศาสนา มีคุณธรรม นำความรอบรู้มีสัมมาชีพ มีความมั่นคงในชีวิต
2. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ เพื่อพัฒนา ชุมชนเข้มแข็ง สงบ สันติ และแก้ปัญหาคความยากจนให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข
3. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน เพื่อให้เศรษฐกิจมีคุณภาพ โครงสร้างเศรษฐกิจมีความสมดุลมากขึ้น มีเสถียรภาพและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ
4. การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐาน ทรัพยากร และคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากร รักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม และวางรากฐานการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาบนฐานความ หลากหลายทางชีวภาพ
5. การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ โดยมุ่งหวังให้ธรรมาภิบาล ของประเทศในทุกภาคส่วนดีขึ้นตลอดจนสร้างองค์ความรู้ประชาธิปไตย

เป้าหมาย

1. ประชาชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของประชากรทั้งประเทศ มีความรอบรู้ สามารถเข้าถึงสร้างสรรค์และใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ รู้เท่าทัน มีคุณธรรมและจริยธรรม (Information Literacy) ก่อเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวัน
2. ยกระดับความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศ โดยให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงสุด 25% (Top Quartile) ของประเทศที่มีการจัดลำดับทั้งหมดใน Networked Readiness Index
3. เพิ่มบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม ICT ต่อ GDP ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอที่จะรองรับการพัฒนาประเทศสู่สังคมฐานความรู้และนวัตกรรม ทั้งบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Professional) และบุคลากรในสาขาอาชีพต่างๆ รวมถึงเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และประชาชนทุกระดับ ให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลิต และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม วิจารณญาณ และรู้เท่าทัน (Information Literacy) ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนและสังคมโดยรวม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การบริหารจัดการระบบ ICT ระดับชาติอย่างมีธรรมาภิบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการและการกำกับดูแล กลไกและกระบวนการ ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศ ให้มีธรรมาภิบาล โดยเน้นความเป็นเอกภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีมาตรการ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารและการจัดการ ICT ระดับชาติ (2) ปรับปรุงกระบวนการจัดทำ/เสนองบประมาณ และกระบวนการพิจารณาจัดสรรงบประมาณด้าน ICT ของรัฐ เพื่อให้เกิดการใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพลดความซ้ำซ้อน และสอดคล้องกับทิศทาง/แนวทางที่กำหนดในแผนแม่บท ICT (3) พัฒนา และ/หรือปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกลไกการบังคับใช้กฎหมาย/กฎระเบียบ เพื่อให้เอื้อต่อการใช้ ICT (4) ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลตัวชี้วัดสถานการณ์การพัฒนา ICT ของประเทศ เพื่อสนับสนุนการติดตาม ประเมินผลการพัฒนา ICT ของประเทศ และการดำเนินการตามแผนแม่บท ICT

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : เพื่อพัฒนาและบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและการสื่อสาร ให้มีการกระจายอย่างทั่วถึงไปสู่ประชาชนทั่วประเทศ รวมถึงผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ และผู้

พิการ และมีระบบสารสนเทศและโครงข่ายที่มีความมั่นคงปลอดภัย ทั้งนี้ให้ผู้ประกอบการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีศักยภาพทันกับวิวัฒนาการของเทคโนโลยี เพื่อรองรับการขยายตัวของความต้องการของผู้บริโภค สามารถให้บริการมัลติมีเดีย ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ และบริการใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อวิถีชีวิตสมัยใหม่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ อีกทั้งมุ่งเน้นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้สังคมมีความสุข และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารและการบริการของภาครัฐมุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารและการบริการสามารถตอบสนองต่อการให้บริการที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โปร่งใส เป็นธรรม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ICT เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและรายได้เข้าประเทศ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ICT ไทยโดยมุ่งเน้นการสร้างงานวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมภายในประเทศ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐภาคการศึกษา และภาคเอกชน ให้มีความสามารถในการผลิตเทคโนโลยีในระดับต้นน้ำเพิ่มขึ้นส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกิดจากงานวิจัยสู่ผู้ประกอบการ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์และดิจิทัลคอนเทนต์ที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและรายได้เข้าประเทศมากขึ้น ส่วนในอุตสาหกรรมอื่นที่ไทยมีศักยภาพ อาทิ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบสมองกลฝังตัว หรือการออกแบบขั้นสูง) และอุตสาหกรรมอุปกรณ์โทรคมนาคม ในช่วงแผนนี้จะเน้นเรื่องการวิจัยพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ขีดความสามารถในระดับต้นน้ำเพื่อพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้เข้าประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน เพื่อส่งเสริมภาคการผลิตของประเทศให้เข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์จาก ICT เพื่อก้าวไปสู่การผลิตและการค้าสินค้าและบริการที่ใช้ฐานความรู้และนวัตกรรมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ โดยการสร้างคุณค่าของสินค้าและบริการ (Value Creation) และมูลค่าเพิ่มในประเทศ เพื่อพร้อมรองรับการแข่งขันในโลกการค้าเสรีในอนาคต โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการพัฒนาภาคการผลิตและบริการที่ไทยมีศักยภาพ เพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศ ได้แก่ ภาคการเกษตร การบริการสุขภาพ และการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กละและวิสาหกิจชุมชน

บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา

วงการศึกษาเป็นอีกวงการหนึ่งที่ได้รับประโยชน์อย่างมากหลายรูปแบบจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ อาทิ เช่น (กิดานันท์ มลิทอง 2548 : 57-59)

การเชื่อมต่อเครือข่าย โรงเรียนและสถาบันการศึกษาจำนวนมากมีการเชื่อมต่อเครือข่ายทั้งในระบบเครือข่ายเฉพาะที่เพื่อการทำงานภายในสถาบันและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้าและติดต่อระหว่างกันเองและกับผู้สอน

ศึกษาศาสตร์ออนไลน์และการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (On-line Education และ E-Learning) การศึกษาออนไลน์เป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเป็นอย่างมากในลักษณะการศึกษาทางไกล โดยผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้จากการต่อเข้าอินเทอร์เน็ตเพื่อเรียนและทำงานตามที่อาจารย์ผู้สอนมอบหมายมา นอกจากนี้ยังสามารถพูดคุยกับผู้เรียนคนอื่นๆ ได้ด้วยการเข้าห้องสนทนา (chat room) เพื่อปรึกษาเกี่ยวกับการเรียนและแก้ไขข้อปัญหาต่างๆ หรือการแสดงความคิดเห็นและคำถามติดบนเว็บบอร์ดเพื่อให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นร่วมด้วยหรือตอบคำถามนั้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาเช่นเดียวกับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาปกติ การศึกษาลักษณะนี้จะเป็นการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสารในการเรียนการสอน จึงทำให้เรียกว่า “การเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ”

ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) เป็นการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนซึ่งอยู่ในที่ต่างๆ สามารถนั่งเรียนในห้องเรียนได้พร้อมกันเสมือนเรียนอยู่ในห้องเรียนจริงที่มีผู้สอนสดในขณะนั้นจากห้องเรียนในที่หนึ่งและส่งการสอนไปยังที่ต่างๆ ทั่วโลก การเรียนการสอนในห้องเรียนเสมือนที่ได้ผลดีควรมีการใช้ระบบการประชุมทางไกลด้วยวิดิทัศน์ร่วมด้วย ช่วยการสืบค้นและการเรียน ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี เปรียบเสมือนเป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์หรือห้องสมุดดิจิทัล บางเว็บไซต์ เช่น Discorver.com มีการเสนอแผนการสอนสำหรับครูและการฉายเรื่องราวทางโทรทัศน์ประกอบการสอนเพื่อให้ครูใช้ในการสอนในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการช่วยในเรื่องการทำการบ้านของนักเรียน จากการสำรวจความคิดเห็นของเด็กนักเรียนมัธยมในสหรัฐอเมริกาพบว่าอินเทอร์เน็ตเป็นอุปกรณ์ช่วยเสริมการเรียนและการทำการบ้านให้กับเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถเข้าไปค้นคว้าในทุกอย่างที่ต้องการ

บทเรียนสื่อประสมเชิงโต้ตอบและสื่อหลายมิติ เป็นการเสนอสารสนเทศในลักษณะข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างสื่อกับผู้ใช้งาน สื่อประสมเชิงโต้ตอบเป็นสิ่งช่วยเอื้ออำนวยในการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ทำให้ผู้เรียนรับรู้

ได้มากขึ้นกว่าการเรียนรู้แบบปกติ สื่อประสมนำมาใช้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น บทเรียนซีดีไอ สารสนเทศอ้างอิงที่เสนอบนอินเทอร์เน็ตหรือบนที่กบนแผ่นซีดีและเกม โดยเนื้อหาเหล่านี้สามารถใช้ในลักษณะสื่อหลายมิติเพื่อการเชื่อมโยงเนื้อหาทั้งภายในและภายนอกบทเรียน รวมทั้งเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่นได้ นอกจากนี้การใช้ความเป็นจริงเสมือนซึ่งเป็นเทคโนโลยีเชิงโต้ตอบจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมของการเข้าร่วมอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ได้มีอยู่จริงที่สร้างขึ้นโดยคอมพิวเตอร์ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เสมือนในสภาพการณ์ความเป็นจริง

การฝึกอบรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการฝึกอบรมในลักษณะ Computer-Based Training สามารถทำได้หลายรูปแบบเช่นเดียวกับการสอน เช่น การประชุมทางไกล ห้องเรียนเสมือน การสอนบนเว็บและการใช้ความเป็นจริงเสมือน โดยการเปลี่ยนเนื้อหาและหลักสูตรให้เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรม

เมื่อพิจารณาที่วิสัยทัศน์ของประเทศไทยในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปใช้ในการศึกษา คือเทคโนโลยีการเรียนรู้จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเปลี่ยนสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การประกันโอกาสของผู้เรียนที่จะเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเชื่อมโยงสังคมไทยเข้ากับสังคมโลกเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ โดยการจะนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ให้ประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา และกุลวิตรา ภักคานนท์ 2545 : 55)

1. การเข้าถึงโครงสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นประจำและสม่ำเสมอ เพื่อที่จะพัฒนาทักษะและทัศนคติอันจำเป็นต่อการมีส่วนร่วมในสังคมแห่งการเรียนรู้
2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสามารถที่จะใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีในการส่งเสริมกระบวนการ เนื้อหาและผลลัพธ์ของการเรียนการสอน
3. การเข้าถึงสาระการเรียนรู้ในรูปดิจิทัลที่มีคุณภาพสูง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงวิถีทางที่เทคโนโลยีนั้นจะเพิ่มคุณค่าให้กับกระบวนการเรียนรู้
4. การเปลี่ยนแปลงการจัดการ ภาวะผู้นำเป็นศูนย์กลางของการนำเทคโนโลยีการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดสรรทรัพยากร การฝึกอบรม การพัฒนาการจัดวางแผนผังห้องเรียนและกระบวนการเข้าสู่การเรียนการสอน จำเป็นต้องใช้วิธีใหม่ทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

โดยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีศักยภาพครอบคลุมการใช้งานเพื่อการศึกษาที่สำคัญ 3 ด้าน คือ

1. เพื่อการค้นคว้าและการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศด้วยบริการค้นคืนสารสนเทศและบริการค้นหาสารสนเทศ
2. เพื่อติดต่อสื่อสารด้วยบริการติดต่อสื่อสาร
3. เพื่อการสร้างสรรค์งานด้วยเครื่องมือต่างๆ และบริการสารสนเทศมัลติมีเดีย

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา

ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญระดับยิ่งยวดสำหรับประเทศ ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ พัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้มีนวัตกรรมทางการศึกษาเกิดขึ้นมากมายและกำลังเปลี่ยนแปลงวิถีความเป็นอยู่ของสังคมไทย เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำลังมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเรามากขึ้น ระบบสื่อสารโทรคมนาคมทำให้ระยะทางไม่มีความหมายและร่นระยะเวลาที่ดำเนินการต่างๆ ได้มาก

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในวงการศึกษาจะมีอยู่หลายวิธีการและหลายรูปแบบ กิดานันท์ มลิทอง (2546 : 13-14) และ ยืน ภู่วรวรรณ (2546 : 7-9) เช่น

1. การใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผล จัดเก็บและเผยแพร่สารสนเทศโดยการใช้อีเมล์และเว็บไซต์
2. การนำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นสื่อในการกระจายข้อมูลความรู้การใช้เครือข่ายเฉพาะที่ (LAN : Local Area Network) และอินทราเน็ตในสถานศึกษาเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศและใช้ในห้องเรียนเพื่อการสอนและตรวจสอบการทำงานของนักเรียน
3. การใช้คลื่นไมโครเวฟและการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมในการถ่ายทอดการสอน
4. การเรียนการสอนในลักษณะการสอนบนเว็บ (Web-based instruction) โดยมีการใช้อีเมล์และเว็บบอร์ดร่วมด้วย
5. การสอนทางไกลในลักษณะ E-learning เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีส่วนในการสร้างระบบการเรียนการสอนแบบใหม่ทั้งที่เป็นซิงโครนัสและอะซิงโครนัส สร้างรูปแบบการศึกษาสมัยใหม่ผ่านเครื่องมือต่างๆ สร้างห้องเรียนร่วมกันในไซเบอร์สเปซ มีระบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จเพื่อทำให้การเรียนการสอนมีต้นทุนที่ประหยัดขึ้นและให้บริการได้กว้างขวางขึ้น
6. การเรียนในลักษณะห้องเรียนเสมือนด้วยการสอนสดจากสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งไปยังสถาบันการศึกษาอื่นๆ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันจึงเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน เป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากผู้รับแต่เพียงฝ่ายเดียวมาเป็นผู้กระตือรือร้นในการสืบค้นสารสนเทศ สนใจในการสำรวจ ค้นหา และสร้างสรรค์ทางแก้ปัญหาในการเรียนรู้ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการเรียน ขณะเดียวกันผู้สอนย่อมเปลี่ยนจากเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนการสอนมาเป็นผู้คอยชี้แนะ ผู้สนับสนุนให้ความร่วมมือและบางครั้งจะเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับไปกับผู้เรียนด้วย (กิดานันท์ มลิทอง 2546 : 14) ซึ่งสามารถแจกรายละเอียดตามขอบข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ดังนี้

การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา

คอมพิวเตอร์ถือกำเนิดมาจากการคิดค้นและพัฒนาเครื่องมือช่วยคำนวณ โดยเน้นหลักการให้โปรแกรมได้และเก็บโปรแกรมหรือชุดคำสั่งไว้ในหน่วยความจำ เมื่อทำงานก็จะเรียกชุดคำสั่งจากหน่วยความจำมากระทำตามโดยมีการนำเอาข้อมูลที่เก็บไว้หรือป้อนให้ในขณะนั้นมาประมวลผลเพื่อให้ได้สารสนเทศหรือผลลัพธ์ตามที่ต้องการ จุดเด่นของคอมพิวเตอร์จึงอยู่ที่ทำงานตามคำสั่งได้รวดเร็วมากและมีความแม่นยำในการคิดคำนวณเกี่ยวกับตัวเลขตลอดจนทำงานซ้ำๆ ได้โดยไม่เบื่อ (ชิน ภูววรรณ 2546 : 9)

คอมพิวเตอร์ได้รับการนำมาใช้ในวงการศึกษาก่อนครั้งแรกประมาณ พ.ศ. 2502 ภายใต้นี้จะเป็นการนำมาใช้ในงานด้านบริหารเกี่ยวกับด้านบัญชีและเก็บข้อมูลของผู้เรียนและในขณะเดียวกันก็มีการนำมาใช้งานเกี่ยวกับการวิจัยการเรียนการสอน ซึ่งคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้ในวงการศึกษาระยะแรกยังเป็นเมนเฟรมคอมพิวเตอร์ ต่อมามีการประดิษฐ์ไมโครโปรเซสเซอร์ใส่ในคอมพิวเตอร์ จึงทำให้เครื่องมีขนาดเล็กลงแต่สมรรถนะสูง เรียกว่า ไมโครคอมพิวเตอร์ และสามารถตั้งบนโต๊ะได้ จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ (Desktop computer) เริ่มนำมาใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2520 นับเป็นระยะของการนำสื่อระบบดิจิทัลมาใช้ในวงการศึกษา นอกเหนือจากการใช้โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ (กิดานันท์ มลิทอง 2546 : 15)

คอมพิวเตอร์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่เป็นเทคโนโลยีระดับสูง เมื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนทำให้มีการโต้ตอบกันได้ระหว่างผู้เรียนกับเครื่องคอมพิวเตอร์ในลักษณะที่เรียกว่า “ปฏิสัมพันธ์” เช่นเดียวกับการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนตามปกติ นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ยังมีความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่ผู้เรียนป้อนเข้าไปได้ในทันทีซึ่งเป็นการช่วยเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อศึกษามี 3 ลักษณะ คือ (กิดานันท์ มลิทอง 2546 : 15)

1. การใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการเสนอสารสนเทศ โดยการคอมพิวเตอร์ร่วมกันต่างๆ ในการทำงาน เช่น การเสนอในรูปแบบของแผ่นวีดิทัศน์เชิงโต้ตอบ (Interactive Video)

ควบคุมการเสนอภาพสไลด์มัลติวิชั่นและควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆ ในสถานีงานสื่อประสม (Multimedia Workstation) การใช้ในลักษณะนี้คอมพิวเตอร์จะเป็นตัวกลางในการควบคุมการทำงานของอุปกรณ์นำเข้าภาพและเสียง เช่น เครื่องเล่นแผ่นวีดิทัศน์ และเครื่องเล่นแผ่นซีดีให้เสนอภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวตามเนื้อหาบทเรียนที่เป็นตัวอักษรและภาพให้ปรากฏบนจอมอนิเตอร์และควบคุมเครื่องเล่นแผ่นซีดีและเครื่องเล่นเทปในการเสนอเสียงออกทางลำโพง รวมถึงควบคุมเครื่องพิมพ์ในการพิมพ์ข้อมูลต่างๆ ของบทเรียนและผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนด้วย

2. การใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการผลิตแฟ้มสื่อประสม โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆ เช่น ToolBook และ AuthorWare และนำเสนอแฟ้มบทเรียนที่ผลิตแล้วแก่ผู้เรียน โปรแกรมสำเร็จรูปเหล่านี้จะช่วยในการผลิตแฟ้มบทเรียน ผูกอบรมหรือการเสนองานในลักษณะของสื่อหลายมิติโดยในแต่ละบทเรียนจะมีเนื้อหาในลักษณะของตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพกราฟิกเคลื่อนไหว ภาพเคลื่อนไหวแบบวีดิทัศน์และเสียง รวมอยู่ในแฟ้มเดียวกัน บทเรียนที่ผลิตเหล่านี้เรียกว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือ CAI นั่นเอง โดยจะบรรจุบทเรียนลงแผ่นซีดีเพื่อสะดวกในการใช้ เมื่อมีการนำบทเรียนมาใช้เรียน ผู้ใช้เพียงแต่เปิดแฟ้มเพื่อเรียนก็จะได้อ่านเนื้อหาในลักษณะต่างๆ อย่างครบถ้วนโดยสามารถเรียนไปตามขั้นตอนหรือข้ามเนื้อหาไปเรียนส่วนที่สนใจได้

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) หรือที่เรียกกันย่อๆ ว่าบทเรียน CAI ลักษณะบทเรียนนี้ได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งพัฒนามาจากบทเรียนโปรแกรมนั่นเอง โดยที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากโปรแกรมบทเรียนรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การสอน การฝึกหัด การจำลอง โปรแกรมเพื่อการสอน การค้นพบ การแก้ปัญหาและการทดสอบ ในแต่ละบทเรียนจะมีตัวอักษร ภาพกราฟิก ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบในลักษณะของสื่อหลายมิติ (Hypermedia) ทำให้ผู้เรียนสนุกไปกับการเรียนไม่รู้สึกลำบากหน่าย

3. การใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในเครือข่ายในลักษณะ E-Learning เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้โดยใช้ได้ทั้งในรูปแบบอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ตและข่ายงานเฉพาะที่ (Local Area Network : LAN) การใช้คอมพิวเตอร์ในการนำเสนอสื่อประสมสามารถใช้ได้หลายรูปแบบ เช่น การสอนบนเว็บ (Web-based instruction) และห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) เป็นต้น

โดยทั่วไปคอมพิวเตอร์ให้ประโยชน์ต่อการศึกษา (กิดานันท์ มลิทอง 2543 : 13-15) ดังนี้

1. คอมพิวเตอร์จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เนื่องจากการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์เป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่

2. การใช้สื่อ ภาพลายเส้นที่แลดูคล้ายเคลื่อนไหว ตลอดจนเสียงดนตรีจะเป็นการเพิ่มความเหมือนจริงและเร้าใจผู้เรียนให้เกิดความอยากเรียนรู้ ทำแบบฝึกหัดหรือทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

3. ความสามารถของหน่วยความจำของเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกคะแนนและพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียนไว้เพื่อใช้ในการวางแผนบทเรียนในขั้นต่อไปได้

4. ความสามารถในการเก็บข้อมูลของเครื่องทำให้สามารถนำมาใช้ได้ ในลักษณะของการศึกษารายบุคคลได้เป็นอย่างดี โดยสามารถกำหนดบทเรียนให้แก่ผู้เรียนแต่ละคนและแสดงผลความก้าวหน้าให้เห็นได้ทันที

5. ลักษณะของโปรแกรมบทเรียนที่ให้ความเป็นส่วนตัวแก่ผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนช้าสามารถเรียนไปได้ตามความสามารถของตนโดยสะดวกอย่างไม่มีขีดจำกัด โดยไม่ต้องอายผู้อื่นและไม่ต้องอายเครื่องเมื่อตอบคำถามผิด

6. เป็นการช่วยขยายขีดความสามารถของผู้สอนในการควบคุมผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด เนื่องจากสามารถบรรจุข้อมูลได้ง่ายและสะดวกในการนำออกมาใช้

อย่างไรก็ตามคอมพิวเตอร์ก็เช่นเดียวกับสื่อประเภทอื่นๆ ที่ย่อมจะมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดในการใช้เพื่อการเรียนรู้ โดยข้อจำกัดของคอมพิวเตอร์มีดังนี้

1. ถึงแม้ว่าขณะนี้ราคาเครื่องคอมพิวเตอร์และค่าใช้จ่ายต่างๆ ของคอมพิวเตอร์จะลดลงมากแล้วก็ตาม แต่การที่เราจะนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการศึกษาในบางสถานที่นั้นจำเป็นต้องมีการพิจารณากันอย่างรอบคอบเพื่อให้คุ้มกับค่าใช้จ่าย ตลอดจนการดูแลรักษาด้วย

2. การออกแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการเรียนการสอนนั้นนับว่ายังมีน้อย เมื่อเทียบกับการออกแบบโปรแกรมเพื่อใช้ในการงานด้านอื่นๆ ทำให้โปรแกรมบทเรียนการสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีจำนวนและขอบเขตจำกัดที่จะนำมาใช้เรียนในวิชาต่างๆ

3. ในขณะนี้ยังขาดอุปกรณ์ที่ได้คุณภาพมาตรฐานระดับเดียวกันเพื่อให้สามารถใช้ได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ต่างระบบกัน เป็นต้นว่าซอฟต์แวร์ที่ผลิตขึ้นมาใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ระบบของไอบีเอ็มไม่สามารถใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ระบบของ Macintosh ได้

4. การที่จะให้ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบโปรแกรมบทเรียนเองนั้นนับว่าเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลา สติปัญญาและความสามารถเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เพิ่มภาระของผู้สอนให้มีมากยิ่งขึ้น

5. เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์เป็นการวางโปรแกรมบทเรียนไว้ล่วงหน้าจึงมีลำดับขั้นตอนในการสอนทุกอย่างตามที่วางไว้ ดังนั้นการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงไม่สามารถช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้

6. ผู้เรียนบางคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่อาจจะไม่ชอบโปรแกรมที่เรียนตามขั้นตอน ทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ได้

การใช้อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์เพื่อการศึกษา

อินเทอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่ประกอบด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์มากมายนับล้านเครื่องทั่วโลกที่เชื่อมโยงกันจนกลายเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่สุดในโลก อินเทอร์เน็ตจึงหมายถึง เครือข่ายของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Network of network) การเข้าสู่อินเทอร์เน็ตต้องอาศัยเทคโนโลยีคมนาคม เช่น โทรศัพท์ ดาวเทียม สายใยแก้วนำแสงซึ่งทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งอย่างรวดเร็ว อินเทอร์เน็ตจึงช่วยตอบสนองความใฝ่รู้และการเรียนรู้ในสิ่งที่แต่ละคนสนใจ (บุปผชาติ หัฟหิกรณ์ และคณะ 2544 : 11)

อินเทอร์เน็ตเป็นระบบเครือข่ายเปิดสามารถเข้าใจและติดต่อเชื่อมโยงเครือข่ายตลอด 24 ชั่วโมง โดยการเข้าถึงสารสนเทศที่มีรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ข้อความ ภาพและเสียง ที่มีผู้นำเสนอไว้ได้ โดยผ่านรูปแบบและเนื้อหาที่แตกต่างกัน เปรียบเสมือนอินเทอร์เน็ตเป็นห้องสมุดของโลกที่มีขนาดใหญ่มหาศาลมีสรรพวิชา การงานวิจัย เทคโนโลยีใหม่ๆ ไว้ให้ศึกษาและเป็นขุมความรู้ที่มีความรู้ใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา นอกจากนั้นยังสามารถเป็นสื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์แนวคิดที่หลากหลาย อาทิ ด้านการเมือง การอุตสาหกรรม การแพทย์ ศาสนา สิ่งแวดล้อม ดนตรี กีฬา การค้า การท่องเที่ยว วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะรวดเร็วแล้วยังประหยัดค่าใช้จ่ายอีกด้วย

ดังนั้นเราสามารถใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาได้หลายรูปแบบ (กิดานันท์ มลิทอง 2543 : 19) ได้แก่

1. การค้นคว้า เราสามารถสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั่วโลกได้เพื่อการค้นคว้าวิจัยในเรื่องที่สนใจทุกสาขาวิชา เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนและการวิจัย การสืบค้นแหล่งข้อมูลทำได้โดยการใช้โปรแกรมในการช่วยค้นหา เช่น อาร์คิ โกเฟอร์และเว็ลด์ไวด์เว็บ เพื่อค้นข้อมูลที่อยู่ในแม่ข่ายต่างๆ ทั่วโลกที่ต้องการได้

2. การเรียนและการติดต่อสื่อสาร ผู้สอนและผู้เรียนสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนและติดต่อสื่อสารกันได้ โดยผู้สอนจะเสนอเนื้อหาบทเรียนโดยใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เพื่อให้ผู้เรียนเปิดอ่านเรื่องราวและภาพประกอบที่เสนอในแต่ละบทเรียนหรือการเสนอบทเรียน

ในลักษณะของการสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยไว้ในเว็บไซต์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้การเชื่อมโยงในการเรียนรู้ในลักษณะสื่อหลายมิติได้ นอกจากนี้กลุ่มผู้เรียนด้วยกันยังสามารถติดต่อสื่อสารกันเพื่อทบทวนบทเรียนหรืออภิปรายเนื้อหาเรื่องราวที่เรียนไปแล้วโดยผ่านกลุ่มสนทนา กลุ่มอภิปรายและไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือติดต่อผู้เรียนสถาบันอื่นผ่านกระดานข่าวและยูสเน็ตก็ได้เช่นกัน

3. การศึกษาทางไกล สามารถใช้ได้ทั้งในรูปแบบ “ห้องเรียนเสมือน” โดยการบรรจุเนื้อหาบทเรียนที่ใส่สอนลงในเว็บไซต์ เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเสมือนเรียนในห้องเรียนหรืออีกรูปแบบหนึ่งจะใช้ในลักษณะ “มหาวิทยาลัยเสมือน” โดยการให้ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนกับสถาบันการศึกษาที่มีการสอนในรูปแบบนี้และทำการเรียนและสื่อสารกับผู้สอนผ่านทางอินเทอร์เน็ต หากเป็นการใช้นอกระบบโรงเรียนจะเป็นการที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเรียนจากคอร์สของเว็บไซต์ต่างๆ ที่เปิดสอน

4. การเรียนการสอนอินเทอร์เน็ต เป็นการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ใช้คอมพิวเตอร์สามารถใช้โปรแกรมต่างๆ เพื่อทำงานในอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การประยุกต์ใช้อินเทอร์เน็ต เป็นการใช้อินเทอร์เน็ตในกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เช่น ให้โรงเรียนต่างๆ สร้างเว็บไซต์ของตนเองขึ้นเพื่อเสนอสารสนเทศแก่ผู้สอนและผู้เรียนในโรงเรียนและเชื่อมต่อเข้ากับข่ายงานทั่วโลกด้วย โดยเรียกว่า “โรงเรียนบนเว็บ”

บริการต่างๆ ในอินเทอร์เน็ตที่รู้จักและนิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง แยกออกได้เป็น 4 ประเภท (บุปผชาติ หัฟหิกรณ์ และคณะ 2544 : 34)

1. บริการค้นคืนสารสนเทศ (Information retrieval service) เป็นการนำเสนอสารสนเทศที่จัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบออกมาใช้งาน ได้แก่ การถ่ายโอนแฟ้มจากแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้และการเรียกค้นในระบบเมนูที่นำข้อมูลต่างๆ มาจัดเรียงเป็นระดับของหัวข้อ ปัจจุบันนิยมถ่ายโอนแฟ้มผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปที่พัฒนาให้ใช้งานง่าย เพียงการเลือกแฟ้มและคลิกลูกศรที่ต้องการถ่ายโอนระหว่างเครื่องแม่ข่ายและลูกข่าย นอกจากนี้ยังโอนแฟ้มผ่านโปรแกรมสำหรับการติดต่อสื่อสาร ที่ออกแบบให้มีความสะดวกในการใช้งานได้หลายอย่างในโปรแกรมเดียวกัน ทั้งการสนทนาและการส่งแฟ้ม เป็นต้น

2. บริการสืบค้นสารสนเทศ (Information search service) เป็นการค้นหาสารสนเทศจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในระบบเครือข่าย ได้แก่ การค้นข้อมูลสารสนเทศจากเครื่องให้บริการหรือเครื่องแม่ข่ายทั้งหมดทั่วโลก การค้นแฟ้มจากดัชนีแฟ้มที่มีให้บริการถ่ายโอนแฟ้มแก่สาธารณะจากเครื่องให้บริการการถ่ายโอนแฟ้มและการค้นจากรายการเมนูในเครื่องให้บริการการค้น

ในระบบเมนู ในปัจจุบันนิยมสืบค้นสารสนเทศด้วยโปรแกรมค้นหาซึ่งมีอยู่มากมายหลากหลายแห่งที่นิยมได้แก่ Yahoo, AltaVista เป็นต้น

3. บริการติดต่อสื่อสาร (Communication service) เป็นบริการส่งข้อมูลให้แกกันและกันระหว่างบุคคล ได้แก่ การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การติดต่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ระยะไกล การใช้กระดานข่าว การสนทนากับบุคคลหลายคนในเวลาเดียวกัน การสนทนาโดยการโทรศัพท์และการประชุมทางไกลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

4. บริการสารสนเทศมัลติมีเดีย (Multimedia service) เป็นบริการที่ใช้เว็บเป็นสื่อกลางของการเข้าถึงสารสนเทศที่เป็นมัลติมีเดีย ทั้งในลักษณะไฮเปอร์มีเดียและมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์

เวิลด์ไวด์เว็บ “เว็บ” (World Wide Web)

เวิลด์ไวด์เว็บหรือเครือข่ายใยแมงมุม เป็นการบริการหนึ่งของอินเทอร์เน็ตที่นิยมใช้กันมากในเวลานี้ โดยใช้เว็บเป็นสื่อกลางของบริการอื่นๆ ในอินเทอร์เน็ตเนื่องจากเว็บเป็นฐานข้อมูลแบบหลายสื่อ (Multimedia) ที่มีลักษณะเป็นไฮเปอร์เท็กซ์

ด้วยประโยชน์อันกอนันต์ของเวิลด์ไวด์เว็บ อีกทั้งสามารถใช้งานได้สะดวกสบายและง่ายในการสื่อสารรูปแบบต่างๆ โดยสามารถเสนอได้ทั้งตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียง ในลักษณะสื่อประสมได้อย่างรวดเร็ว ทำให้มีการประยุกต์เวิลด์ไวด์เว็บมาใช้ในวงการศึกษาอย่างกว้างขวาง เช่น

1. การสอนบนเว็บ (Web-Based Instruction) หรือ การสอนใช้เว็บเป็นฐาน คือการสอนโดยใช้เว็บเป็นสื่อ โดยอาจบรรจุเนื้อหาวิชาทั้งหมดบนเว็บ หรือเป็นวิชาที่ใช้เว็บเสริมการเรียนรู้ หรือการใช้ทรัพยากรบนเว็บมาใช้ในการเรียนการสอน โดยอาจใช้เว็บเพื่อนำเสนอบทเรียนในลักษณะสื่อหลายมิติของวิชาทั้งหมดตามหลักสูตร หรือใช้เป็นเพียงการเสนอข้อมูลบางอย่างเพื่อประกอบการสอนก็ได้ รวมทั้งประโยชน์จากคุณลักษณะต่างๆ ของการสื่อสารที่มีอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ต เช่น การเขียนโต้ตอบกันทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์และการพูดคุยสดด้วยข้อความและเสียงมาใช้ประกอบด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นับเป็นการประยุกต์ใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ หลายรูปแบบทั้งการใช้เป็นแหล่งเก็บเนื้อหาบทเรียนตามหลักสูตร ใช้ในการเสริมเนื้อหาจากการเรียน ใช้เป็นแหล่งทรัพยากรในการค้นคว้าเพิ่มเติมและใช้ในการสื่อสารการสอนบนเว็บใช้ได้ทั้งการสอนในระบบโรงเรียนและในลักษณะการศึกษาทางไกลซึ่งกำลังเป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน (กิดานันท์ มลิทอง 2546 : 21)

2. ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) เป็นการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนซึ่งอยู่ในที่ต่างๆ สามารถนั่งเรียนในห้องเรียนได้พร้อมกันเสมือนเรียนอยู่ใน

ห้องเรียนจริงที่มีผู้สอนกำลังสอนสดในขณะนั้น จากห้องเรียนในที่หนึ่งและส่งการสอนไปยังที่ต่างๆ ทั่วโลก โดยผู้สอนจะใช้คอมพิวเตอร์ในการสอนผ่านระบบเครือข่ายไปยังผู้เรียนซึ่งเรียนจากคอมพิวเตอร์เช่นกัน มีการโต้ตอบกันทันทีระหว่างการเรียนการสอน ถ้าผู้เรียนอยู่ในสถาบันเดียวกับผู้สอนจะเป็นการใช้ระบบอินทราเน็ตโดยเป็นการใช้เครือข่ายระบบแลนภายในหน่วยงาน แต่ถ้าผู้เรียนอยู่ในที่ห่างไกลจากผู้สอน ซึ่งอาจอยู่ภายในประเทศเดียวกันหรือต่างทวีปก็ตามจะเป็นการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต การสอนในห้องเรียนเสมือนจะต้องมีการนัดหมายผู้สอนและผู้เรียนให้ทำการเรียนการสอนในเวลาเดียวกัน เพื่อให้สามารถมีการโต้ตอบกันทันที อุปกรณ์การสอนประกอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โมเด็ม เครื่องบริการแฟ้มและซอฟต์แวร์เนื้อหาบทเรียนฝ่ายผู้เรียนจะต้องมีเครื่องคอมพิวเตอร์และโมเด็มเช่นกัน รวมทั้งการจัดตั้งระบบเครือข่ายของสถาบันแต่ละแห่งด้วย เพื่อให้สามารถต่อเข้าอินเทอร์เน็ตได้ ด้วยรูปแบบและลักษณะการเรียนการสอนดังกล่าวจึงทำให้มีผู้ให้สมญาห้องเรียนเสมือนอีกอย่างหนึ่งว่า “ห้องเรียนดิจิทัล” (Digital Classroom) เนื่องจากใช้อุปกรณ์ระบบดิจิทัลเป็นหลักในการเรียนการสอนนั่นเอง (กิดานันท์ มลิทอง 2546 : 22)

3. ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ วิดีโอคอนเฟอเรนซ์เป็นระบบรับส่งสัญญาณวิดีโอแบบสองทิศทาง การเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์สามารถส่งฉายตอบโต้ด้วยเวลาจริง ส่งเอกสารคำสอนในรูปแบบฟิล์ม สไลด์ รูปภาพ เสียง ตลอดจนสื่ออื่นๆ ประกอบได้ทำให้การใช้สื่อทำได้ง่ายและช่วยให้ระบบการเรียนดีขึ้น (ชิน ภู่วรรณ 2546 : 11)

โดยสรุปแล้วอินเทอร์เน็ตสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้โดยใช้เปลี่ยนบรรยากาศจากการเรียนที่จำกัดเพียงในหนังสือเป็นความรู้จากโลกกว้าง สามารถรับรู้ความเคลื่อนไหวของเทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรมของที่อื่นๆ และใช้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการศึกษาของไทยให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสวงหาข่าวสาร Information Seeking Theory

ทฤษฎีการแสวงหาข่าวสาร มีเนื้อหาสำคัญว่า ในสังคมปัจจุบันมีข่าวสารผลิตขึ้นมาและเผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ มากมายจนกลายเป็นเรื่องยุ่งยากต่อผู้รับสาร ในอันที่จะค้นหาข่าวสารให้ตรงกับความต้องการของตน ซึ่งเรื่องนี้ทำให้นักวิชาการสื่อสารเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่ามนุษย์เราจะแสวงหาข่าวสารตามที่ตนต้องการได้อย่างไร (เกศรา ชังชลิต 2544 : 11)

ดังปรากฏคำนิยามแนวคิดและทฤษฎีการแสวงหาข่าวสารของนักวิชาการหลายท่านดังต่อไปนี้

ครีเคิลัส (Krilas 1983 : 5 อ้างถึงใน เกศรา ซึ่งสวัสดิ์ 2544 : 11) ให้ความหมายของการแสวงหาข่าวสารว่า หมายถึง “การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำในสิ่งหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่จะสนองตอบความต้องการของตน อันเนื่องมาจากการที่บุคคลนั้นต้องการรู้ ศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นหนึ่ง และพบว่าความรู้ที่ตนมีอยู่ไม่เพียงพอ จึงทำการศึกษาเพื่อเพิ่มเติมความรู้ดังกล่าวด้วยการแสวงหา”

เอทกิน (Atkin 1973 : 639) ซึ่งให้เห็นว่าการแสวงหาข่าวสารหรือความต้องการสื่อสารมวลชนของปัจจุบันนั้นคือ “ความต้องการได้รับข้อมูลข่าวสาร (Information) และความบันเทิง (Entertainment)”

แชรรมม์ (Schramm 1973 : 213) ได้กล่าวถึงหลักทั่วไปของการเลือกความสำคัญของข่าวสารว่าขึ้นอยู่กับ หลักการใช้ความพยายามน้อยที่สุด แต่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ จะเห็นได้ว่ามนุษย์เรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารที่ใช้ความพยายามน้อย เช่น ข่าวสารที่อยู่ใกล้ตัว ข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อตนเองจะแสวงหาได้ง่าย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นสูตรดังนี้

$$\text{การเลือกข่าวสาร (Fraction of Selection)} = \frac{\text{สิ่งตอบแทนที่คาดหวัง (Expectation of Reward)}}{\text{ความพยายามที่ต้องการใช้ (Effort Required)}}$$

แนวคิดของแชรรมม์ได้สรุปเป็นหลักการไว้ว่า บุคคลจะเลือกรับสารใดจากสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับหลักการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทน (Reward Value) กับการลงทุนลงแรง (Expenditures) และพันธะผูกพัน (Liabilities) ที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทน หรือผลประโยชน์ที่ได้รับสูงกว่าการลงทุนแรงหรือการใช้ความพยายามที่จะรับรู้หรือทำความเข้าใจแล้ว บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น ในกรณีที่บุคคลเห็นว่าการรับข่าวสารนั้นจะก่อให้เกิดพันธะผูกพัน เช่น ความไม่พอใจ ไม่สบายใจ หรือความไม่แน่ใจมากขึ้น ก็อาจใช้วิธีหลีกเลี่ยงข่าวสาร (Information Avoidance) ในบางครั้งถ้าหากว่าความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงหรือไม่รับข่าวสารต้องลงทุนลงแรงมากกว่า การรับข่าวสารนั้นบุคคลอาจจะต้องยอมรับข่าวสารนั้นทั้งๆ ที่ไม่เต็มใจ (Information Yielding)

2. ความต้องการข่าวสารนั้นเกิดจากความไม่รู้หรือไม่แน่ใจของปัจเจกบุคคล ดังนี้

2.1 การมองไม่เห็นความสอดคล้องต้องกันระหว่างระดับความรู้ของปัจเจกบุคคลขณะนั้นและระดับความต้องการที่อยากรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (Extrinsic Uncertainty) ยังเป็นเรื่องที่สำคัญที่ยังอยากมีความรู้และมีความแน่ใจสูง

2.2 การมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างความรู้ที่มีอยู่ของปัจเจกบุคคล หนึ่งนั้นกับความรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งกำหนดโดยระดับความสนใจส่วนบุคคลของปัจเจก บุคคลนั้นต่อสิ่งใด (Intrinsic Uncertainty)

3. ความต้องการที่ได้รับความบันเทิงของปัจเจกบุคคลนั้นมาจากการกระตุ้นอารมณ์ ความรื่นเริงบันเทิงใจที่เกิดจากการมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกันระหว่างสภาวะเป็นอยู่ของ ปัจเจกบุคคลหนึ่งนั้นกับระดับความสนุกสนานที่คาดหวังไว้ข่าวสารที่จะลดความไม่รู้หรือความไม่ แน่ใจที่เกี่ยวข้องกับความสนใจภายในส่วนบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Intrinsic Uncertainty) และ ความที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงสนุกสนานส่วนตัว (Intrinsic Desire) นั่นถือว่าเป็นข่าวสารที่ให้ ความพึงพอใจทันทีในเชิงโภชนาการ (Immediate Consummately Gratifications)

ข่าวสารที่ลดความไม่รู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (Extrinsic Uncertainty) เรียกว่า ข่าวสารที่ใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิดและ แก้ปัญหาต่างๆ (Instrumental Utilities) ในชีวิตประจำวัน ข่าวสารบางอย่างอาจจะให้ประโยชน์ทั้ง การนำไปใช้และให้ความบันเทิงขณะเดียวกัน

โดโนฮิว และ ทิปตัน (Donohew and Tipton, 1976 อ้างถึงใน พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์ 2546 : 14) ได้ศึกษาถึง ปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดการแสวงหาข่าวสาร มีดังต่อไปนี้

1. ยิ่งมีระดับความเกี่ยวข้องสูง ยิ่งมีความต้องการข้อมูลสูงด้วย (High consumer involvement)
2. ยิ่งรับรู้ว่ามีความเสี่ยงสูงยิ่งทำให้แสวงหาข้อมูลมากขึ้น (High perceived Risk) สอดคล้องกับที่ โลแคนเดอร์และเฮร์แมน (Locander and Hermann) พบว่าเวลาที่มีความเสี่ยงสูง ผู้บริโภคจะแสวงหาข้อมูลจากแหล่งที่เป็นกลาง และจากแหล่งบุคคล เช่น เพื่อน เพื่อนบ้าน
3. ยิ่งมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นน้อย ยิ่งหาข้อมูลมาก ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นด้านลบ อาจทำให้มีการแสวงหาข่าวสารมากขึ้นได้ (Little Product Knowledge and Experience)
4. ถ้าผู้บริโภคมีเวลามาก ก็จะมีการแสวงหาข่าวสารมากขึ้นด้วย แต่มักจะเกิดขึ้นกับ สินค้าที่ผู้บริโภคมีความถี่เกี่ยวข้องสูงมากกว่าต่ำ (Less Time Pressure)
5. ยิ่งแต่ละยี่ห้อมีความแตกต่างกันสูง ยิ่งแสวงหาข่าวสารมากขึ้น (More Product Differences)
6. ยิ่งเทคโนโลยีซับซ้อน ยิ่งต้องหาข้อมูลมากขึ้น (High Technology)
7. ปัจจัยเรื่องต้นทุนที่ใช้ในการแสวงหา เรื่องการเสียค่าใช้จ่ายในการแสวงหาข่าวสารก็ ส่งผลเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การแสวงหาข่าวสารนั้น นอกจากจะเป็นไปเพื่อการสนับสนุนทัศนคติ หรือความคิด และความเข้าใจที่มีอยู่เดิมแล้ว ก็ยังเป็นการแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการและการใช้ประโยชน์ทางอื่นๆ อีก เช่น เพื่อให้มีความรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหา รวมทั้งเพื่อสนองตอบความสนใจส่วนบุคคล และเพื่อความบันเทิงใจ โดยมีปัจจัยสำคัญคือการใช้ความพยายามในการแสวงหาน้อยแต่ได้รับผลตอบแทนมากหรือมีความได้เปรียบเทียบกับสูงนั่นเอง

ในปี 1978 ทิปตันและฮานีย์ (Tipton and Haney 1978, อ้างถึงใน พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์ 2546 : 15) ยังพยายามศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของพฤติกรรมแสวงหาข้อมูลข่าวสารและแบ่งลักษณะพฤติกรรมแสวงหาข้อมูลข่าวสารออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การรอรับข้อมูลข่าวสาร (Passive Strategy) เป็นการกระทำเชิงรับ โดยสังเกตสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ไม่ได้ใช้ความพยายามอื่นใดในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร

2. การเฝ้าหาข้อมูลข่าวสาร (Active Strategy) คือการกระทำเชิงรุกต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารโดยการถามจากบุคคลอื่น หรือเสาะแสวงหาจากแหล่งต่างๆ

3. การมีปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสาร (Interactive Strategy) คือ การได้ข้อมูลข่าวสาร โดยการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบุคคลนั้น ซึ่งการเปิดเผยตนเองจะเป็นส่วนช่วยที่สำคัญ

ส่วนสำคัญยิ่งสำหรับการแสวงหาข่าวสารของบุคคล แหล่งของข่าวสาร ซึ่ง เซนและเฮมอน (Chen & Hemon, 1982 : 52-53, อ้างถึงใน ศรีหญิง ศรีรักษา 2544:21) ได้แบ่งประเภทของแหล่งข่าวสารไว้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

3.1 กลุ่มบุคคล ได้แก่ เพื่อน ญาติ หรือบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น ซึ่งจะเป็ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากความคิด และประสบการณ์ของแต่ละปัจเจกบุคคล

3.2 กลุ่มสถาบัน ได้แก่ โรงเรียน ห้องสมุด ศาสนา บริษัท ห้างร้านในวงธุรกิจหรือรัฐบาล

3.3 สื่อ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือรูปแบบสื่ออื่นๆ เป็นต้น

ปัจจุบัน สื่อใหม่ (New Media) ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้เพิ่มเติมเข้ามามีบทบาทในการเป็นแหล่งของข่าวสารให้แก่ผู้รับสาร นอกเหนือจากสื่อมวลชน ทำให้ผู้รับสารมีทางเลือกมากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นมีลักษณะในการสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) กับผู้แสวงหาข่าวสารมากขึ้น ดังนั้น การเลือกช่องทางใดเป็นสื่อกลางในการแสวงหาข่าวสารนั้นก็ขึ้นอยู่กับความยากง่ายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ข้อจำกัดและอุปสรรคในการเลือกช่องทางต่างๆ ในการสื่อสารด้วย

ในงานวิจัยเรื่องนี้ ทฤษฎีเรื่องพฤติกรรมแสวงหาข่าวสาร จึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะตอบปัญหาการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ในเรื่องของการค้นคว้าหาข้อมูล การแบ่งปัน และการเป็นส่วนหนึ่งของข่าวสารนั้นๆ โดยมีสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครือข่ายและช่องทาง อย่างเช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ อย่างไรก็ตาม หากกล่าวถึงทฤษฎีการแสวงหาข่าวสารแล้ว ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงอีกทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันนั่นคือ “ทฤษฎีการเลือกรับข่าวสาร” ทั้งนี้เพราะกระบวนการสื่อสารจะสำเร็จได้ต้องมีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง และการเลือกรับข่าวสารของผู้รับสารก็เป็นปัจจัยหนึ่งในความสำเร็จดังกล่าวด้วย ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับ เลือกรับรู้ และเลือกจดจำในข่าวสารที่ตนเองสนใจให้ความเชื่อถือและตรงตามความเชื่อ ทศนคติ และความต้องการของตนเท่านั้น ประกอบกับข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของบุคคลเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน เมื่อบุคคลต้องการข้อมูลข่าวสารหรือไม่แน่ใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลจะไม่รับรู้ข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่การแสวงหาข้อมูลนั้นจะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนเท่านั้น ปัจเจกบุคคลแต่ละคนยังมีขั้นตอนและมีกระบวนการในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันดัง “ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร” ได้อธิบายไว้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเปิดรับข่าวสาร

ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์ เราใช้ข่าวสารเป็นเครื่องมือในการสนทนาในชีวิตประจำวัน และเป็นข้อมูลข่าวสารในการวางแผนประกอบการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมข่าวสาร (The Information Society) และเรากำลังอยู่ในยุคข่าวสาร (The Information Age) (ศรีหญิง ศรีรักษา 2544 : 16)

ดังนั้น การเปิดรับข่าวสารถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร กระบวนการถ่ายทอดสารจากบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสารไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้รับสารโดยผ่านสื่อ (ศรีหญิง ศรีรักษา 2544 : 16) ทั้งนี้สื่อที่อาจเป็นสื่อมวลชนหรือสื่อบุคคลก็ได้ โดย แอทกิน (Atkin, 1973 : 208) ได้กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากยังมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

เหตุหรือแรงจูงใจใน “การเปิดรับสื่อมวลชน” ของบุคคล ได้มีนักการสื่อสารหลายท่านกล่าวถึงไว้ต่างๆ กัน เช่น

ในปี 1979 แม็คคอม และแบ็คเคอร์ (McCombs and Becker 1979 : 51-52) ได้ให้ความเห็นว่าบุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์สิ่งต่างๆ รอบตัวจากสื่อมวลชน เพื่อจะได้รู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรรู้

2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันการเปิดรับข่าวสาร ทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะหรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว

3. เพื่อการพูดคุยสนทนา (Discussion) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้

4. เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม (participation) เพื่อการรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและรอบๆ ตัว

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสารที่นำมาใช้ คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selective Process) ในการสื่อสารนั้นการเลือกของเรามี 4 ลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะจะมีความเกี่ยวข้อง (อ้างถึงใน ศรีหญิง ศรีรักษา 2544 : 17) ดังนี้

1. การเลือกรับและการเลือกใช้ (Selective Exposure) ในชีวิตประจำวันของคนเรามีโอกาสที่จะรับสารจากแหล่ง หรือผู้ส่งสาร (Source) ต่างๆ จำนวนมากมาย แต่เรามีเวลาและความสามารถที่จำกัดในการรับสารจากแหล่งต่างๆ หรือ เรามีความพึงพอใจหรือไม่พอใจต่อแหล่ง หรือผู้ส่งสารต่างๆ แตกต่างกันไป ดังนั้น เราจึงมักจะเลือกรับ หรือเลือกใช้สารจากแหล่งที่เสนอความคิดและทัศนคติที่สอดคล้องกับความคิดและทัศนคติของเรา

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) มนุษย์นั้นจะเลือกให้ความสนใจต่อสารเท่าที่สมองของคนเรานั้นจะรับสารนั้นได้ ดังนั้น ในการอ่านหนังสือพิมพ์ หรือ ในสถานการณ์ที่มีการสื่อสารมากกว่า 1 อย่าง เช่น ขณะดูทีวี ก็มีเสียงกรรยาพูดด้วย เป็นต้น เราจึงต้องเลือกรับสารใดสารหนึ่งและโดยปกติเรามักจะเลือกรับสารที่น่าสนใจ หนังสือพิมพ์รายวันจะมีประมาณ 20-25 หน้า เรามักจะเลือกอ่านเพียงหน้า บางข่าว บางคอลัมน์ เราอาจจะอ่านเพียง 1 หน้า เพียงบางข่าว อ่านหน้าสังคม อ่านหน้าบันเทิง และหน้ากีฬา เพียงบางข่าว จะเห็นได้ว่านอกจากเราจะเลือกสารโดยอาศัยความสนใจที่เรามีต่อสารแล้ว เรายังเลือกสารที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของเรา และหลีกเลี่ยงที่จะรับสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติ และความเชื่อของเราด้วย

3. การเลือกรับรู้และการเลือกตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) หลังจากที่เราเลือกรับสาร หรือเลือกใช้สารของผู้ส่งสารรายใดรายหนึ่ง เลือกให้ความสนใจต่อสารใดสารหนึ่งแล้ว เราเลือกรับรู้และเลือกตีความหมายของสารตามประสบการณ์ของเรา เนื่องจากคนแต่ละคนมีประสบการณ์ต่างกัน ดังนั้น การรับรู้และการตีความหมายของคนต่อสิ่งเดียวกันจึงไม่

เหมือนกัน อุปสรรคหรือความหมายของการสื่อสารอันเนื่องมาจากการรับรู้ และการเลือกตีความหมายของคนอยู่ตรงที่ว่าเรามักจะไม่ค่อยรู้ตัวว่าคนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีประสบการณ์ที่ต่างกันไป ดังนั้น การรับรู้หรือการตีความของสิ่งที่เราได้พบ จึงมีความแตกต่างกันไปด้วย ความหมายร่วมกัน (Common Meaning) หรือความเข้าใจร่วมกัน (Common understanding) ซึ่งเป็นหัวใจของการสื่อสารจึงไม่เกิดขึ้น และเกิดขึ้นน้อย ทำให้การสื่อสารผิดพลาดหรือล้มเหลว

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) นอกจากการเลือกรับรู้ และการเลือกตีความหมายของสารแล้ว เรายังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารเข้าไปเป็นประสบการณ์ของเรา เพื่อจะนำไปใช้ในโอกาสต่อไปด้วย ผลการวิจัยที่ผ่านมาเสนอให้เห็นว่า คนเราจะสามารถที่จะจำในเรื่องที่สอดคล้องกับหรือสนับสนุนความคิดเห็นของเราได้ดีกว่าเรื่องที่ขัดแย้ง หรือต่อต้านความคิดเห็นของเรา

ดังจะเห็นได้ว่า ตัวแปรสำคัญในทฤษฎีการเลือกรับข่าวสารนั้น ก็คือ ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็นและประสบการณ์ดั้งเดิมของแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกันไป ดังปรากฏในงานของ แคลปเปอร์ (Klapper 1969 : 19) ซึ่งให้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับการศึกษาของ ไรท์ (Wright 1927 : 109) ว่าโดยส่วนใหญ่คนเรามีแนวโน้มในการเลือกรับสารที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับทัศนคติและความสนใจที่ตนมีอยู่ และจะเกิดความพึงพอใจเมื่อสารที่ได้รับสอดคล้องกับประสบการณ์และความคิดเห็นเดิมที่มี ในขณะที่เดียวกันก็จะหลีกเลี่ยงเนื้อหาสารที่มีความขัดแย้งกับทัศนคติและความสนใจของตน โดยปกติแล้ว คนเรามักจะมีนิสัยชอบเลือก เลือกที่จะคิด เลือกที่จะเชื่อ ตามที่ใจเราปรารถนาเราเลือกของที่สวยงาม ของที่ดี ของที่เราชอบ ของที่เราต้องการ นิสัยในการชอบเลือกนี้เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ในชีวิตของเรา ในการสื่อสารก็เช่นเดียวกัน ในสถานการณ์ของการสื่อสารแต่ละสถานการณ์ เราจะทำการเลือกที่เราควรจะทำอะไรตามความรู้สึกและความต้องการของเรา ซึ่งความต้องการข่าวสารจะเพิ่มขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลในการตัดสินใจ หรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งบุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างเข้ามาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตนเอง แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลหนึ่งๆ ได้มีการเลือกรับสื่อนั้นเกิดจากคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รับสารในด้านต่างๆ (Defleur 1996, อ้างถึงใน ศรีหญิง ศรีรักษา 2544: 16-17) ได้แก่

1. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ เช่น กระบวนการการเลือกรับข่าวสาร เลือกรับรู้ตามทัศนคติและประสบการณ์เดิมของตน
2. องค์ประกอบทางด้านสังคม สภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรม ประเพณี ลักษณะทางประชากร เช่น อายุ เพศ ภูมิฐานะ การศึกษา ตลอดจนสถานภาพทางสังคม

สอดคล้องกับงานของ อรพินท์ ศักดิ์เอี้ยว (2537 : 25) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเปิดรับสารจากสื่อมวลชนของผู้รับสาร ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล ปัจจัยด้านนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่า คนเรามีโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคลที่มีความเฉพาะตัวและมีความแตกต่างกันอย่างมาก ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน และจะส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญา ความคิด ทักษะคิด และกระบวนการเรียนรู้ การรับรู้และความเข้าใจ

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม ในการอยู่ร่วมกันในสังคม คนเราจะยึดติดกับกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ที่ตนสังกัดอยู่ ดังนั้นจึงตัดสินใจแสดงพฤติกรรมใดๆ ที่สอดคล้องกับความคิดทัศนคติและพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบสื่อสาร ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความคล้ายคลึงกันในการเปิดรับเนื้อหาของสาร รวมทั้งการตอบสนองต่อเนื้อหาสารดังกล่าว

สำหรับตัวแปรด้าน “เพศ” นั้น Brooks (1971, อ้างถึงในศรีหญิง ศรีรักษา 2544 : 19) ได้ศึกษาไว้ โดยกล่าวถึงลักษณะเฉพาะทางจิตวิทยาระหว่างเพศชายและเพศหญิง ซึ่งให้เกิดความแตกต่างในการเลือกรับข่าวสารไว้ว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากเรื่องความค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคม กำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงมักมีจิตใจอ่อนไหว หรือ เจ้าอารมณ์ โอนอ่อนผ่อนตาม และเป็นแม่บ้านแม่เรือน ผู้หญิงมักจะโทษตัวเอง เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น ในขณะที่ผู้ชายมักจะโทษผู้อื่น หรือ อุปสรรคอื่นๆ แต่ไม่โทษตัวเอง

การเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคลนอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาก็คือ “สื่อ” เพราะสื่อเป็นพาหนะที่นำข่าวสารจากผู้ส่งสารมายังผู้รับสาร ด้วยคุณลักษณะและความหลากหลายในรูปแบบของสื่อ ผู้ส่งสารจึงมีโอกาเลือกที่จะใช้ได้มาก ดังนั้น ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับสื่อตามลักษณะ (ศรีหญิง ศรีรักษา 2544: 19-20) ดังนี้

1. เลือกสื่อที่สามารถจัดหาได้ (Availability) ธรรมชาติของมนุษย์นั้น จะใช้ความพยายามเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น อะไรที่ได้ยากมากๆ มักจะไม่ได้รับการเลือก แต่ถ้าสามารถได้มาไม่ยากนักมักจะเลือกสิ่งนั้น เช่นเดียวกับสื่อ ผู้รับสารจะเลือกสิ่งที่ไม่ต้องใช้ความพยายามมาก ตัวอย่างเช่น ในชนบทประชากรส่วนใหญ่จะเปิดรับสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสำคัญ เพราะตนเองสามารถจัดหาวิทยุได้มากกว่าสื่ออื่น เป็นต้น

2. เลือกสื่อที่สอดคล้อง (Consistency) กับความรู้ ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติของตน ตัวอย่างเช่น นิสิตนักศึกษาและนักวิชาการ มักนิยมอ่านหนังสือพิมพ์มติชน หรือสยามรัฐมากกว่า หนังสือพิมพ์อื่นๆ เพราะหนังสือพิมพ์ดังกล่าวให้ข่าวสาร สารความรู้ในแง่วิชาการที่สอดคล้องกับตน เป็นต้น

3. เลือกสื่อที่สะดวก (Convenience) ในปัจจุบัน ผู้รับสารสามารถเลือกรับสื่อได้ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่อบุคคล แต่ละคนก็จะมีพฤติกรรมการรับสื่อที่แตกต่างกันตามความสะดวก เช่น บางคนนิยมรับฟังข่าวทางวิทยุกระจายเสียง ขณะขับรถ แต่บางคนนิยมรับข่าวสารด้วยการชมโทรทัศน์ เป็นต้น

4. เลือกสื่อตามความเคยชิน (Accustomedness) ปกติจะมีบุคคลกลุ่มในทุกสังคมที่จะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงการรับสื่อที่ตนเคยรับอยู่ ซึ่งมักจะพบในบุคคลที่อายุมาก

5. ลักษณะเฉพาะของสื่อ จากที่กล่าวมาแล้วทั้ง 4 ข้อข้างต้นนั้น เป็นความต้องการสื่อของผู้รับสารเป็นหลัก แต่ในข้อนี้กับเป็นคุณลักษณะของสื่อที่มีผลต่อการเลือกสื่อของผู้รับสาร ตัวอย่างเช่น ลักษณะของหนังสือพิมพ์ คือ สามารถให้ข่าวสาร ข้อมูลรายละเอียดดีกว่า ราคาก่อนและสามารถนำติดตัวไปทุกหนแห่ง เป็นต้น

จึงอาจกล่าวโดยสรุปว่า การที่บุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารนั้นตามทฤษฎี ดังกล่าวข้างต้นก็ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องของเนื้อหา ค่านิยม ปัจจัยทางสังคม และรูปแบบการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งมีปัจจัยมาจากทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและจิตวิทยาของแต่ละบุคคล ปัจจัยทางด้านสังคมและสภาพแวดล้อมด้วย ซึ่งตัวแปรสำคัญตามทฤษฎีในงานวิจัยชิ้นนี้ ที่จะสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ คือปัจจัยส่วนบุคคลและจิตวิทยา คือปัจจัยด้านเพศที่จะส่งผลต่อการเลือกรับข่าวสาร รวมทั้งรูปแบบการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล ประโยชน์ของและความถี่ในการใช้งานในแต่ละกิจกรรมของเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่ผู้วิจัยจะนำมาศึกษาในงานวิจัยชิ้นต่อไป

นอกจากนี้ งานศึกษาวิจัยชิ้นนี้ยังเกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ (Information literacy) ด้วย ดังนั้น จึงได้นำมาอธิบายโดยสังเขปดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ (Information literacy)

คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : 2548 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมาย

การรู้สารสนเทศ (Information literacy) หมายถึง ความรู้ความสามารถและทักษะของบุคคลในการเข้าถึงสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศที่ค้นมาได้ และใช้สารสนเทศอย่างมี

ประสิทธิภาพทุกรูปแบบ ผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และ / หรือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการใช้ห้องสมุด ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ความสำคัญ

การรู้สารสนเทศมีความสำคัญต่อความสำเร็จของบุคคลในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การศึกษา การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาของบุคคลทุกระดับ ทั้ง การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นบทบาทของผู้สอนจึงเปลี่ยนเป็นผู้ให้คำแนะนำชี้แนะโดยอาศัยทรัพยากรเป็นพื้นฐานสำคัญ

2. การดำรงชีวิตประจำวัน การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะผู้รู้สารสนเทศจะเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ประเมินและใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองเมื่อต้องการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ถ้าต้องการซื้อเครื่องปรับอากาศของบริษัทใดบริษัทหนึ่งก็ต้องพิจารณามาตรฐาน คุณภาพ บริการหลังการขาย และเปรียบเทียบราคา แล้วจึงค่อยตัดสินใจ เป็นต้น

3. การประกอบอาชีพ การรู้สารสนเทศมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะบุคคลนั้นสามารถแสวงหาสารสนเทศที่มีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพของตนเองได้ เช่น เกษตรกร เมื่อประสบปัญหาโรคระบาดกับพืชผลทางการเกษตรของตน ก็ สามารถหาตัวยาหรือสารเคมีเพื่อกำจัดโรคระบาด ดังกล่าวได้ เป็นต้น

4. สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะสังคมในยุคสารสนเทศ (Information Age) บุคคลจำเป็นต้องรู้สารสนเทศเพื่อปรับตนเองให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เช่น การอยู่ร่วมกันในสังคม การบริหารจัดการ การดำเนินธุรกิจและการแข่งขัน การบริหารบ้านเมืองของผู้นำประเทศ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าผู้รู้สารสนเทศ คือ ผู้ที่มีอำนาจสามารถชี้วัดความสามารถขององค์กรหรือประเทศชาติได้ ดังนั้นประชากรที่เป็นผู้รู้สารสนเทศจึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดของประเทศ

องค์ประกอบของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศเป็นทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนา การเรียนรู้ทุกรูปแบบ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 2005 : Online) ได้กำหนดองค์ประกอบของการรู้สารสนเทศไว้ 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ ผู้เรียนจะต้องกำหนดเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า กำหนดความต้องการสารสนเทศ ระบุชนิดและรูปแบบที่หลากหลายของแหล่งสารสนเทศที่จะศึกษา เช่น ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ พิพิธภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ บุคคล สถานที่ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมทั้งตระหนักถึงค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่ได้รับ และทราบขอบเขตของสารสนเทศที่จำเป็น

2. การเข้าถึงสารสนเทศ ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการค้นคืนสารสนเทศที่เหมาะสม กำหนดกลยุทธ์การค้นคืนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถค้นคืนสารสนเทศออนไลน์หรือสารสนเทศจากบุคคลโดยใช้วิธีการที่หลากหลายสามารถปรับกลยุทธ์การค้นคืนที่เหมาะสมตามความจำเป็น รวมถึงการคัดลอก บันทึก และการจัดการสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ

3. การประเมินสารสนเทศ ผู้เรียนสามารถสรุปแนวคิดสำคัญจากสารสนเทศที่รวบรวม โดยใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง และความทันสมัย สามารถสังเคราะห์แนวคิดหลักเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเพื่อพิจารณาว่าอะไรคือสิ่งที่เพิ่มขึ้น อะไรคือสิ่งที่ขัดแย้งกัน และอะไรคือสิ่งที่คล้อยตามกัน

4. ความสามารถในการใช้สารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถใช้สารสนเทศใหม่ผนวกกับสารสนเทศที่มีอยู่ในการวางแผนและสร้างผลงาน หรือการกระทำตามหัวข้อที่กำหนด ทบทวนกระบวนการ พัฒนาการผลิตผลงานของตนเอง และสามารถสื่อสารหรือเผยแพร่ผลงานของตนเองต่อบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. นอกจากความสามารถดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนควรมีคุณสมบัติในด้านอื่นๆ ประกอบอีก ได้แก่

1.1 การรู้ห้องสมุด (Library literacy) ผู้เรียนต้องรู้ว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศในสาขาวิชาต่างๆ ไว้ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในรูปสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รู้วิธีการจัดเก็บสื่อ รู้จักใช้เครื่องมือช่วยค้นต่างๆ รู้จักกลยุทธ์ในการค้นคืนสารสนเทศแต่ละประเภท รวมทั้งบริการต่างๆ ของห้องสมุด โดยเฉพาะห้องสมุดของสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่จะต้องรู้จักอย่างลึกซึ้งในประเด็นต่างๆ ดังกล่าวแล้ว การรู้ห้องสมุดครอบคลุมการรู้แหล่งสารสนเทศอื่นๆ ด้วย

1.2 การรู้คอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) ผู้เรียนต้องรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เบื้องต้นในเรื่องของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ การเชื่อมประสาน และการใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ เช่น การพิมพ์เอกสาร การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการรู้ที่ตั้งของแหล่งสารสนเทศ เป็นต้น

1.3 การรู้เครือข่าย (Network Literacy) ผู้เรียนต้องรู้ขอบเขตและมีความสามารถในการใช้สารสนเทศทางเครือข่ายที่เชื่อมโยงถึงกันทั่วโลก สามารถใช้กลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศจากเครือข่าย และการบูรณาการสารสนเทศจากเครือข่ายกับสารสนเทศจากแหล่งอื่นๆ

1.4 การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual Literacy) ผู้เรียนสามารถเข้าใจและแปลความหมายสิ่งที่เห็นได้รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และสามารถนำสิ่งที่เห็นนั้นในการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองได้ เช่น สัญลักษณ์บุหรี และมีเครื่องหมายกากบาททาบอยู่ด้านบนหมายถึง ห้ามสูบบุหรี่ สัญลักษณ์ผู้หญิงอยู่หน้าห้องน้ำ หมายถึง ห้องน้ำสำหรับสตรี เป็นต้น

1.5 การรู้สื่อ (Media Literacy) ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และผลิตสารสนเทศจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุ คนตรี หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น รู้จักเลือกรับสารสนเทศจากสื่อที่แตกต่างกัน รู้ขอบเขตและการเผยแพร่สารสนเทศของสื่อ เข้าใจถึงอิทธิพลของสื่อ และสามารถพิจารณาตัดสินได้ว่าสื่อเหล่านั้น มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงไร

1.6 การรู้สารสนเทศดิจิทัล (Digital Literacy) ผู้เรียนสามารถเข้าใจและใช้สารสนเทศรูปแบบซึ่งนำเสนอในรูปดิจิทัลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ตัวอย่างการรู้สารสนเทศดิจิทัล เช่น สามารถดาวน์โหลดไฟล์ข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่เข้าถึงในระยะเวลาได้ รู้ว่าคุณภาพสารสนเทศที่มาจากเว็บไซต์ต่างๆ แตกต่างกันรู้ว่าเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือและเว็บไซต์ไม่น่าเชื่อถือ รู้จักโปรแกรมการค้นหา สามารถสืบค้นโดยใช้การสืบค้นขั้นสูง รู้เรื่องของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่คุ้มครองทรัพยากรสารสนเทศบนเว็บไซต์ การอ้างอิงสารสนเทศจากเว็บไซต์ เป็นต้น

1.7 การมีความรู้ด้านภาษา (Language Literacy) ผู้เรียนมีความสามารถกำหนดคำสำคัญสำหรับการค้น ในขั้นตอนการค้นคืนสารสนเทศที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ การค้นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต และการนำเสนอสารสนเทศที่ค้นมาได้ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่จำเป็นมากที่สุด เนื่องจากเป็นภาษาสากล และสารสนเทศส่วนใหญ่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ

1.8 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจเลือกรับสารสนเทศที่น่าเสนอไว้หลากหลาย โดยการพิจารณาทบทวนหาเหตุผล จากสิ่งที่เคยจดจำ คาดการณ์ โดยยังไม่เห็นคล้อยตามสารสนเทศที่น่าเสนอเรื่องนั้นๆ แต่จะต้องพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองด้วยความรอบคอบและมีเหตุผลว่าสิ่งใดสำคัญมีสาระก่อนตัดสินใจเชื่อ จากนั้นจึงดำเนินการแก้ปัญหา

1.9 การมีจริยธรรมทางสารสนเทศ (Information Ethic) การสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ มีความสำคัญและเป็นเป้าหมายหลักของการจัด

การศึกษา เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้รู้จักใช้สารสนเทศโดยชอบธรรมบนพื้นฐานของจริยธรรมทางสารสนเทศ เช่น การนำข้อความหรือแนวคิดของผู้อื่นมาใช้ในการงานของตนจำเป็นต้องอ้างอิงเจ้าของผลงานเดิม การไม่นำข้อมูลที่ขัดต่อศีลธรรมและจรรยาบรรณของสังคมไปเผยแพร่ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การรู้สารสนเทศเป็นทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการ อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้ทุกรูปแบบ จากการที่แต่ละบุคคลมีความต้องการที่จะรู้ทันข้อมูลข่าวสาร ต้องการเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ และรู้ทันสารสนเทศ ซึ่งจะทำให้แต่ละบุคคลสามารถสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศที่มีการนำเสนอไว้หลากหลาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของเทคโนโลยี และเกิดประโยชน์มากที่สุดเช่นกัน

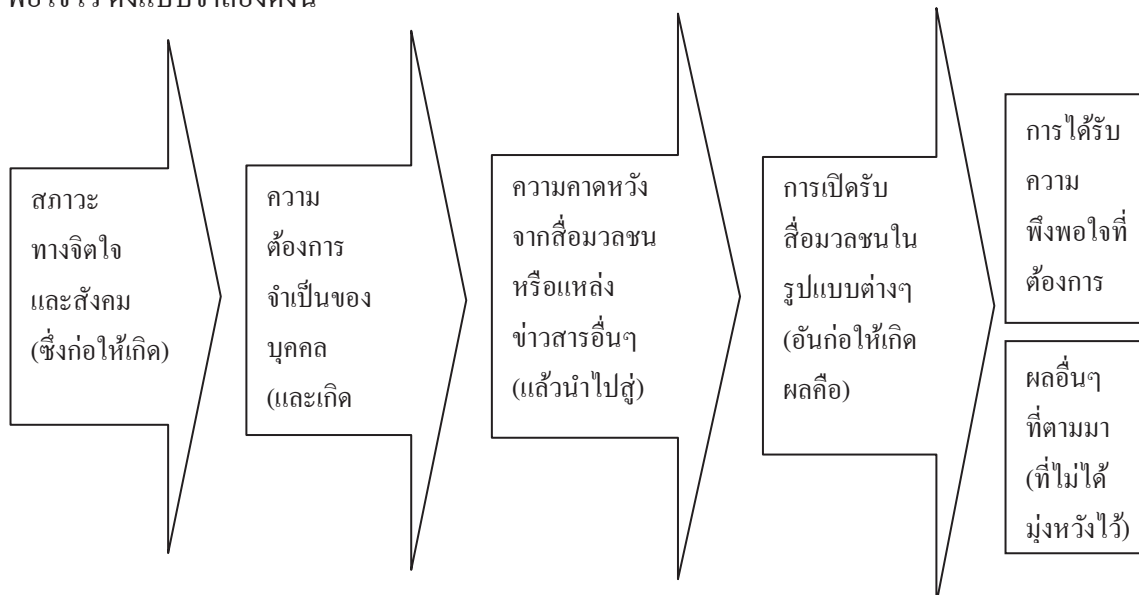
ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ Uses & Gratification Theory

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ เป็นความพยายามของนักจิตวิทยาที่จะอธิบายการสื่อสารของมนุษย์ว่าเกิดจากแรงผลักดันภายในของผู้รับสารเอง ซึ่งแรงผลักดันนี้ คือ ความต้องการของมนุษย์ อันจะนำไปสู่การเลือกใช้สื่อที่ตอบสนองความต้องการต่างๆ และนำไปสู่ความพึงพอใจในการบริโภคสื่ออื่นๆ ทฤษฎีนี้จึง เน้นความสำคัญที่ผู้รับสารเป็นจุดเริ่มต้น และมุ่งศึกษากระบวนการในการเลือกรับสารจากสื่อหนึ่งๆ ความพึงพอใจในสื่อจะเกิดขึ้นเมื่อการรับสื่อตอบสนองความต้องการของตนและรับสื่ออื่นอย่างต่อเนื่อง (จริมา ทองสวัสดิ์ 2545: 16)

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ เน้นที่การอธิบายเชิงเหตุผลต่อเนื่องของความต้องการที่มีของความต้องการ แรงจูงใจ พฤติกรรมและความพึงพอใจที่ติดตามมาจะเชื่อมโยงต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ โดยอธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นจากความต้องการ (needs) ซึ่งความต้องการของแต่ละคนจะมีที่มาต่างๆ กัน พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของบุคคลเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการอันเกิดจากพื้นฐานด้านจิตใจของบุคคลนั้นๆ และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับจากสถานการณ์ทางสังคมของเรา ความต้องการข่าวสารข้อมูลหรือการเปิดรับสื่อมวลชนอาจเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องเผชิญบางอย่างที่ขาดไปหรือหาไม่ได้ในขณะนั้น เช่น ความต้องการมีการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (ยุบล เบ็ญจรงค์กุล 2542 : 59)

แบบจำลองทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ

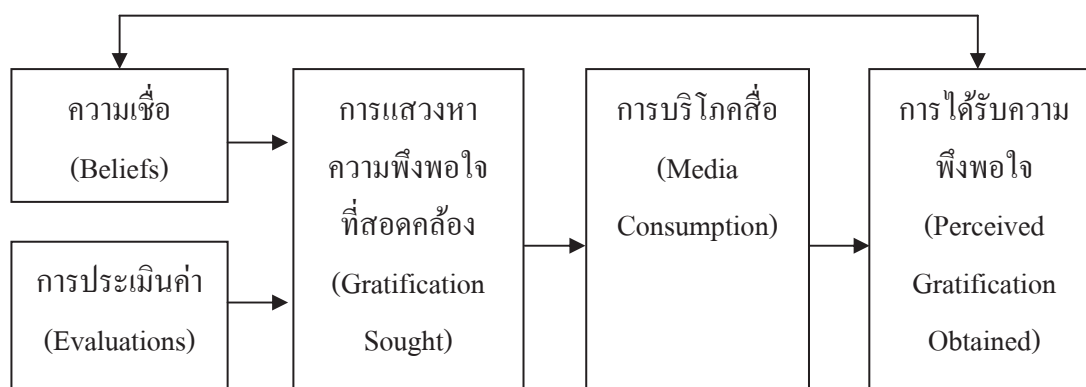
งานวิจัยปี 1974 ของ แคทซ์และคณะ (Katz and others 1974, อ้างถึงใน Mcquail and Windahl 1981 : 75-76) ได้กล่าวถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการพิจารณาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจไว้ ดังแบบจำลองดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงแบบจำลองทฤษฎีการใช้สื่อและความพึงพอใจของแคทซ์และคณะ

แบบจำลองที่ แคทซ์และคณะพยายามสร้างนี้ อธิบายได้ว่า สภาวะของสังคมและจิตใจที่แตกต่างกันก่อให้เกิดมนุษย์มีความต้องการแตกต่างกันไป ความต้องการที่แตกต่างกันนี้ ทำให้แต่ละคนคาดคะเนว่าสื่อแต่ละประเภทจะสนองความพอใจได้ต่างกันออกไปด้วย ดังนั้น ลักษณะของการใช้สื่อของบุคคลที่มี ความต้องการ ไม่เหมือนกัน จะแตกต่างกันไป ขั้นสุดท้ายคือ ความพอใจ ที่ได้รับจากการใช้สื่อก็ย่อมจะต่างกันออกไปด้วย ตัวอย่างของแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อและความพึงพอใจ ได้แก่ บ๊อบเบกคนคนหนึ่งมีความต้องการพื้นฐานที่จะปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จากประสบการณ์เขาก็ตั้งความหวังว่า การใช้สื่อมวลชนอย่างหนึ่งจะทำให้เขาตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้เต็มที่ ทำให้เขาเลือกดูรายการโทรทัศน์ อ่านเนื้อหาในหนังสือ ฯลฯ ซึ่งเขาก็ได้รับการตอบสนองความต้องการและได้รับความพึงพอใจ ขณะเดียวกัน ก็จะก่อให้เกิดผลอีกอย่างหนึ่งได้พอๆ กัน คือ เขาอาจตกเป็นผู้ที่ต้องพึ่งพาสื่อมวลชนและมีอุปนิสัยที่เปลี่ยนไป เป็นต้น

ต่อมาในปี 1985 เรย์เบิร์น และพาล์มกรีน (Rayburn and Palmgreen 1985 : 61-67) ได้ร่วมศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อความพึงพอใจ และได้สร้างแบบจำลองขึ้นมาอีกแบบหนึ่งเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ตามแนวคิดที่เรียกว่า Expectancy value ซึ่งมีรูปแบบดังนี้ คือ

แผนภูมิที่ 2 แสดงแบบจำลองความสัมพันธืของตัวแปรต่างๆ (Expectancy value)

จากแบบจำลองข้างต้น เรย์เบิร์น และปาล์มกรีน (Rayburn and Palmgreen) อธิบายว่า ความเชื่อและการประเมินค่าสิ่งที่ได้รับจากสื่อ มีอิทธิพลต่อการแสวงหาความพึงพอใจ อันจะส่งผลให้เกิดการบริโภคสื่อ และการบริโภคสื่อก็จะส่งผลให้รับรู้ถึงความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อ ซึ่งจะย้อนกลับไปสร้าง ส่งเสริม หรือ เปลี่ยนแปลงความเชื่อและการประเมินค่าสื่อของผู้รับสื่อ ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณลักษณะบางอย่างของสื่อที่สามารถตอบสนองความพอใจของบุคคลนั้น

ประเภทของความต้องการและการใช้ประโยชน์จากสื่อของแต่ละบุคคล

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับแนวคิดการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของความต้องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสารหลากหลาย เช่น

งานวิจัยในประเทศอังกฤษของ บลูมเมอร์ และ บราวน์ (Blumler and Brown 1972, อ้างถึงใน Severin and James 1992 : 304) ได้แบ่งรูปแบบการใช้ประโยชน์จากสื่อของบุคคลออกเป็นดังนี้

1. ความเพลิดเพลิน (Diversion) ปรากฏในรูปของการใช้สื่อเพื่อหลบหนีปัญหา เพื่อหลีกหนีจากงานประจำและผ่อนคลายอารมณ์
2. มนุษยสัมพันธ์ (Personal Relationships) เพื่อเป็นข้อมูลในการสนทนากับคนอื่นในสังคม หรือเพื่อให้มีโอกาสนใช้เวลาอยู่ร่วมกันกับครอบครัว
3. เอกลักษณ์ของบุคคล (Personal Identity or Individual psychology) ได้แก่ เพื่อการเพิ่มคุณค่าหรือสร้างความมั่นใจของตนเอง การเข้าใจตนเอง การค้นหาความจริง เป็นต้น

4. การติดตามข่าวสาร (Surveillance) เช่น ติดตามรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ในสังคมจากสื่อมวลชนที่ส่งผลกระทบต่อคนหรือช่วยให้คนทำอะไรบางอย่างได้สำเร็จ

นักวิชาการต่างๆ ที่สนใจศึกษาและพัฒนาแนวความคิดเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ตลอดจนงานวิจัยสนับสนุนต่างพัฒนา ข้อตกลงเบื้องต้น ที่สำคัญในการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อหรือแรงจูงใจดังนี้ (ปาล์มกรีน Palmgreen) และคณะ, อ้างถึงใน จริมา ทองสวัสดิ์ 2545 : 19-20)

1. ผู้รับสารเป็นผู้แสวงหาข่าวสาร กระตือรือร้น
2. การใช้สื่อจึงมีเป้าหมายโดยตรง
3. สื่อแต่ละชนิดจะมีการแข่งขันในการตอบสนองความพึงพอใจ
4. ลักษณะต่างๆ ของผู้รับสารที่จะเชื่อมโยงความต้องการกับโอกาสในการเปิดรับสื่อ
5. การบริโภคสื่อสามารถตอบสนองความพึงพอใจในระดับต่างๆ
6. เนื้อหาของสื่อจะไม่สามารถทำนายรูปแบบของความพึงพอใจได้ถูกต้องเสมอไป
7. ลักษณะ โครงสร้างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมของสื่ออาจจะทำให้ความต้องการความพึงพอใจแตกต่างในช่วงของเวลาหรือ สถานการณ์
8. ความพึงพอใจที่ได้รับมีจุดเริ่มต้นมาจากการเปิดรับสื่อ เนื้อหาของสื่อ หรือ สถานการณ์ทางสังคมที่มีส่วนให้เกิดพฤติกรรม的开รับสื่อขึ้น

สำหรับปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีนั้น ทำให้แนวทางการศึกษาผู้บริโภคสื่อกำลังเปลี่ยนไป ผู้บริโภคสื่อกลายเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่กระตือรือร้น (active) มากกว่าเป็นผู้คอยรับสารเพียงอย่างเดียว (passive) การศึกษาภายใต้ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจนั้น แทนที่จะถามว่าสื่อส่งผลอย่างไรต่อคน แต่กลับตั้งคำถามว่า “คนใช้ประโยชน์อะไรจากสื่อ” ซึ่ง ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจนี้เป็นการศึกษาเรื่องการสื่อสารที่ยอมรับว่าผู้บริโภคสื่อ นั้นกระตือรือร้น (Severin and James 1992: 301)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยสรุปว่า ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจนั้นเปลี่ยนจุดสนใจศึกษาจากเป้าหมายของผู้ส่งสาร มาเป็นการศึกษาวัตถุประสงค์ของผู้รับสารในการเลือกรับสารจากสื่อตนเอง นอกจากนี้ยังมีความสนใจศึกษาเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของบุคคลต่อสื่อเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ เช่น การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จะเหมือนหรือแตกต่างจากสื่อเก่า เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือไม่ อย่างไร ดังตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ ทรีวิโน และเวบสเตอร์ (Trevino and Webster, 1992 : 539-573) ที่ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการประเมินคุณค่าของการใช้การสื่อสารผ่านระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) และจดหมายเสียง (Voice Mail) ในหมู่พนักงานบริษัทด้านการดูแลสุขภาพ

ประสบการณ์เกี่ยวกับนวัตกรรมในอดีต ตลอดจนความต้องการของตน นวัตกรรมที่เข้ากับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมไม่ได้จะไม่ได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็วเหมือนกับนวัตกรรมที่เข้ากันได้กับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม

3. ความสลับซับซ้อน หมายถึง ระดับความยากง่ายตามความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายผู้รับนวัตกรรมในการที่จะเข้าใจหรือนำนวัตกรรมไปใช้ นวัตกรรมใดมีความสลับซับซ้อน ยากต่อการเข้าใจและการใช้งานนวัตกรรมนั้นก็จะได้รับการยอมรับเข้า

4. การนำไปทดลองใช้ได้ หมายถึง ระดับที่นวัตกรรมสามารถถูกนำไปทดลองใช้ นวัตกรรมใดที่สามารถแบ่งเป็นส่วนเพื่อนำไปทดลองใช้ จะได้รับการยอมรับเร็วกว่านวัตกรรมซึ่งไม่สามารถแบ่งไปทดลองใช้ได้ ทั้งนี้เพราะนวัตกรรมที่สามารถนำไปทดลองใช้ได้นี้ จะช่วยลดความรู้สึกเสี่ยงต่อการยอมรับนวัตกรรมมาใช้ของกลุ่มเป้าหมายให้น้อยลง

5. การสังเกตเป็นผลได้ หมายถึงระดับที่ผลของนวัตกรรม สามารถเป็นสิ่งที่สังเกตเห็น ผลได้ ผลของนวัตกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย และสามารถสื่อความหมายให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้ง่าย จะได้รับการยอมรับมากกว่านวัตกรรมที่สังเกตเป็นผลยาก ดังนั้น การทำให้กลุ่มเป้าหมายยอมรับในนวัตกรรมทางด้านความคิด จึงทำได้ยากกว่าการทำให้ยอมรับในนวัตกรรมด้านวัตถุ

โรเจอร์ (Rogers, 1983 อ้างถึงใน น้ำทิพย์ ลำภาประเสริฐ 2543 : 22) ยังพบว่า อายุและเพศ เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งซึ่งส่งผลต่อการใช้สื่อใหม่ โดยพบว่าเด็กสามารถเรียนรู้วิธีการใช้และยอมรับในเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ได้มากกว่าผู้ใหญ่ ในขณะที่เดียวกันเพศหญิงมีการเรียนรู้ในเรื่องการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ได้ช้ากว่าเพศชาย

สรุปได้ว่า ทฤษฎีในกลุ่มการสื่อสารทั้งหมดที่ได้กล่าวมา ได้แก่ ทฤษฎีการแสวงหาข่าวสาร (Information Seeking Theory) ทฤษฎีการเลือกรับข่าวสาร และ ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratification Theory) ล้วนเป็นทฤษฎีหลักที่ใช้เป็นความรู้เบื้องต้นสำหรับการหาคำตอบเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและการใช้ประโยชน์ของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ อย่างไรก็ตาม บริบทการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ Information Communication Technology (ICT) ซึ่งในขอบเขตการวิจัยหมายถึง การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ โดยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีโทรคมนาคม ได้แก่ คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลหรืออุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ ดังนั้น จึงขอกล่าวถึง ความหมาย ความสำคัญ แนวคิดและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่

แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ (New Communication Technology Concept)

นิยามเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่

กิตติ กันภัย (2543 : 105) ได้นิยามเทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ (New communication technologies) หรือสื่อใหม่ (New Media) ที่แตกต่างไปจากนิยามเดิมว่าเป็นเทคโนโลยีหรือสื่อที่เอื้ออำนวยให้เกิด “การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารบนฐานของคนจำนวนมากไปสู่คนจำนวนมาก (many-to-many basis) ผ่านระบบการสื่อสารที่คอมพิวเตอร์เป็นศูนย์กลาง (computer-based communication systems)

สำหรับนิยาม “สื่อใหม่” ของ ลิฟวิ่งสโตน และ ลิวโรว์ (Sonia Livingstone and Leah A. Lievrouw) ซึ่งกล่าวไว้ว่า “สื่อใหม่เกี่ยวข้องกับอีกหลายๆ เรื่อง ไม่ใช่เพียงแค่เรื่องเทคโนโลยีเท่านั้น ข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย (Networked Information) และเทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication technologies) เป็นสื่อแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์อย่างสลับซับซ้อนและหลากหลายระหว่างปรากฏการณ์เศรษฐกิจ การเมือง พฤติกรรม วัฒนธรรม และสถาบัน” (กิตติ กันภัย 2543 : 106)

รูปแบบของเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่

เทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ (น้ำทิพย์ สำเภาประเสริฐ 2543 : 20)

1. ไมโครคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
2. การประชุมทางไกล (Teleconferencing) ได้แก่ Video Teleconference Computer Teleconference Audio Teleconference
3. Teletext เป็นรูปแบบการบริการข่าวสารแบบโต้ตอบทางหน้าจอโทรทัศน์
4. Videotext เป็นรูปแบบการบริการข่าวสาร โดยส่งข่าวสารจากคอมพิวเตอร์ส่วนกลางมายังจอวิดีโอ จำนวนของภาพและข้อมูลไม่จำกัด ขึ้นอยู่กับความสามารถของคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ในระบบ Videotext
5. เคเบิลทีวีแบบตอบโต้ได้ สามารถส่งข่าวสารทั้งภาพและเสียงไปทางเคเบิลมายังบ้าน และสามารถตอบโต้กับสื่อได้ เช่น TV on demand
6. ดาวเทียมสื่อสาร

ลักษณะเฉพาะของเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากสื่อมวลชน (น้ำทิพย์
สำเนาประเสริฐ 2543 : 21)

เทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่มีความแตกต่างจากสื่อมวลชน ดังนี้

1. มีลักษณะตอบโต้ได้ (Interactivity) การตอบโต้เป็นสิ่งสำคัญของระบบการสื่อสารรูปแบบใหม่ เช่น การตอบโต้ระหว่างผู้ใช้ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยผ่านคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลทำให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ ลักษณะการตอบโต้ในสื่อใหม่เหล่านี้จะไม่มีในสื่อมวลชน สื่อใหม่นี้มีศักยภาพในการเข้าถึงตัวบุคคลแต่ละคนได้มากกว่า การตอบโต้ระหว่างบุคคลโดยผ่านคอมพิวเตอร์นี้จะทำให้ผู้ใช้ เกิดการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน ดังนั้นสื่อใหม่นี้จึงต้องประกอบไปด้วยระบบการสื่อสารแบบใหม่ ผสมผสานกับสื่อระหว่างบุคคลการตอบโต้เป็นระบบการสื่อสารที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการมากกว่า ทั้งนี้เพราะทำให้พฤติกรรมสื่อสารเกิดความถูกต้องได้มากกว่า ได้รับประสิทธิผลมากกว่า และได้รับความพึงพอใจจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารมากกว่า

1. สื่อใหม่เหล่านี้มีลักษณะที่ผู้รับสารควบคุมสารเองได้ (De-massified) คือ สื่อมวลชนจะถูกลดบทบาทในการเป็นผู้ส่งข่าวสาร การแลกเปลี่ยนข่าวสารจะเกิดขึ้นโดยบุคคลแต่ละคนในกลุ่มผู้รับสารขนาดใหญ่ ผู้บริโภคสื่อเป็นผู้เลือก และตัดสินใจในการสื่อสารด้วยตนเองผ่านสื่อใหม่ ซึ่งสามารถควบคุมได้เอง กล่าวคือ ผู้บริโภคจะเป็นผู้เลือกที่จะรับหรือส่งข่าวสาร ทำให้แต่ละบุคคลสามารถรับข่าวสารในทางที่แตกต่างได้ เนื้อหาข่าวสารกลายเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ด้วย ตัวของบุคคลเอง แตกต่างจากสื่อมวลชนที่มักกำหนดวาระให้กับสังคม และข่าวสารต่างๆ มาจากการกลั่นกรองของสื่อมวลชน

2. เทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ มีความสามารถในการส่งและรับข่าวสารต่างๆ ในเวลาที่สะดวกต่อบุคคลแต่ละคน โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา (Asynchronous) เช่น การส่งข่าวสารผ่าน E-mail ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้ใช้สามารถส่งและรับข่าวสารต่างๆ ได้ตามความสะดวกของตนเอง ด้วยความสามารถดังกล่าวจึงทำให้สื่อใหม่สามารถเข้าถึงตัวผู้ใช้ได้มากกว่าสื่อมวลชน หรือการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกิดขึ้นโดยบุคคล

หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” ก็คือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆ เพื่อจัดทำสารสนเทศไว้ใช้งาน ซึ่งจะประกอบด้วย เทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม เป็นหลัก และยังรวมถึงเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำข้อมูลข่าวสารไปใช้ให้เป็นประโยชน์โดยมีคอมพิวเตอร์เป็นศูนย์กลางคือเป็นเครื่องมือในการจัดการและจัดเก็บข้อมูล ดังนั้น จึงขอกกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ หรือ Computer-mediated Communication ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Computer Mediated Communication) นิยามและขอบเขตของ (CMC)

บุญญากรณ์ วาณิชชาติ (2544 : 11) ได้ให้ความหมายอย่างกว้างๆ ของการสื่อสารผ่านสื่อกลางคอมพิวเตอร์ว่า เป็นการประชุมโดยอาศัยคอมพิวเตอร์ (computer conferencing) และการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (electronic mail) ซึ่งเกิดขึ้นและดำเนินไปในเวลาเดียวกัน (synchronous) หรือต่างเวลากัน (asynchronous) โดยที่ผู้ส่งสารใส่รหัส (encode) ลงไปในเนื้อหาสาร (text message) ซึ่งจะถูกถ่ายทอด (replayed) จากคอมพิวเตอร์ของผู้ส่งสาร ไปสู่คอมพิวเตอร์ของผู้รับสาร

ส่วน ฮอฟแมนและโนวาค (Hoffman and Novak, 1995 อ้างถึงใน ศรีหญิง ศรีรักษา 2544 : 48) ก็ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับภาวะการสื่อสารโดยผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Computer – Mediated Environment : CME) ในการสื่อสารแบบ Hypermedia ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นสภาวะการสื่อสารผ่านสภาพแวดล้อมที่เป็นตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Hypermedia Computer – Mediated Environment) บนอินเทอร์เน็ตเวิลด์ไวด์เว็บ ซึ่งเป็นเครือข่ายแรกที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระดับโลก สามารถให้คำนิยามอย่างไม่เป็นทางการเกี่ยวกับ Hypermedia CME ว่าเป็น “เครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับแจกจ่ายข่าวสารใช้เพื่อเข้าถึงข้อมูลและจัดเตรียมเนื้อหาสาระสำหรับสื่อชั้นสูง” อย่างไรก็ตาม การสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์เป็นสิ่งที่ใหม่ในสังคมที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ (Socially Oriented) และความไม่เจาะจงในการสื่อสารแบบ CMC ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า การสื่อสารที่ไม่เจาะจงผู้รับสารหรือปราศจากอารมณ์ในการสื่อสาร (Social – emotional) ไม่เหมือนกับการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) นอกจากนั้น การสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์เป็นการสื่อสารไม่เป็นกันเอง ไม่เร้าอารมณ์ และไม่เจาะจงผู้รับสาร แต่กลับเป็นการสื่อสารที่ค่อนข้างเป็นทางการและขาดต่อการตีความ ผู้ร่วมสื่อสารในการสื่อสารแบบ CMC ต้องปรับสภาพตนเองให้เข้ากับการสื่อสารมากกว่าสร้างปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสารแบบเผชิญหน้า

ลักษณะของ CMC

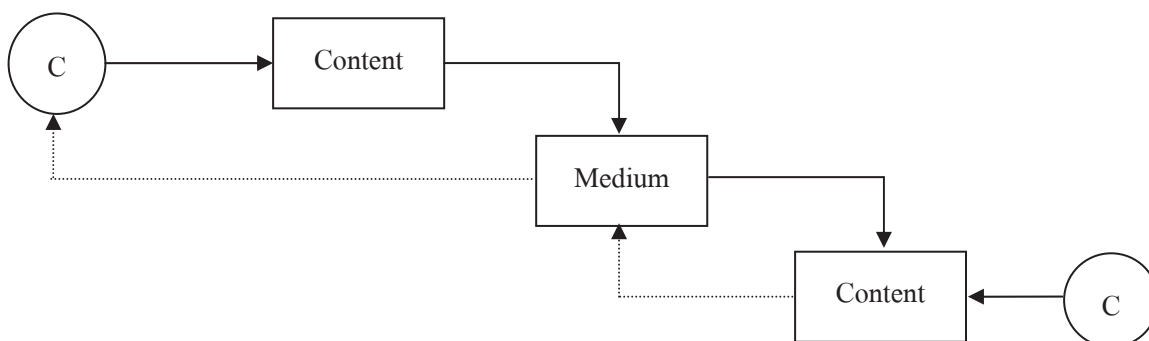
ความต่างของการสื่อสารผ่านทางคอมพิวเตอร์ เพื่อ CMC กับสื่อรุ่นก่อนที่สำคัญคือความต่างในแง่ท่าทีของการกระทำต่อสื่อ CMC เป็นสื่อประเภทที่จะใช้เมื่อไหร่ก็ได้ (transient) ไม่ติดเงื่อนไขเรื่องเวลาในการเสนอเนื้อหาเหมือนสื่ออื่นๆ CMC กระจายตัวเองอยู่ทั่วไป CMC มีความหลากหลายในแง่เส้นทางและช่องทาง (multi-model) และ CMC ให้โอกาสกับผู้สื่อสารในการกระทำการใดๆ กับเนื้อหาสารก็ย่อมได้ (manipulation of content) (กิตติ กันภัย 2543 : 102.)

ลักษณะสำคัญ อีกประการของ CMC คือ ความเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะสากล (universal medium) ในตัวของมันเอง กล่าวคือ มีศักยภาพเหมือนเครื่องรับและลำเลียง

ข่าวสาร (information processing machine) ฉะนั้นคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ในฐานะที่เป็นอุปกรณ์การสื่อสารอย่างหนึ่ง จึงสามารถที่จะจัดการ (transformations) กับข้อมูลข่าวสารที่ถูกสื่อสารอย่างเป็นสากล คือที่ใดก็ได้ ด้วยความเป็นสากลของมัน คือ ทำให้เหมือนเครื่องรับ/ลำเลียงข้อมูลข่าวสารอื่นๆ (กิตติ กันภัย 2543 : 102.)

กระบวนการ CMC

กระบวนการ ในการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (CMC) ผู้สื่อสารจะทำการเข้ารหัสสาร (Encoding) ในรูปแบบของข้อความ (Text) ส่งผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ส่งสารไปยังคอมพิวเตอร์ของผู้รับสาร ซึ่งในยุคแรกเริ่มการสื่อสารทางคอมพิวเตอร์จะเป็นการสื่อสารกันด้วยข้อความโดยปราศจากภาพเสียง หรือภาพเคลื่อนไหวอย่างในปัจจุบัน จากจุดนี้เมื่อ เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ได้ถูกคิดค้นขึ้นทำให้สามารถใช้คอมพิวเตอร์เครือข่ายในการสื่อสารได้ทั้งข้อความ ภาพ เสียง หรือแม้แต่ภาพเคลื่อนไหวและพัฒนาไปสู่การปฏิสัมพันธ์ โดยการใช้กระบวนการสื่อสารในลักษณะโต้ตอบระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ ดังแสดงในแบบจำลอง ของ Hoffman and Novak (1995 อ้างถึงใน ศรีหญิง ศรีक्षा 2544 : 50) ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงแบบจำลอง : การสื่อสารแบบ Computer – Mediated Communication

Hoffman and Novak (1995 อ้างถึงใน ศรีหญิง ศรีक्षा 2544 : 50)

การนำไปใช้

กิตติ กันภัย (2543 : 102-103) กล่าวว่า การที่จะระบุคุณสมบัติของคอมพิวเตอร์ในแง่หน้าที่ในการสื่อสารที่เราจะรู้จักกัน ให้ชัดเจนลงไปจึงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ตัวอย่างเช่น คอมพิวเตอร์ที่โยงใยกันเป็นเครือข่ายนั้น มีพันธกิจในด้านการเป็นสื่อกลางของการสื่อสารระหว่างบุคคล (Person-to-person communication medium) ทั้งนี้โดยการประยุกต์ใช้ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์

(E-mail) จดหมายเสียง (Voice-mail) การประชุมผ่านวิดีโอ (Video conferencing) คอมพิวเตอร์ถูกนำมาใช้สนับสนุนการต่อรองระหว่างกลุ่ม (Group negotiation) และสร้างเวทีในการถกเถียงแสดงความเห็น (Discussion forums) นอกจากนั้น คอมพิวเตอร์ยังถูกใช้ในฐานะที่เป็น สื่อกลางของการสื่อสารมวลชน (Mass communication medium) หน้าที่ของคอมพิวเตอร์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คอมพิวเตอร์ มีศักยภาพในการสื่อสารที่มีสื่อเป็นศูนย์กลางในหลากหลายรูปแบบ คุณลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้คอมพิวเตอร์แตกต่างไปจากสื่อใหม่ (New media) ชนิดอื่นๆ ที่เกิดขึ้นก่อน อย่างเช่น โทรศัพท์ ซึ่งถูกออกแบบให้มีหน้าที่เดียวคือถ่ายทอดสัญญาณเสียง อาจกล่าวได้ว่า คอมพิวเตอร์เป็นเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีเอกลักษณ์พิเศษชนิดแรก ที่สามารถแสดงศักยภาพในแง่วิธีการสื่อสารที่เทคโนโลยีเก่าทำได้ทั้งหมด และออกจะมากกว่าเสียด้วยซ้ำ

ผลของ CMC

บุญญารัตน์ วาณิชชาติ (2544 : 12) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ในบริบทคอมพิวเตอร์กำลังเข้ามาแทนที่รูปแบบการสื่อสารดั้งเดิมที่มีเอกลักษณ์และมีความเป็นมนุษย์ คนจะใช้เวลาหมดไปกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งคอมพิวเตอร์จะไปลดทอนเวลาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตากันของคนในสังคม แต่คนจำนวนมากก็ยังให้ความสำคัญต่อการสื่อสารกันแบบเห็นหน้าค่าตาโดยที่เทคโนโลยีการสื่อสารไม่อาจจะแย่งความสำคัญของรูปแบบการสื่อสารแบบดั้งเดิมได้

การใช้คอมพิวเตอร์ในระบบการสื่อสารพฤติกรรมของบุคคลนั้น มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและการตัดสินใจ การเพิ่มโอกาสใหม่ๆ ในการดำเนินชีวิต เช่น การมีเวลาว่างมากขึ้น มีทางเลือกและเวลาว่างในการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น เพลิดเพลินมากขึ้น ประหยัดเวลาในการเดินทาง เป็นต้น ส่วนผลกระทบต่อพฤติกรรมของกลุ่ม ได้แก่ การเพิ่มการสื่อสารในกลุ่มในลักษณะที่ไม่เป็นทางการมากขึ้น การกระจาย การสื่อสารออกไป และสามารถขยายขนาดของกลุ่มให้ใหญ่ขึ้น เป็นต้น

แนวคิดเรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จากนิยามความหมายของทฤษฎีการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีเครื่องมือสำคัญที่สร้างให้การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ถือเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารที่เชื่อมโยงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้ทั่วโลก นั่นก็คือ “เครือข่ายอินเทอร์เน็ต” ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นช่องทางในกระบวนการสื่อสารที่มีความสำคัญในปัจจุบัน โดยสามารถค้นคว้าข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ที่มีอยู่ในเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำกัดรูปแบบอย่างสื่ออื่นๆ

รูปแบบการใช้งานอินเทอร์เน็ต สามารถรวบรวมได้ดังนี้

ณัฐจิรา พุทธโอวาท (2546 : 25-27) ได้แบ่งรูปแบบการใช้งานอินเทอร์เน็ตไว้ดังนี้

1. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail) หรือเรียกสั้นๆ ว่าอีเมล (E-mail) เป็นการรับส่งข้อความในรูปแบบของจดหมายโดยมีขั้นตอนการใช้งานอย่างง่าย ผู้ใช้งานสามารถส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ถึงผู้ใช้งานที่อยู่ในเครือข่ายที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตทั่วโลก ในการส่งอีเมลจำเป็นต้องขอมีรหัสผ่านในการเข้าใช้อินเทอร์เน็ต (Account) ก่อนจึงจะสามารถใช้บริการได้ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์สามารถส่งผ่านระบบอินเทอร์เน็ตไปได้ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว และเป็น การช่วยในการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันในเรื่องที่สนใจต่างๆ ได้อีกด้วย
2. การโอนแฟ้มข้อมูล (File Transfer Protocol หรือ FTP) เป็นบริการอย่างหนึ่งในอินเทอร์เน็ตที่ช่วยให้ผู้ถ่ายโอนแฟ้มโปรแกรมต่างๆ ในอินเทอร์เน็ตตามต้องการ ในทางกลับกันยังสามารถส่งไฟล์ออกไปยังเครื่องที่ต้องการได้อีกด้วย
3. ระบบใช้เครื่องระยะไกล (Telnet) เป็นการขอใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในระบบเครือข่ายที่ไม่ได้ตั้งอยู่ ณ ที่นั้น ผู้ใช้สามารถใช้คำสั่งเพื่อขอติดต่อไปยังเครื่องที่ต้องการที่มีความสามารถสูงหรือแตกต่างจากเครื่องที่กำลังใช้งานอยู่ และใช้บริการเสมือนว่าขณะนั้นได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ดังกล่าวได้อย่างง่ายดาย
4. ข้อมูลข่าวสารบนเครือข่าย (Newsgroups) เป็นบริการหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นแหล่งรวมข่าวสารทุกชนิดทั่วโลกที่สามารถอ่านข้อความในหัวข้อที่สนใจและฝากข้อความที่ต้องการให้ผู้อื่นอ่านได้ โดยข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายจะแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ที่เรียกว่า นิวส์กรุป (Newsgroups) ซึ่งจะมีเรื่องที่สนใจของแต่ละกลุ่มแตกต่างกันออกไป
5. การสนทนาออนไลน์ (On-line Conversation) เป็นการให้บริการในลักษณะของการสนทนาแต่แทนที่จะเป็นการพูดคุยกันด้วยวาจาที่จะเปลี่ยนเป็นการพูดคุยโดยการพิมพ์ด้วยผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ การใช้บริการนี้แตกต่างจากการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ คือ ในขณะที่พูดคุยกัน คู่สนทนาทั้งสองฝ่ายจะต้องใช้คอมพิวเตอร์พร้อมๆ กัน จึงจะสามารถติดต่อสื่อสารกันได้
6. การใช้คอมพิวเตอร์พร้อมๆ กันเพื่อสนทนาโต้ตอบกันทันที ซึ่งบริการที่นิยมใช้เรียกกันว่า Talk ซึ่งเป็นการสนทนามาระหว่างบุคคลสองคน หรือหากการสนทนาเป็นกลุ่มก็สามารถทำได้ โดยใช้โปรแกรมที่เรียกว่า Internet Reply Chat หรือ IRC นอกจากนั้นยังมีการสนทนาออนไลน์คล้ายกับการโทรศัพท์ผ่านอินเทอร์เน็ตโดยตรง ที่เรียกว่า อินเทอร์เน็ตโฟน (Internet Phone) โดยผู้ใช้งานจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มตามระยะเวลาที่ติดต่อ

7. บริการการค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่เรียกว่า โกเฟอร์ (Gopher) เป็นบริการที่อำนวยความสะดวกให้สมาชิกสามารถติดต่อกับเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ซึ่งจะมีหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นการง่ายต่อการค้นหา เช่น การเข้าไปสืบค้นหนังสือในห้องสมุดต่างๆ ทั่วโลกที่เปิดให้บริการแก่ผู้เป็นสมาชิกในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโฟน

8. บริการเวิลด์ ไวด์ เว็บ (World Wide Web) เป็นบริการค้นหาข้อมูลสารสนเทศที่ได้ทั้งในรูปแบบข้อความ เสียง ภาพ หรือแม้กระทั่งภาพเคลื่อนไหวต่างๆ ที่มีสีสันสวยงาม เว็บบริการที่นิยมอย่างรวดเร็วในปัจจุบันเพราะใช้งานง่ายและสะดวก สื่อมวลชนที่ให้ความบันเทิง ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และภาพยนตร์ ก็สามารถสร้างแหล่งข้อมูลที่ต้องการ หรือที่เรียกว่าโฮมเพจ (Homepage) หรือเว็บเพจ (Webpage) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ที่สนใจในประเทศและต่างประเทศได้ นับว่าเป็นช่องทางการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ต้องการแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ สามารถใช้เป็นแหล่งสารสนเทศได้เป็นอย่างดี นอกจากข้อมูลข่าวสารด้านบันเทิงแล้ว เว็บยังเป็นแหล่งข้อมูลมหาศาลที่ผู้ต้องการทำการศึกษาและการวิจัยสามารถติดต่อสื่อสารและสืบค้นข้อมูลทางวิชาการสารสนเทศทางวิชาการได้อีกด้วย

อินเทอร์เน็ตในฐานะแหล่งสารสนเทศเพื่อการแสวงหาข้อมูล

ณัฐจิรา พุทธโอวาท (2546 : 27-28) กล่าวว่า ในปัจจุบัน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจัดได้ว่าเป็นทั้งเครื่องมือในการสื่อสาร และเป็นอุปกรณ์ในการจัดเก็บข้อมูลในตัว ข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตไม่เป็นการนำเสนออย่างตรงไปตรงมา (Nonlinear Text) อย่างรูปแบบการนำเสนอของนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ ซึ่งเรามักจะอ่านจากบนลงล่าง จากหน้าแรกไปหน้าสุดท้าย แต่อินเทอร์เน็ตสามารถค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่มีอยู่ในเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยไม่จำกัดรูปแบบ ข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตที่เป็นลักษณะสื่อหลายแบบ (Multimedia) จะช่วยสร้างบรรยากาศในการรวมตัวขององค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ เสียงจากวิทยุ ภาพจากโทรทัศน์ ข้อความจากนิตยสารและหนังสือพิมพ์ ภาพจากคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถเลือกเดินทางเชื่อมต่อไปยังแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่นๆ (Link) ตามความปรารถนา หรือค้นหาข้อมูลข่าวสาร (Search) ตามความสนใจ

อย่างไรก็ตาม การแสวงหาข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ตก็มีข้อจำกัดปัญหาอุปสรรคคือ ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มากมายในอินเทอร์เน็ตขาดผู้กรองสาร ทำให้ผู้แสวงหาข้อมูลข่าวสารไม่สามารถเลือกเปิดรับข่าวสารที่ตนต้องการอย่างแท้จริงได้ จึงต้องเรียนรู้วิธีการรู้ทันข้อมูลข่าวสารหรือรู้ทันสารสนเทศ ในประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้นคือ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) เพื่อการคัดกรองสารสนเทศที่ไม่ให้ข่าวสารที่ได้รับทำให้ประสิทธิภาพของข้อมูลลดน้อยลง

จากการรู้สารสนเทศในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้ใช้สามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเปิดรับหรือเลือกปฏิเสธข้อมูลข่าวสารที่เห็นว่าไม่น่าสนใจได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ บรรยายการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ด้วยตนเองและกระบวนการเรียกและค้นหาข้อมูลข่าวสารแบบไม่เป็นการนำเสนอโดยตรงไปตรงมา (Non-Linear) ทำให้ไม่มีขีดจำกัดในการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งสามารถควบคุมข่าวสารที่ต้องการเปิดรับได้มากกว่าสื่ออื่นๆ ในปัจจุบัน ผู้รับสารจะแสวงหาข้อมูลข่าวสารตามความพอใจของตน (Information on Demand) เมื่อผู้รับสารมีความสนใจเป็นพิเศษต่อข้อมูลข่าวสารก็จะมีปฏิสัมพันธ์เพื่อติดต่อกับผู้ส่งสารเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมหรือแสดงความคิดเห็นโดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ได้อีกด้วย

กระบวนการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต

ณัฐจิรา พุทธโอวาท (2546 : 29) กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “Commer Scenariods of the Web : Opportunities and Challenges” ว่าโดยธรรมชาติของอินเทอร์เน็ตนั้นสามารถกล่าวได้ว่าเป็นสื่อที่มีลักษณะหลากหลายโฉมหน้า (Multifaceted) เนื่องจากมีความผสมผสานกันระหว่างการเป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal) และเป็นช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

ความสัมพันธ์จากการสื่อสารในเบื้องต้นไม่ได้เกิดขึ้นระหว่างผู้ส่งและผู้รับสาร แต่เกิดขึ้นจากสภาพบรรยากาศการสื่อสารผ่านตัวกลางซึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีปฏิสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ ผู้รับสารอาจกลายเป็นผู้ส่งสารได้อันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ในมุมมองนี้ข้อมูลข่าวสารไม่ได้เป็นการส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเท่านั้น แต่เป็นการส่งผ่านตัวกลางในการสื่อสาร ซึ่งเป็นตัวทำให้เกิดกระบวนการในการสื่อสารที่แท้จริง เมื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสารผ่านตัวกลาง ผู้ส่งสารจะรับรู้บรรยากาศในการสื่อสารผ่านตัวคอมพิวเตอร์

รูปแบบของการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนั้น มีด้วยกันหลายระดับ ตั้งแต่กว้างที่สุด เช่น เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในลักษณะของเว็บเพจ (Web Page) โดยองค์กรข่าวระดับโลก เช่น CNN ไปจนถึงการสื่อสารระดับบุคคล เช่น การสนทนาในกลุ่มข่าว (Usernet News) ในประเด็นที่มีความสนใจร่วมกัน รวมทั้งการสื่อสารผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างกลุ่มเพื่อนฝูงซึ่งกระบวนการสื่อสารบนระบบอินเทอร์เน็ตนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 4 แบบด้วยกัน คือ

1. การสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคลไม่พร้อมกัน (One-to-one Asynchronous Communication) ตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail)

2. การสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคลแบบไม่พร้อมกัน (Many-to-many Asynchronous Communication) ตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ได้แก่ Usenet, Electronic Bulletin Boards และ Line Serve ซึ่งผู้รับสารต้องลงชื่อก่อนจะเข้าสู่ในระบบ

3. การสื่อสารแบบพร้อมกันระหว่างผู้รับสาร (Synchronous Communication) ทั้งในแบบ One-to-one ไปจนถึง One-to-many โดยสามารถพูดคุยกันได้หลายหัวข้อที่ต้องการ ตัวอย่างของการสื่อสารประเภทนี้ได้แก่ Internet Reply Chat

4. การสื่อสารแบบไม่พร้อมกันระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร (Asynchronous Communication) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมีลักษณะที่ผู้รับสารต้องการที่จะค้นหา Site เพื่อที่จะเข้าไปดูข้อมูลข่าวสารซึ่งอาจจะเป็นการสื่อสารแบบ Many-to-many One-to-one หรือ One-to-many ตัวอย่างการสื่อสารแบบนี้ได้แก่ เว็บไซต์, โกลเฟอร์ และ เอฟทีพีไซต์ (FTP sites) เนื่องจากมีลักษณะของการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสารบนระบบนี้ ผู้ส่งสารสามารถที่จะกลับกลายมาเป็นผู้รับสารได้ ในขณะเดียวกันผู้รับสารก็สามารถที่จะเป็นผู้รับสารได้เช่นกัน

เว็บบล็อก (Weblog) และเว็บไดอารี่

วิกิพีเดียสารานุกรม (2553 : ออนไลน์) ได้ให้คำนิยามของ บล็อก (Blog) หรือ เว็บบล็อก (Weblog) ว่าเป็นหน้าเว็บประเภทหนึ่ง ซึ่งคำว่า Blog ย่อมาจากคำว่า Weblog หรือ Web log โดยคำว่า Weblog นั้นมาจาก web (เวปไซด์เวป) และ log (ปูม, บันทึก) รวมกัน หมายถึง บันทึกบนเวปไซด์เวป นั่นเอง

ในปัจจุบันบล็อก ถูกใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการประกาศข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ผลงาน ฯลฯ และกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้นในหมู่ของผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยขณะนี้ได้มีผู้ให้บริการบล็อกมากมาย ทั้งแบบให้บริการฟรี และเสียค่าใช้จ่าย

บล็อกในระบบจัดการเนื้อหาเว็บไซต์

บล็อก นับว่าเป็นระบบการจัดการเนื้อหาเว็บไซต์อย่างหนึ่ง คือเป็นระบบที่ช่วยสร้างและบริหารจัดการเพิ่มเติม แก้ไข เผยแพร่ เอกสารเนื้อหาสาระ สารสนเทศต่างๆ ในเว็บไซต์หรือที่เราเรียกว่าเป็นเอกสาร HTML ที่เคยยุ่งยากได้อย่างง่ายดาย โดยที่ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้าน HTML เลยก็ได้ ภายในระบบจะมีส่วนประกอบของเครื่องมือที่เป็น WYSIWYG editor (What you see is what you get) เห็นอย่างไรในขณะที่กำลังจะแสดงผลตามที่เห็น ด้วยเครื่องมือที่ดูและเข้าใจง่าย ๆ คล้ายกับเครื่องมือหรือสัญลักษณ์ในโปรแกรมการพิมพ์งานทั่วไป หรือเหมือนกับการส่งอีเมลทั่วไป คือตั้งหัวข้อ ใส่เนื้อหา แค่นี้ก็ออนไลน์ได้แล้ว ระบบนี้จึงทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจและสร้างเอกสารได้ง่าย สิ่งสำคัญก็คือมีรูปแบบกราฟิกสีสัน (Template) และการจัดวางองค์ประกอบ

(Layout) สำเร็จรูปมาเลือกให้ใช้มากมาย สามารถปรับเปลี่ยนชุดเทมเพลตได้ตามใจและกระทำได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ขอแนะนำให้ทดลองใช้ของฟรีชื่อ WordPress อนาคตของการบริหารจัดการสารสนเทศทั้งขององค์กรและส่วนตัวในอนาคต จึงจะมีแนวโน้มที่จะใช้ระบบนี้มากขึ้นเรื่อยๆ

ความแตกต่างระหว่าง Blog และ Diary

ระหว่างเว็บบล็อก และเว็บไดอารี่นั้น มีความใกล้เคียงกัน เพียงแต่บล็อกมีความเป็นเนื้อหาที่กว้างขวาง มีเนื้อหาที่น่าสนใจ หลากหลาย และส่วนหนึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความน่าเชื่อถือ หรือเป็นความรู้ ในขณะที่ไดอารี่นั้นเป็นลักษณะของการเขียนบันทึกส่วนตัวมากกว่า หรือหากจะพูดง่ายๆ ก็คือ ไดอารี่ เป็นเพียงหนึ่งในรูปแบบของเว็บบล็อก

การศึกษาวิจัยครั้งนี้นอกจากจะศึกษาถึงทฤษฎีของเทคโนโลยีการสื่อสาร (ICT) กับการเชื่อมต่อผ่านคอมพิวเตอร์แล้วยังมุ่งศึกษาเทคโนโลยีโทรคมนาคม ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ ซึ่งปัจจุบันได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต รวมทั้งเทคโนโลยีของโทรศัพท์มือถือที่ได้พัฒนามาสู่ระบบยุคของเทคโนโลยี 3G จากเพียงแค่ส่งสัญญาณเสียง ซึ่งกลายเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สามารถทำหน้าที่ได้เช่นเดียวกับคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของสัญญาณภาพ มัลติมีเดีย การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และยังสามารถเข้าถึงเว็บไซต์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภท Facebook Hi5 และ MSN WindowsLive ได้ทันที ดังนั้นจึงจะกล่าวถึงรายละเอียดของเทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือที่เป็นที่นิยมของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในยุคสารสนเทศดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่

โทรศัพท์มือถือ หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ลักษณะเดียวกับโทรศัพท์บ้านแต่ไม่ต้องการสายโทรศัพท์จึงทำให้สามารถพกพาไปที่ต่างๆ ได้ โทรศัพท์มือถือใช้คลื่นวิทยุในการติดต่อกับเครือข่ายโทรศัพท์มือถือโดยผ่านสถานีฐาน โดยเครือข่ายของโทรศัพท์มือถือแต่ละผู้ให้บริการจะเชื่อมต่อกับเครือข่ายของโทรศัพท์บ้านและเครือข่ายโทรศัพท์มือถือของผู้ให้บริการอื่นๆ

เทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ไร้สายในปัจจุบัน

พัฒนาการระบบเซลลูลาร์โฟนถือเป็นพัฒนาการทางเทคโนโลยีการสื่อสารไร้สายซึ่งคาดว่าจะเป็เทคโนโลยีหลักของการติดต่อเข้าใช้เครือข่ายสื่อสารในศตวรรษถัดไป นอกจากบริการของเสียงแล้ว บริการใหม่ๆ อย่างอื่น เช่น บริการมัลติมีเดีย บริการสื่อสารข้อมูลอัตราเร็วสูง จะมีการให้บริการบนเครือข่ายสื่อสารไร้สายด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ความต้องการของการสื่อสารโมบายล์มีเพิ่มขึ้น คาดว่าจะมีผู้ใช้บริการสื่อสารไร้สายเกินกว่า 200 ล้านคน และยังมีผู้คาดการณ์ว่า

จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์โมบายล์ในปี 2010 อาจสูงขึ้นถึง 1 พันล้านคน และจะแซงจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์แบบ fixed line (พงษ์ศักดิ์ สุสัมพันธุ์ไพบุลย์ 2542 : 152-155)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมเครือข่าย Web 2.0 & Social Network

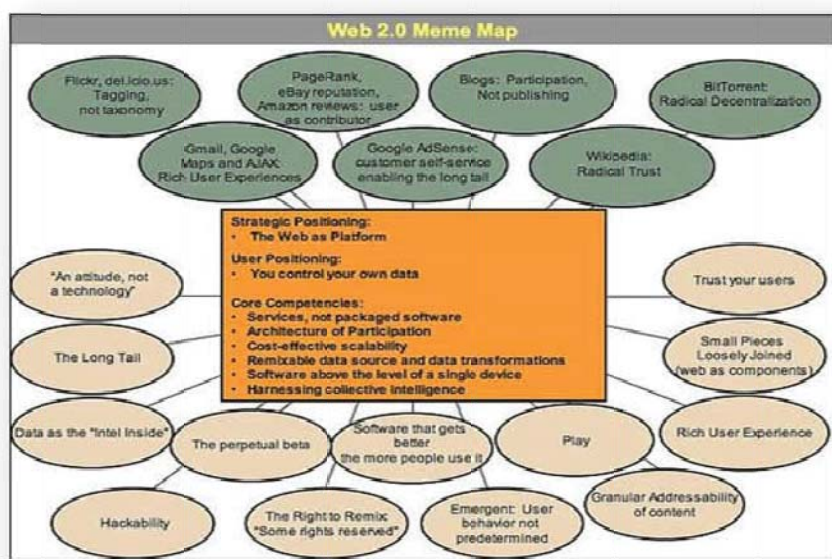
ความหมายเทคโนโลยี Web 2.0 (วิกิพีเดีย สารานุกรม 2553 : ออนไลน์)

Web 2.0 เป็นคำที่ถูกคิดขึ้นมาอธิบายถึงลักษณะของเทคโนโลยีเว็บไซต์เว็บ และการออกแบบเว็บไซต์ ในปัจจุบัน ที่มีลักษณะส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันข้อมูล การพัฒนาในด้านแนวความคิดและการออกแบบ รวมถึงการร่วมสร้างข้อมูลในโลกของอินเทอร์เน็ต แนวคิดเหล่านี้นำไปสู่การพัฒนาและการปฏิวัติรูปแบบเทคโนโลยีที่นำไปสู่เว็บเซอร์วิส (Web Service) หลายอย่าง เช่น บล็อก เครือข่ายสังคมออนไลน์ วิกิ เป็นต้น

คำว่า "เว็บ 2.0" เริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้าง หลังจากงานประชุม โอไรลีย์มีเดีย เว็บ 2.0 ที่จัดขึ้นในปี 2547 เป็นคำกล่าวเรียกลักษณะของเว็บไซต์เว็บในปัจจุบัน ตามลักษณะของผู้ใช้งาน โปรแกรมเมอร์และผู้ให้บริการ ซึ่งตัวเว็บ 2.0 เองนั้นไม่ได้กล่าวถึงการพัฒนาทางด้านเทคนิคแต่อย่างใด ทิม เบอร์เนิร์สลี ผู้คิดค้นเว็บไซต์เว็บ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ลักษณะทางเทคนิคของเว็บ 2.0 นั้นเกิดขึ้นมานานกว่าคำว่า "เว็บ 2.0" จะถูกนำมาเรียกใช้

Web 2.0 หรือเว็บเวอร์ชันใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่งของเว็บ เนื่องจากปัจจุบันพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) ของผู้เริ่มเปลี่ยนไปจากแต่ก่อน (ประมาณ 2-3 ปีที่ผ่านมา) การใช้อินเทอร์เน็ตในอดีตก็เพื่อ ส่งเมล (E-mail) สนทนา (Chat) ดาวน์โหลดโปรแกรม (Download) ค้นหาข้อมูล (Search) แลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Web Board) แต่ปัจจุบันเราใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเขียนบันทึกออนไลน์ (Blog) เผยแพร่และแลกเปลี่ยนข้อมูลวิดีโอ (YouTube) ระดมสมองเพื่อสร้างคลังความรู้ขนาดใหญ่ (Wiki) หาแหล่งข้อมูลจากเว็บอื่นเพื่อนำมาไว้ในพื้นที่เว็บของเราด้วย (RSS Feed) หรือ การนำข้อมูลมาไว้ในพื้นที่ของเรา (Feed)

จากนวัตกรรมใหม่ๆ และแนวคิดที่น่าสนใจที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ทำให้เกิด Blog, tags, Ajax, podcasts ขึ้นมา พฤติกรรม การใช้อินเทอร์เน็ตทำให้คำว่าเว็บไม่ใช่แค่ผู้ใช้งานเข้าไปดูข้อมูลที่ผู้สร้างเตรียมไว้ให้อย่างเดียว แต่มันจะเป็นการติดต่อการแบบ 2 ทาง ระหว่างผู้ใช้งานกับผู้สร้างเนื้อหา (Content - Web 2.0) มาเป็นรูปแบบแนวคิด (Concept) การพัฒนาเว็บสมัยใหม่ที่เน้นเรื่องการใช้งานให้มีการทำงานร่วมกันระหว่าง เว็บต่างๆ และเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้ใช้ ฯลฯ - Web 2.0 คือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) ที่เน้นการแบ่งปันการแชร์ข้อมูลกัน

ภาพที่ 1 แสดงการเปลี่ยนแปลงไปสู่เว็บ 2.0

ที่มา : Narisa Blogs 2552 : online

Web 2.0 หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Rich Internet Application (RIA) โปรแกรมที่ช่วยการทำงานของผู้ใช้งานที่ยังใช้เทคโนโลยีของเว็บ มาทำการสร้างเว็บให้มีการใช้งานเหมือนโปรแกรมบนคอมพิวเตอร์ (Desktop Application) ซึ่งในอนาคตการสร้างโปรแกรม (Software) บนเครื่องคอมพิวเตอร์จะลดลง ตัวโปรแกรม (Software) ต่างๆ จะถูกย้ายที่ไปอยู่บนอินเทอร์เน็ตซึ่งในเครื่องคอมพิวเตอร์ของเราอาจจะไม่ต้องติดตั้งโปรแกรมไว้อีกต่อไป ภายในเครื่องคอมพิวเตอร์อาจจะมีแค่ระบบปฏิบัติการ(OS-Operating System) และสามารถต่ออินเทอร์เน็ตได้ก็เพียงพอที่จะใช้งานต่างๆ ได้ เช่น โปรแกรมออฟฟิศต่างๆ คล้ายๆ กับ Microsoft Office ทางด้าน Google ได้ทำการสร้างระบบ Docs & Spreadsheets คือบริการของกนูเกิลแอปพลิเคชัน (Google Apps) ที่ทำให้เราสามารถสร้างเอกสารได้โดยไม่ต้องเก็บไฟล์ข้อมูลเหล่านี้ไว้บนเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในการสร้างเอกสาร ข้อดีคือ เราสามารถสร้างเอกสารผ่านอินเทอร์เน็ต และสามารถแชร์ไฟล์เอกสารให้กับเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ได้ และยังสามารถเปิดไฟล์เอกสารที่ไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องทำการทำซ้ำเอกสาร (Copy file) เอกสารติดตัวอยู่ตลอดเวลา เพียงแค่ทำการต่ออินเทอร์เน็ตก็สามารถทำงานได้

แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังเว็บ 2.0 ก็คือ “การนำเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อให้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตสามารถร่วมกันพัฒนาเนื้อหาออนไลน์ (Online Collaboration) ร่วมกัน แร่ข้อมูลกัน ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมแห่งโลกออนไลน์”

โอไรลีย์ (O'Reilly : 2005 อ้างถึงในวิกิพีเดีย สารานุกรม 2553 : ออนไลน์) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า Web 2.0 เปรียบเหมือนธุรกิจ ซึ่งเว็บกลายเป็นแพลตฟอร์มหนึ่ง ที่อยู่เหนือการใช้งานของซอฟต์แวร์โปรแกรม โดยไม่ยึดติดกับตัวโปรแกรมเหมือนระบบคอมพิวเตอร์ที่ผ่านมา โดยมีข้อมูล ที่เกิดจากผู้ใช้งานหลายคน เช่น บล็อก เป็นตัวผลักดันความสำเร็จของเว็บไซต์อีกต่อหนึ่ง ซึ่งเว็บไซต์ในปัจจุบันมีลักษณะการสร้างโดยผู้ใช้ที่อิสระ และแยกจากกัน ภายใต้ซอฟต์แวร์โปรแกรมตัวเดียวกัน เพื่อสรรค์สร้างระบบให้ก่อเกิดประโยชน์ในองค์กรรวม โอไรลีย์ได้แสดงตัวอย่างของระดับของเว็บ 2.0 ออกเป็นสี่ระดับ ดังนี้

1. ระดับ 3 ระดับของการใช้งานจากผู้ใช้งานทั่วไปในอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นลักษณะของการสื่อสารของมนุษย์ภายใต้เว็บไซต์เดียวกัน เช่น วิกิพีเดีย สไกป์ อีเบย์ เครดลิสต์

2. ระดับ 2 ระดับการจัดการทั่วไปที่สามารถใช้งานได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านอินเทอร์เน็ต แต่เมื่อนำมาใช้งานออนไลน์ นั้น จะมีประโยชน์มากขึ้นจากการเชื่อมโยงผู้ใช้งานเข้าด้วยกัน ซึ่งโอไรลีย์ ยกตัวอย่างเว็บไซต์ ฟลิคเกอร์ เว็บไซต์อัปโหลดภาพที่มีการใช้งานเชื่อมโยงระหว่างภาพ และเช่นเดียวกันระหว่างผู้ใช้งาน

3. ระดับ 1 ระดับการจัดการทั่วไปที่สามารถใช้งานได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านอินเทอร์เน็ต แต่มีความสามารถเพิ่มขึ้นมีนำมาใช้งานออนไลน์ เช่น กูเกิลดอคส์ และ ไอทูนส์

4. ระดับ 0 ระดับที่สามารถใช้งานได้ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เช่น กูเกิล แมปส์

ซึ่งแอปพลิเคชันหลายตัวที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เช่น E-mail, Messengers ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในลักษณะของเว็บ 2.0 แต่อย่างใด โดยลักษณะที่เด่นชัดของเว็บ 2.0 นั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาและการโต้ตอบระหว่างผู้ให้บริการ และผู้ใช้งาน แทนที่จากระบบเว็บแบบเก่า ที่เป็นลักษณะของการให้บริการอ่านอย่างเดียว โดยรวมไปถึงการรวดเร็ว และการง่ายดายของการส่งข้อมูล แทนที่แบบเก่าที่ต้องจัดการผ่านเซิร์ฟเวอร์ ซึ่งบล็อกและ เว็บที่ให้บริการอัปโหลดภาพ ถูกนำมาใช้เป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างของเว็บ 2.0 ที่ให้เห็นได้ทั่วไป ที่มีการให้บริการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการใช้งานที่ง่าย โดยผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในด้านเข้าถึงเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทำหน้าที่ให้บริการข้อมูล ในรูปแบบสื่อประสม ผ่านระบบเครือข่าย หรือเซิร์ฟเวอร์ (Server) แต่อย่างใด จะเห็นได้ว่าลักษณะของเว็บ 2.0 นั้นก่อให้เกิดการสร้างเนื้อหา ที่รวดเร็ว และมีการแบ่งปันข้อมูลที่ง่ายขึ้น โดยลักษณะของเว็บเปลี่ยนจากทางเน้นหนักทางด้านเทคนิค ไปในด้านข้อมูลข่าวสารแทนที่ และก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านธุรกิจต่อมา

โดยสรุป Web 2.0 เป็นระบบ

1. ผู้ใช้เป็นผู้สร้างและแก้ไขเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาที่สร้างคนเดียว (Blog) และเผยแพร่ให้คนอื่นได้อ่าน หรือเนื้อหาสาธารณะที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมช่วยกันสร้าง (Wikipedia) นี้ทำให้ปริมาณและความหลากหลายของเนื้อหาในสังคมมีมากขึ้น เพราะทุกๆ คนสามารถเป็นผู้สร้างเนื้อหาได้

2. ผู้ใช้เป็นผู้กำหนดคุณค่าของเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นด้วยการให้คะแนน (Digg) การโหวต หรือแม้แต่การค้นหาเข้าชมเว็บไซต์ผ่าน Search Engine ก็มีส่วนทำให้เว็บไซต์นั้นมี Rank สูงขึ้น ทำให้เว็บไซต์นั้นปรากฏอยู่ในอันดับต้นๆ ของ Search Engine ส่งผลให้คนอื่นๆ มีโอกาสจะค้นพบเว็บไซต์นั้นได้ง่ายขึ้น เป็นระบบที่แปลงการตัดสินใจและการให้คุณค่าของคนแต่ละคน มาเป็นการตัดสินใจของสาธารณะ คล้ายกับระบอบประชาธิปไตยในอุดมคติที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. เนื้อหาทั้งระบบมีการเชื่อมโยงถึงกันอย่างเหมาะสม ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงเนื้อหาที่ต้องการ เช่น การที่ผู้ใช้กำหนด Keyword หรือ Tag ในบทความหรืองานที่ตนสร้าง ทำให้ผู้ใช้อื่นๆ ที่ต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถค้นพบข้อมูลของเจ้าของเนื้อได้โดยง่ายโดยการพิมพ์ Tag ที่ต้องการลงไปในช่วงค้นหา นอกจากนั้น ระบบ Feed ยังทำให้ผู้ใช้สามารถรวบรวมเนื้อหาที่ตนเองต้องการให้แสดงผลบนที่ที่เดียวกันได้โดยง่ายและเป็นอัตโนมัติจินตนาการถึงสังคมที่คนจำนวนมากใช้เทคโนโลยี Web 2.0 สังคมที่นักเขียนใช้ Blog เผยแพร่เทคนิคการเขียนและตัวอย่างงานเขียนของตน สังคมที่แพทย์ช่วยกันเขียนบทความเรื่องโรคอัลไซเมอร์ใน Wikipedia เพื่อให้ใครก็ได้เข้ามาอ่าน สังคมที่นักท่องเที่ยวเผยแพร่ภาพถ่ายของสถานที่สวยงามน่าสนใจใน Flickr และใครก็ตามที่สนใจก็สามารถค้นหาภาพเหล่านั้นได้ง่ายๆ หากสนใจ สังคมที่นักข่าวรับข่าวจากสำนักข่าว 10 แห่งด้วยระบบ Feed ส่งตรงมายังหน้าจอของนักข่าวคนนั้น และมีข่าวใหม่ปรากฏทุกๆ 5 นาที เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า สังคมลักษณะนี้ น่าจะเป็นสังคมที่พึงปรารถนา ที่ผู้คนสามารถเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ในเวลาเดียวกันด้วยคุณลักษณะพิเศษของ Web 2.0 ที่เอื้อต่อการเรียนรู้อันนำไปสู่ปัญญาสาธารณะ ทำให้ Web 2.0 เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลักดันให้ควรรวมเป็นหนึ่งเดียวกับการเรียนรู้ของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมที่ใช้เทคโนโลยีกำลังจะกลายเป็นวิถีชีวิตของทุกๆ คน

ความเป็นมา

เว็บ 2.0 มีแนวความคิดมาจากธุรกิจ 2.0 (Business 2.0) คือการทำธุรกิจผ่านโลกออนไลน์ซึ่งเป็นแนวความคิดของ Chris Anderson ในเรื่องของเศรษฐกิจที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพื่อให้เกิด การบริการที่ดี (Good service) แนวความคิดในโลกของ 2.0 จะทำให้ผู้ใช้เกิด

ความเปลี่ยนแปลงเรื่องต่าง ๆ เช่น Cell phones, Messaging, High transparency, Online photo sharing เป็นต้น ในส่วนของห้องสมุดก็เช่นกัน ที่ผลจากการสำรวจที่ผ่านมาพบว่า ผู้ใช้บริการมักไม่ค่อยใช้งานออนไลน์จากสมุดบัญชีรายชื่อ หรือผู้ให้บริการมักค้นหาข้อมูลผ่านเว็บ Search Engine มากกว่าเว็บไซต์ของห้องสมุด ซึ่งเว็บ 2.0 จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในส่วนของสมุดบัญชีรายชื่อ เพื่อให้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการใช้งาน Search Engine เช่น การให้คะแนนความสัมพันธ์ (Relevancy rating), การตรวจสอบตัวสะกด (Spelling check), การค้นหาเอกสารฉบับเต็ม (Full-text searching), การค้นหาเอกสารที่คล้ายหรือใกล้เคียงกัน (Similar searching) เป็นต้น

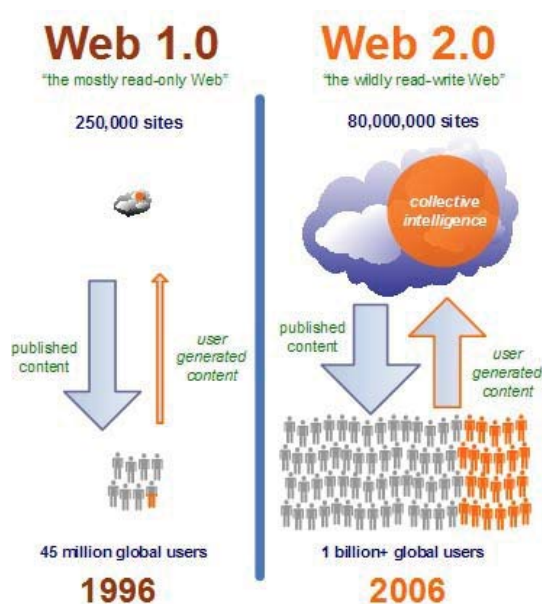
เว็บ 2.0 เป็นเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นเพื่อความสะดวกแก่ผู้ให้บริการ ความสามารถในการใช้ข้อมูลร่วมกันเป็นสังคมออนไลน์ ผู้ใช้บริการจะเป็นผู้ร่วมสร้างเนื้อหาและประสบการณ์ในการใช้งานเว็บไซต์ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการและการให้บริการสารสนเทศ นอกจากนี้แนวคิด 2.0 จะทำให้บทบาทของบรรณารักษ์และผู้ให้บริการห้องสมุดเปลี่ยนแปลงไป การที่เป็นห้องสมุด 2.0 (Library 2.0) ก็คือ การบริหารห้องสมุด ร่วมกับเทคโนโลยี Web 2.0 โดยเอาข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งมารวมกันโดยใช้เทคโนโลยีเว็บที่ใช้ง่าย เป็นการขยายลักษณะของการคัดสรรและเลือกเฟ้น (Pick & Choose) มา ใช้กับโปรแกรมให้เป็นเรื่องราวมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้บริการของห้องสมุดมีความหลากหลาย มีลูกเล่นมากขึ้น โดยให้ผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมมากขึ้น

พัฒนาการ

ยุคอินเทอร์เน็ตแบ่งได้ 2 ยุค และกำลังก้าวไปสู่ยุคที่ 3 ในยุคแรก Web 1.0 นั้นเป็นเรื่องของการที่ผู้ให้บริการนำเสนอข้อมูลให้กับบุคคลทั่วไป โดยทำในลักษณะเดียวกับหนังสือทั่วไป ที่ผู้อ่านมีส่วนร่วมน้อยมากในการเติมแต่งข้อมูล แต่ในยุคของ Web 2.0 บุคคลทั่วไปคือผู้สร้างเนื้อหา ในยุคที่ 2 นั้นเป็นเรื่องของการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง โดยการสร้างเสริมข้อมูลสารสนเทศ ให้มีคุณค่าและมีข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด ดังตัวอย่างที่เป็นสิ่งที่ทุกคนคงรู้จักกันคืออย่าง Wikipedia ทำให้ความรู้ถูกต่อยอดไปอยู่ตลอดเวลา ข้อมูลทุกอย่างได้มาจากการเติมแต่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เกิดจากการคานอำนาจของข้อมูลของแต่ละบุคคลทำให้ข้อมูลนั้นถูกต้องมากที่สุด และจะถูกมากขึ้นเมื่อเรื่องนั้นถูกขัดเกลามาตามระยะเวลายาวนาน และในยุคที่จะเข้าสู่ Web 3.0 เป็นการนำแนวคิดของ Web 2.0 มาทำให้เว็บนั้นสามารถจัดการข้อมูลจำนวนมาก ๆ โดยอย่างที่เราเรารู้กันดีว่าผู้ใช้ทั่วไปนั้นเป็นผู้สร้างเนื้อหา ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่นการเขียน Blog, การแชร์รูปภาพและไฟล์มัลติมีเดียต่าง ๆ ทำให้ข้อมูลมีจำนวนมหาศาล ทำให้จำเป็นต้องมีความสามารถในการข้อมูลดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเอาข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นมาจัดการให้อยู่ในรูปแบบ Metadata ที่หมายถึงข้อมูลที่บอกรายละเอียดของข้อมูล (Data about data) ทำให้เว็บกลายเป็นเว็บที่มีเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดเก็บ และนำเสนอเนื้อหาแบบมีโครงสร้าง (Semantic Web) กล่าวคือเว็บ

ที่ใช้ Metadata มาอธิบายสิ่งต่าง ๆ บนเว็บ ซึ่งในตอนนี้เราจะเห็นกันทั่วไปนั่นคือแท็ก (Tag) นั่นเอง โดยที่แท็ก ก็คือคำสั้น ๆ หลาย ๆ คำ ที่เป็นหัวใจของเนื้อหา เพื่อให้เราสามารถเข้าถึงเนื้อหาต่าง ๆ ได้ด้วยการใช้แท็กต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แต่แทนที่ผู้ผลิตเนื้อหาจะใส่เอง แต่ตัวเว็บจะทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น แล้วให้แท็กตามความเหมาะสมให้เราแทน โดยเมื่อได้แท็กมาแล้ว ข้อมูลแต่ละแท็กจะมีความสัมพันธ์กับอีกแท็กหนึ่งโดยปริยาย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัท Apple ก็จะมีแท็ก (Tag) ที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Computer), ไอพอด (iPod), ไอแมค (iMac) และแท็กที่มีเนื้อหาคอมพิวเตอร์ก็มีแท็กที่เชื่อมโยงกับแท็กที่มีเนื้อหาด้านอิเล็กทรอนิกส์โดยจะเชื่อมโยงแบบนี้ไปเรื่อย ๆ ทำให้ข้อมูลมีการเชื่อมโยงกันเหมือนฐานข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงข้อมูล ทำให้อินเทอร์เน็ต กลายเป็นฐานข้อมูลความรู้ขนาดใหญ่ ที่ข้อมูลทุกอย่างถูกเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบมากขึ้น

จาก Web1.0 สู่ยุค Web2.0 เว็บรุ่นเก่านั้นเนื้อหาหลักเป็นลิขสิทธิ์ของเจ้าของเว็บ ที่ไม่ต้องการให้นำไปลงที่อื่น แต่ด้วยความเป็นเครือข่ายที่เปิดกว้างของ Web2.0 กติกาจึงเปลี่ยนไป เจ้าของเนื้อหาหลักต้องการให้เนื้อหาของตัวเองแพร่หลายมากที่สุด เช่น YouTube ให้นำโค้ด (Code) สั้นๆ ไปวางแล้วนำคลิปไปฉายในเว็บใดก็ได้ หรือบล็อก (Blog) แทบทุกแห่งก็มีเว็บประเภทฟีด ที่มีรูปแบบข้อมูลที่สามารถย่อมาจากหลายรูปแบบและนำไปเผยแพร่ (RSS) ให้ผู้อ่านเข้าดูผ่านโปรแกรมอื่นๆ หรือเว็บอื่นๆ ได้ และนี่คือตัวอย่างของ รูปแบบของเว็บไซต์ ที่เปลี่ยนจาก Web1.0 ไปสู่ยุค Web2.0

ภาพที่ 2 ภาพแสดงความแตกต่างระหว่าง Web 1.0 และ Web 2.0

ที่มา วิกีพีเดีย สารานุกรม, 2553 : ออนไลน์

1. Web1.0 แก้ไขอัปเดตข้อมูลต่างๆ ในหน้าเว็บได้เฉพาะ Webmaster หรือคนดูแลเว็บไซต์เท่านั้นแต่ Web2.0 สามารถสื่อสารตอบโต้ได้ทั้งผู้สร้างเว็บและผู้ใช้เว็บ ดังเช่นบล็อก หรือการโพสต์กระทู้ต่างๆ

2. Web 1.0 สร้างคะแนนนิยม (Rating) แบบปากต่อปากได้ยาก เนื่องจากสื่อสารทางเดียวแต่ Web 2.0 สามารถสร้างปรากฏการณ์แบบปากต่อปากได้ดังไฟลามทุ่ง จากการแนะนำผ่านบล็อกส่วนตัว และอาจตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้นมาใช้เพราะคนที่ใช้แล้วดีมาเขียนบอกในบล็อก หรือเลิกซื้อขนมปังยี่ห้อนั้นไปตลอดชีวิต เมื่อมีคนถ่ายภาพราชมารขึ้นแสมจากร้านนั้นมาลงให้ดู ซึ่งเป็นสิ่งที่ Web 1.0 ไม่อาจทำได้

3. Web 1.0 ให้ข้อมูลความรู้แบบตายตัว การเปลี่ยนแปลงแก้ไขขึ้นอยู่กับเว็บมาสเตอร์หรือผู้ดูแลระบบ (Webmaster) แต่ Web 2.0 สามารถต่อยอดข้อมูลต่างๆออกไปได้ไม่จำกัด และข้อมูลจะถูกตรวจสอบคัดกรองอยู่ตลอด ตัวอย่างเช่น Wikipedia ที่ใครก็สามารถเขียนในสิ่งที่ตนรู้ลงไปได้ และหากจะพิจารณาความแตกต่างของ เว็บ 1.0 และ 2.0 สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของ เว็บ 1.0 และ 2.0

Web 1.0	Web 2.0
Webmaster หรือคนดูแลเว็บไซต์เท่านั้นที่สามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ในหน้าเว็บได้	สามารถสื่อสารตอบโต้ได้ทั้งผู้สร้างเว็บและผู้ใช้เว็บ (Interactive) เช่น บล็อกหรือการโพสต์กระทู้ต่างๆ
การสื่อสารทางเดียว (One-way Communication)	การสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) สามารถสร้างปรากฏการณ์แบบปากต่อปากได้อย่างรวดเร็ว จากการแนะนำผ่าน Social Networking
ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงช้า และไม่ค่อยทันสมัย เพราะจะต้องรอ Webmaster เป็นผู้เปลี่ยนแปลงแก้ไขเท่านั้น	ผู้ใช้เว็บมีส่วนร่วมและเป็นผู้สร้าง Content ได้โดยไม่จำกัด และข้อมูลจะถูกตรวจสอบคัดกรองจากสมาชิกในเครือข่ายอยู่ตลอด เช่น Wikipedia

ที่มา : วิถีพิเศษสารานุกรม, 2553 : ออนไลน์

จาก Web2.0 สู่ยุค Web3.0

Web 3.0 ถูกออกแบบมาบนพื้นฐานความเชื่อ และการวิเคราะห์จากปริมาณของข้อมูล ใน Web 2.0 ที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เว็บต่างๆ ต้องมีระบบบริหารจัดการเว็บให้ดีขึ้น ง่ายขึ้น ด้วยรูปแบบ Metadata ซึ่งก็คือการนำข้อมูลมาบอกรายละเอียดของข้อมูลนั้นๆ นั่นเอง โดยระบบเว็บจะเป็นผู้จัดการในการค้นหาข้อมูลให้เราเอง จึงสามารถคาดการณ์ถึงข้อมูลได้ว่าจะมีการเชื่อมโยงกันอย่างไรมีระบบระเบียบมากขึ้น Web 3.0 เป็นการพัฒนาแก้ไขปัญหาในระบบ Web 2.0 มากกว่าสร้างบนพื้นฐานความรู้ใหม่ โดยจะเน้นเรื่องการจัดการข้อมูลในเว็บมากขึ้น ทำให้ผู้เยี่ยมชมสามารถเข้าถึงเนื้อหาเว็บได้ดีขึ้น เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เข้าไปมีส่วนให้การพัฒนาเว็บให้เป็น Web 3.0 นั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ Artificial Intelligence (AI) อันนี้ไม่ต้องอธิบายมาก เป็นระบบสมองกล ที่นิยาศาสตร์มักจะนำไปใส่ไว้ในหุ่นยนต์ โดยเจ้า AI จะสามารถคาดเดา ผู้ใช้งานได้ว่ากำลังค้นหา หรือคิดอะไรอยู่

2. เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดเก็บ และนำเสนอเนื้อหาแบบมีโครงสร้าง Semantic Web เป็นระบบที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ทั้งที่อยู่ในเว็บของผู้พัฒนาและแหล่งข้อมูลอื่นๆ ให้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะทำให้ระบบฐานข้อมูลมีขนาดใหญ่หลายๆ หรืออาจทำให้เกิดฐานข้อมูลโลก (Global Database)

3. การผสมผสานโปรแกรม Composite Applications เป็นการผสมผสานแอปพลิเคชัน หรือโปรแกรม หรือบริการต่างๆ ของเว็บ ที่มาจากแหล่งต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อประโยชน์ของผู้ใช้งาน

4. เครื่องมือช่วยในการสืบค้นเอกสาร Semantic Wiki คำว่า Wiki เป็นเครื่องมือที่คล้ายกับวิกิพีเดีย ดังนั้นถ้า Web 3.0 เป็น Wiki ด้วยแล้วนั้น จะทำให้สามารถหา ความหมาย หรือข้อมูลต่างๆ ได้ละเอียด และแม่นยำมากขึ้น

5. ภาษาที่ใช้อธิบายข้อมูล Ontology Language หรือ OWL เป็นภาษาที่ใช้ในการอธิบายสิ่งต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กัน โดยดูจากความหมายของสิ่งนั้นๆ ซึ่งก็จะเชื่อมโยงกับระบบ Metadata

โดยสรุป จะเห็นว่า เทคโนโลยี Web 2.0 มีส่วนเกื้อหนุนเป็นอันมากต่อการสร้างสังคมที่มีการเรียนรู้ในลักษณะที่เอื้อต่อการเกิดปัญญาอย่างรวมกลุ่มที่เกิดจากการคิดด้วยกันอย่างไม่นัดหมาย เพราะ Web 2.0 ทำให้สังคมมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. สังคมประกอบด้วยผู้คนหลากหลายที่มีความเห็นและมีการตัดสินใจต่างกัน (Diversity of Opinion) เช่น การที่ผู้ใช้ Wikipedia สามารถเลือกสร้างเนื้อหาที่ตนเองสนใจ

2. การตัดสินใจของคนในสังคมเป็นไปอย่างอิสระ ไม่ถูกใครบังคับ (Independence) เช่น การใช้ Digg สามารถให้คะแนนเนื้อหาที่ผู้ใช้คนอื่นส่งขึ้นระบบได้อย่างอิสระ

3. บุคคลในสังคมสามารถค้นหาและแสดงความรู้เฉพาะทางของตนได้ (Decentralization) เช่น การที่ใครก็ได้สามารถเขียนบล็อก แสดงทัศนะ ความรู้ หรือประสบการณ์ของตนเอง

4. มีกลไกในการเปลี่ยนการตัดสินใจของคนแต่ละคน มาเป็นการตัดสินใจรวมกลุ่ม (Aggregation) ข้อนี้เป็นการเชื่อมโยงคุณลักษณะข้อที่ 1 ถึง 3 เข้าด้วยกัน ทำให้การตัดสินใจจากคนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีความเห็นหลากหลาย และอยู่ห่างไกลไม่เชื่อมโยงกัน กลายเป็นการตัดสินใจรวมกลุ่มโดยสังคม สอดคล้องกับปรัชญาเริ่มต้นของระบบทุนนิยมที่ Adam Smith เป็นผู้คิดค้น ที่เชื่อว่า เมื่อแต่ละคนทำสิ่งที่ตนเองถนัดที่สุดและคิดว่าดีต่อตนเองที่สุด สังคมโดยรวมจะก้าวหน้าและมั่งคั่งกว่าการที่การตัดสินใจทั้งหมดถูกรวมศูนย์อยู่ที่จุดกลาง และมนุษย์ไม่มีความหลากหลาย ทางความคิดและประสบการณ์ โดยตัวอย่างต่อไปนี้จะชี้ให้เห็นถึงตัวอย่างที่เป็นจริงเมื่อคนในสังคมใช้เทคโนโลยี Web 2.0 ในการเรียนรู้ของตนมากขึ้น

1) ใน Wikipedia มีบทความที่คนนับล้านช่วยกันเขียนขึ้นมา โดยแต่ละคนเขียนเรื่องที่ตนถนัด (Decentralization) โดยต่างคนต่างตัดสินใจเขียนของตนเอง (Independence) ความหลากหลาย (Diversity) ทางความคิด ความถนัด และประสบการณ์ของผู้ใช้ Web 2.0 นี้เองที่ทำให้ Wikipedia มีประโยชน์มหาศาลต่อทุกๆ คน เพราะผู้ใช้ที่มีความสนใจหลากหลายสามารถพบข้อมูลเรื่องที่ตนสนใจได้ใน Wikipedia โดย Wikipedia ทำหน้าที่เป็นตัวรวมความสนใจเหล่านั้น (Aggregation) เข้าด้วยกันบนเว็บไซต์

2) ผู้ใช้ Digg จำนวนมากต่างส่งเรื่องที่ตนเองสนใจขึ้นสู่ระบบตามความสมัครใจของตน (Decentralization & Independence) ผู้ใช้เข้ามาอ่านเรื่องราวใหม่ๆ ใน Digg เพราะเรื่องราวมีความหลากหลาย (Diversity) ซึ่งเป็นผลมาจากฐานผู้ใช้งานจำนวนมากที่มีความสนใจต่างกัน นอกจากนั้น ผู้ใช้แต่ละคนยังสามารถให้คะแนนเรื่องที่ตนชอบ ทำให้ผู้ใช้รู้ว่าเรื่องไหนมีคนนิยม กระบวนการให้คะแนนนี้เองก็คือการรวมความสนใจหลากหลาย (Aggregation) อย่างมีความหมาย

3) ผู้เขียนบล็อก Blog ต่างเขียนเรื่องที่ตนสนใจตามความสมัครใจของตน (Decentralization & Independence) ความหลากหลายของ Blog (Diversity) ที่ให้ผู้ต้องการความรู้สามารถค้น Google เพื่อหาข้อมูลที่อยู่ใน Blog ได้ การเชื่อมโยงข้อมูลอย่างมีความหมายยังเกิดขึ้นได้จากการที่แต่ละ Blog ปล่อย Feed เนื้อหาของตนให้ Blog อื่นๆ รับและแสดงเนื้อหาบน Blog เป็นการรวบรวมข้อมูลเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย (Aggregation)

แนวคิดของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)

แนวคิดของสังคมเครือข่าย (State of Knowledge of Social Network Concept)

แนวคิดสังคมเครือข่าย (Social Network Concept) มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีนักคิดคนสำคัญ คือ Richard Emerson ซึ่งต่อ ยอดความคิดมาจาก George C. Homans โดยมีฐานคติ (Assumption) คือ ในเครือข่ายสังคม จะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง (Actor) ที่มีความสัมพันธ์ (Relation) ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ของแต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมีได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคม บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคมหรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ ในปัจจุบันสถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดนี้ได้ถูกใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis) การสร้างตัวตนของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการ (Integrated Exchange Forming) รวมไปถึงการศึกษาอำนาจและการพึ่งพา (Power and Dependence) ภายในเครือข่าย

Social Network หรือ สังคมเครือข่าย หมายถึง สายใยของความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลคนหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ อีกหลายๆ คน สังคมเครือข่ายในที่นี้จึงเปรียบเสมือนกรอบแนวความคิดที่ใช้ศึกษาหาความเข้าใจ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม อันนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal group) องค์กรทางสังคม (Social Organization) และโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) รวมทั้งลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลเหล่านี้

สังคมเครือข่ายของบุคคลหนึ่ง ประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดที่บุคคลนั้นมีอยู่ในสังคม นับตั้งแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัว ระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน เป็นต้น ถ้าหากจะมองเครือข่ายสังคมให้เป็นรูปธรรมขึ้นมา สังคมเครือข่ายก็เปรียบเสมือนรูปภาพของจุดต่าง ๆ ที่มีเส้นหลายๆ เส้น โยงมาระหว่างจุดต่างๆ เป็นตัวแทนของบุคคลอื่นๆ รอบๆ ข้างที่บุคคลนั้นมีความสัมพันธ์ด้วย ส่วนเส้นโยงหลาย ๆ เส้นนั้น หมายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมหลายๆ ความสัมพันธ์ที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อกันและกัน

พื้นฐานของความสัมพันธ์ทางสังคมที่สำคัญ คือการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคลอื่นๆ อย่างไรก็ตามการติดต่อสื่อสารอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอที่จะเรียกว่า เป็นเครือข่ายสังคมได้ จำเป็นต้องมียอดประกอบอย่างอื่นด้วย ซึ่งได้แก่การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และการ

แลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล เครื่องใช้ ไม้สอย อาหาร การบริการ (transaction) ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

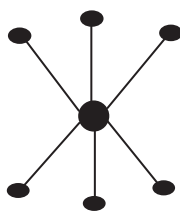
ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันและกันของบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในการซื้อขายสังคมนั้น เป็นความสัมพันธ์ในทุกๆ ด้านที่บุคคลทั้งหมดในการซื้อขายสังคมมีต่อกันทั้งในด้านของระบบ เศรษฐกิจ การแต่งงาน เครือญาติ การเมือง สุขภาพอนามัย ฯลฯ ส่วนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้น ได้แก่ การไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน การปรึกษาหารือกัน การช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เป็นต้น เครือข่ายสังคมของบุคคลหนึ่ง ๆ จึงเปรียบเสมือนสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มี อิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ ในการซื้อขายสังคม ซึ่งสามารถมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของ ผู้อื่นด้วย เช่นกัน

ความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่ได้รับการกำหนดให้เป็นจุดศูนย์กลาง กับบุคคลอื่น หรือกลุ่มอื่นๆ ซึ่งบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางมีความสัมพันธ์ด้วยนั้นส่วนใหญ่มักจะ กินขอบเขตกว้างมาก จนเกิดปัญหาขึ้นว่าเมื่อจะทำการศึกษาสังคมเครือข่ายหรือเครือข่ายบุคคลแล้ว จะมีวิธีการใดบ้างที่จะช่วยระบุขอบเขตของการศึกษาเครือข่ายนั้นได้

วิธีกำหนดขอบเขตของสังคมเครือข่ายนั้น ทำได้หลายลักษณะด้วยกัน โดยอาศัย แนวความคิดของนักวิชาการที่สำคัญ เช่น วูล์ฟ (Wolfe) บาร์นส์ (Barnes) เมเยอร์ (Mayer) และ โบเซแวง (Boissevain) ซึ่งจะได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวความคิดของ แอลวิน เอ. วูล์ฟ (Alvin A. Wolfe)

วูล์ฟ (Wolfe. 1970 อ้างถึงใน รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ 2552 : 41) ได้แบ่งสังคม เครือข่ายออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ ตามพื้นฐานลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กล่าวคือ 1) เครือข่ายที่ไม่มีข้อจำกัด (unlimited network) ซึ่งได้แก่ เครือข่ายที่เกิดจากบุคคลแรกซึ่งบุคคลนั้น มีความสัมพันธ์ อันสามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้โดยจำกัดว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในระดับไหน และ 2) เครือข่ายที่มีข้อจำกัด (limited network) ซึ่งเป็นการระบุเครือข่ายโดยการตั้งเกณฑ์บางอย่างขึ้นมา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังนี้ คือ ก. เครือข่ายส่วนตัวของบุคคล ข. ประเภทบุคคล (เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน หรือเพื่อนร่วมงาน) ค. กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ ง. บทบาทและ หน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง จ. เนื้อหาของการแลกเปลี่ยนนั้นเป็นไปในทางเศรษฐกิจ หรือทาง การเมือง เป็นต้น แสดงดังแผนภาพที่ 3

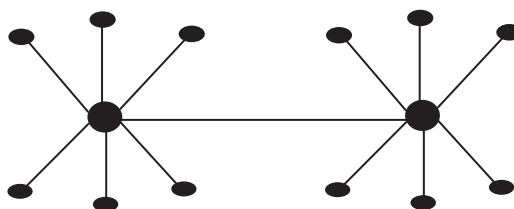
ภาพที่ 3 แนวความคิดเรื่องเครือข่ายตรงแบบง่าย

ที่มา : รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ (2552 : 42)

2. แนวความคิดของ จอห์น เอ. บาร์นส์ (John A. Barnes)

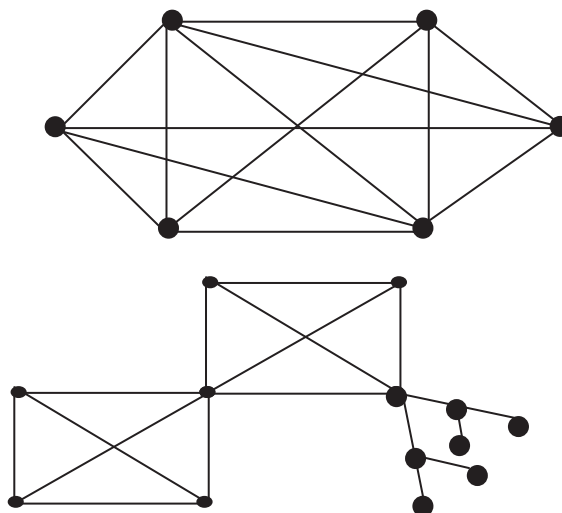
นักมานุษยวิทยาอีกผู้หนึ่ง คือ บาร์นส์ (Barnes, 1968 อ้างถึงใน รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ 2552 : 41) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเครือข่ายว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิดเครือข่ายรวม (total network) และเครือข่ายย่อย (partial network) ซึ่งเครือข่ายย่อยก็คือ ความสัมพันธ์ส่วนหนึ่งในหลายๆ ส่วนของเครือข่ายรวม โดยที่เครือข่ายย่อยนั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักเกณฑ์เดียวกันกับเครือข่ายรวม หลักเกณฑ์นี้อาจตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ เครือญาติ การเมือง หรือระบบย่อยอื่นๆ ของสังคมกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บาร์นส์ มองว่า เครือข่ายรวมเปรียบเสมือนกับเครือข่ายตรง (the first order network หรือ direct network) และเครือข่ายอ้อม (the second order network หรือ indirect network) ตามความหมายของบาร์นส์ เครือข่ายตรงหมายถึง การติดต่อโดยตรงของปัจเจกบุคคลที่มีกับผู้อื่น อันได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และผู้ร่วมงาน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักจะมีการติดต่อซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ส่วนเครือข่ายอ้อมนั้น บาร์นส์ หมายถึง การเกี่ยวข้องติดต่อกันของปัจเจกบุคคลอื่นโดยทางอ้อม กล่าวคือ คนที่เป็นจุดศูนย์กลางอาจไม่รู้จักบุคคลอื่นๆ โดยตรง หากแต่สามารถติดต่อผ่านสมาชิกที่อยู่ในเครือข่ายตรงของตนเองได้

อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้ว ภายในเครือข่ายตรงนั้นก็จะมีความเชื่อมของเครือข่ายหลายๆ เครือข่ายเข้าด้วยกัน ดังแสดงตามแผนภาพที่ 4 และ 5

ภาพที่ 4 แนวความคิดเรื่องเครือข่ายตรงที่ซับซ้อนขึ้น

ที่มา : รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ (2552 : 42)

ภาพที่ 5 แนวความคิดเรื่องเครือข่ายตรงที่ซับซ้อนขึ้น

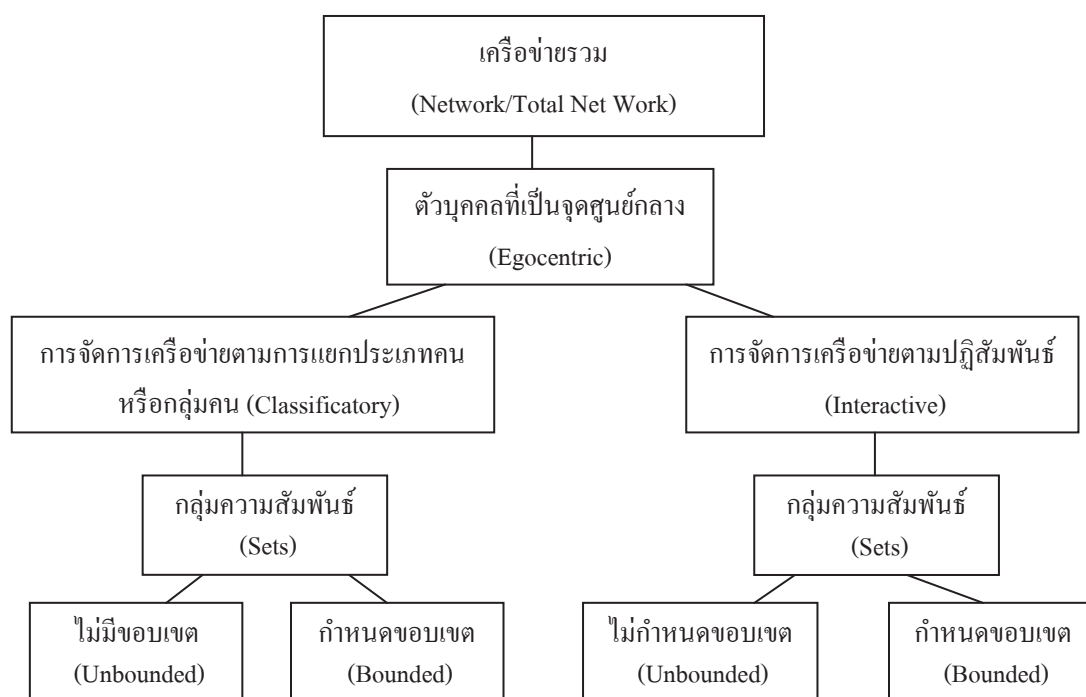
ที่มา : รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ (2552 : 43)

3. แนวความคิดของ เอเดรียน ซี. เมเยอร์ (Adrian C. Mayer)

นอกจากแนวความคิดของวูลฟ์และบาร์นส์ แล้ว เมเยอร์เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้พยายามอธิบายวิธีการศึกษาสังคมเครือข่ายให้มีความจำกัชัดเจน โดยได้นำแนวความคิดของเรดคลิฟฟ์-บราวน์ มาผสมผสานกับแนวความคิดของบาร์นส์ โดยเมเยอร์ได้ตั้งเกณฑ์ไว้ว่า ในการศึกษาสังคมเครือข่ายนั้น จะต้องกำหนดตัวบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางก่อน เมื่อกำหนดได้แล้ว จะได้เครือข่ายที่เกิดขึ้นตามลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลนั้นกับบุคคลอื่นๆ 2 ประเภท คือ เครือข่ายตามการแยกประเภทของบุคคลหรือกลุ่มคนที่บุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางมีความสัมพันธ์ด้วย ส่วนเครือข่ายอีกประเภทหนึ่ง คือ เครือข่ายที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ (Interactive set) หมายถึง การศึกษาปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสาร การให้ข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับการกำหนดให้เป็นจุดศูนย์กลาง และระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่ตัวบุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางมีความสัมพันธ์ด้วย

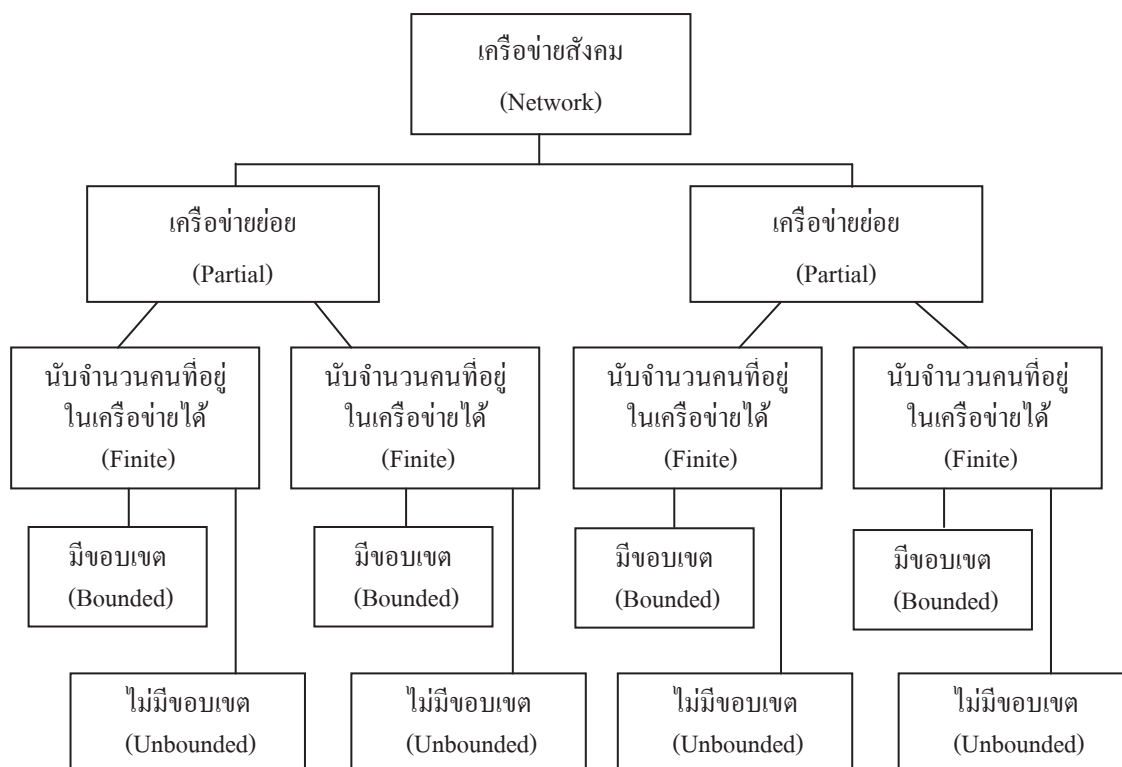
จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ เมเยอร์ได้สร้างกรอบแนวคิดขึ้น เพื่ออธิบายถึงขอบเขตในการศึกษาสังคมเครือข่ายให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งกรอบแนวคิดประกอบไปด้วย กลุ่มความสัมพันธ์ที่มีขอบเขต (Bounded) และไม่มีขอบเขต (Unbounded) ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเครือข่ายตามลักษณะการแยกประเภทคนหรือกลุ่มคน หรือเป็นการศึกษาเครือข่ายตามลักษณะการปฏิสัมพันธ์ก็ตาม โดยความสัมพันธ์ที่มีขอบเขตนั้นหมายถึงเครือข่ายที่ระบุขอบเขตที่แน่นอนของ

การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างตัวบุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางกับบุคคลที่อยู่รอบๆ ข้าง เช่น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะภายในครอบครัว หรือเฉพาะกลุ่มเครือญาติ ส่วนความสัมพันธ์ที่ไม่มีขอบเขตนั้น หมายถึงเครือข่ายที่ไม่จำกัดในเรื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างตัวบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางกับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบข้าง ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 4 กรอบแนวคิดของเมเยอร์เกี่ยวกับวิธีการศึกษาสังคมเครือข่าย

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่เมเยอร์ได้สร้างกรอบแนวความคิดขึ้นแล้ว บาร์นส์ก็ได้ลำดับแนวความคิดของตนเองขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยได้นำเอาแนวความคิดของเมเยอร์บางส่วนมาใช้สร้างเป็นกรอบแนวความคิดของตน และมุ่งให้ความสำคัญไปที่เครือข่ายย่อย โดยเน้นว่าเครือข่ายสังคมนั้นจริงๆ แล้ว หมายถึงเครือข่ายย่อย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายรวม นอกจากนี้บาร์นส์ยังเห็นว่า สังคมเครือข่ายโดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายสังคมใดก็ตาม จะประกอบไปด้วยลักษณะหลายๆ อย่างรวมกัน คือเป็นทั้งเครือข่ายที่มีการกำหนดขอบเขตและไม่มีการกำหนดขอบเขต เป็นทั้งเครือข่ายที่สามารถนับจำนวนคนที่อยู่ในเครือข่ายได้และนับจำนวนไม่ได้ และเป็นทั้งเครือข่ายย่อยและเครือข่ายรวม ดังนั้นกรอบแนวความคิดของบาร์นส์จึงประกอบไปด้วยเครือข่ายลักษณะต่างๆ ถึง 8 ชนิด ด้วยกัน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 5 กรอบแนวคิดของบาร์นส์เกี่ยวกับวิธีการศึกษาสังคมเครือข่าย

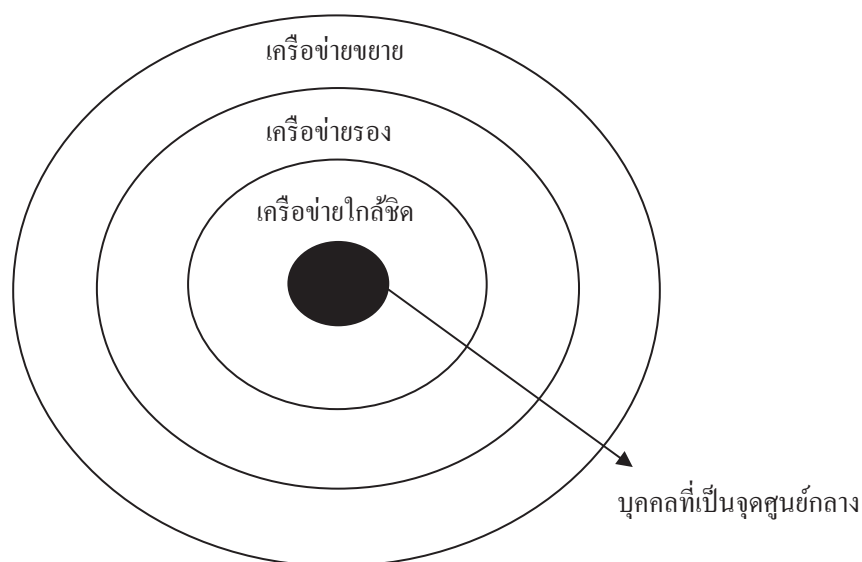
จากแนวความคิดของบาร์นส์ดังกล่าวจะเห็นว่าสังคมเครือข่ายนั้นประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ที่โยงใยภายในเครือข่ายนั้น ไปจนถึงเครือข่ายรวมซึ่งประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ที่เชื่อมโยงบุคคลต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันได้โดยไม่จำกัดจำนวนบุคคล คือนับจำนวนบุคคลไม่ได้หรือนับจำนวนไม่ถ้วน โดยมองความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นระบบสังคมใหญ่หรือทั้งโลก ที่ทุกๆ คนจะต้องถูกนับรวมเข้าไว้ในเครือข่ายนั้น

นอกจากนี้บาร์นส์ยังมองว่า เครือข่ายแต่ละชนิดนั้นสามารถทำการศึกษาวิเคราะห์ได้ แต่ต้องมีเกณฑ์ต่างๆ ที่จะใช้บอกถึงขอบเขตของเครือข่ายที่จะศึกษาว่าควรจะครอบคลุมถึงไหน ทั้งนี้โดยอาศัยเกณฑ์ที่ใช้นับว่าจะมีขนาดหรือจำนวนคนในเครือข่ายมากน้อยเพียงใด และเรื่องเวลา เพราะในการวิเคราะห์เครือข่ายจริงๆ แล้วจะมีเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเครือข่ายนั้น จะเกิดขึ้นในเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง และจะแปรเปลี่ยนไปเมื่อระยะเวลาผ่านไป

4. แนวความคิดของ เจเรมี โบเซแวง (Jeremy Boissevain, 1974 : 33-34)

เนื่องจากการศึกษาสังคมเครือข่ายนั้น ต้องเริ่มจากตัวบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางก่อน แล้วค่อยๆ ขยายไปตามความสัมพันธ์ที่บุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางมีความสัมพันธ์หรือมีโยงใยอยู่กับบุคคลอื่นๆ ในการศึกษาเครือข่ายบุคคลก็เช่นกัน ควรจะกำหนดลงไปว่าเครือข่ายที่ต้องการศึกษา

นั้นมีขอบเขตมากน้อยเพียงใด พร้อมกับต้องตั้งข้อสังเกตประเภทของบุคคล หรือกลุ่มคนซึ่งบุคคลที่เป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์ด้วย โดยอาศัยระยะห่างทางสังคม (social distance) เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งในเรื่องนี้ Boissevain ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า เครือข่ายบุคคลนั้นควรประกอบด้วย ปริณพทลแรกควรประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่ใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางมากที่สุด อันได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นเครือข่ายใกล้ชิด (intimate network) ปริณพทลที่สองได้แก่ เครือข่ายรอง (effective network) ซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ที่บุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางรู้จักคุ้นเคยอื่นๆ ส่วนปริณพทลที่สาม ได้แก่ กลุ่มบุคคลซึ่งบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางไม่รู้จักโดยตรง แต่สามารถติดต่อสัมพันธ์ด้วยได้ถ้าต้องการผ่านเครือข่ายใกล้ชิดอีกทีหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า เครือข่ายขยาย (extended network)

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดของ Boissevain ซึ่งอาศัยระยะห่างทางสังคมเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง

บทสรุปแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Brief of Social Network Concept)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network) เป็นหนึ่งในแนวคิดของศาสตร์ยุคใหม่ ซึ่งได้รับการพัฒนาจากนักคิดทางสังคมวิทยา เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการใช้เป็นแนวทางขยายในการศึกษาสังคม ในที่นี้ผู้เขียนขอสรุปสาระสำคัญของแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

ฐานคติ (Assumption)

ในเครือข่ายสังคม จะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง (Actor) ที่มีความสัมพันธ์ (Relation) ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ของแต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมีได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคม บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคม หรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ความหมายของเครือข่ายทางสังคม (Social Network Meaning)

มีผู้ให้นิยามของคำว่า เครือข่ายทางสังคม ไว้หลายความหมาย ดังนี้

ใน Encyclopedia of Sociology (Volume 4 : S-Z Index) (1992 : 1887) ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ว่าหมายถึง ปรัชญาการทางสังคมในรูปแบบหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการจัดเรียงความสัมพันธ์ (Patterned Arrays of Relationship) ระหว่างปัจเจกชน (Individual) ที่ร่วมกระทำการในสังคม ขณะที่ใน The SAGE Dictionary of Sociology (2006 : 239) ให้นิยามว่า เครือข่ายทางสังคม คือ รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกชน (Individual) ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกต (Observation) ก่อนจะเขียนออกมาเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์ (Interaction Mapping)

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547 : 6) ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

นฤมล นิราทร (2543 : 6) กล่าวว่า เครือข่าย (Network) คือ รูปแบบทางสังคม ที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยน การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว และการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่งซึ่งมีอาณาเขตที่แน่นอนหรือไม่ก็ได้ และองค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน

ส่วน Jeremy Boissevain (1974 : 22) ให้นิยามของ เครือข่ายทางสังคม ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

จากที่กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เครือข่ายทางสังคม (Social Network) หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกบุคคล (Individual) กลุ่ม (Group) และองค์กร (Organization) ผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย

การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกัน

องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม (Social Network Components)

มีนักวิชาการหรือผู้รู้ได้กำหนดองค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม ไว้หลายแนวทาง ซึ่งผู้เขียนขอเสนอโดยสังเขป ดังนี้

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547 : 48-49) กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย ประกอบด้วย (1) หน่วยชีวิตหรือสมาชิก (2) จุดมุ่งหมาย (3) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก (4) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน และ (5) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 36-43) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายว่ามีอยู่ 7 ประการ ประกอบด้วย (1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (5) มีกระบวนการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (6) มีการพึ่งอิงร่วมกัน และ (7) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546 : 9) กล่าวถึงองค์ประกอบของเครือข่าย โดยใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ คือ LINK ซึ่งประกอบด้วย (1) การเรียนรู้ (Learning) (2) การลงทุน (Investing) (3) การดูแล (Nursing) และ (4) การรักษา (Keeping) สรุปได้ว่าองค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม ประกอบด้วย

2. สมาชิกของเครือข่าย
3. มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน
4. การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย
5. การสื่อสารภายในเครือข่าย
6. การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Related Theory)

Kilduff และ Tsai (2003 : 36-37) ได้จำแนกกลุ่มงานวิจัยที่ใช้แนวคิดและทฤษฎีซึ่งมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเครือข่ายทางสังคม เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัย ซึ่งพบว่าสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีนำเข้า (Import Theories) เป็นทฤษฎีที่หยิบยืมมาจากศาสตร์สาขาอื่น เช่น คณิตศาสตร์ และจิตวิทยาสังคม ทฤษฎีที่นำมาจากคณิตศาสตร์ คือ ทฤษฎีกราฟ (Graph theory) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการวิจัยในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง ส่วนทฤษฎีที่นำมาจากศาสตร์สาขาจิตวิทยาสังคม ได้แก่ ทฤษฎีสมดุล (Balance Theory) และทฤษฎีการเปรียบเทียบทางสังคม

(Social Comparison Theory) โดยทฤษฎีเหล่านี้ต่างมีคุณูปการต่อกระบวนการศึกษาเครือข่ายทางสังคม ในกลุ่มสังคมในรูปแบบขององค์กรต่างๆ

2. กลุ่มงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีเติบโตจากภายใน (Home-grown Theories) สามารถแบ่งได้เป็น 2 ทฤษฎีหลัก ได้แก่ (1) ทฤษฎี Heterophily Theory ซึ่งกล่าวถึงแนวคิดด้านจุดแข็งของการเกาะเกี่ยวกันอย่างหลวมๆ (The Strength of Weak Ties) และหลุมของโครงสร้าง (Structure Hole) (2) ทฤษฎีบทบาทเชิงโครงสร้าง (Structural Role Theory) ซึ่งกล่าวถึงแนวคิดด้านความเท่าเทียมกันทางโครงสร้าง ความเหนียวแน่นในโครงสร้าง และความเท่าเทียมกันในบทบาท ซึ่งจะสามารถศึกษาให้รู้ได้ว่าผู้แสดง (Actors) ในเครือข่ายมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของคนอื่นอย่างไร

3. กลุ่มงานวิจัยที่ส่งออก (Exportation) ได้แก่ แนวคิด เรื่อง เครือข่าย (Network) ที่เป็นผลผลิตที่สร้างผลประโยชน์ทางความรู้ให้แก่กลุ่มทฤษฎีองค์กร โดยใช้ทฤษฎีองค์กร (Organization Theories) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์การภายใต้มุมมองของเครือข่ายทางสังคม และมีการศึกษาค้นคว้าก้าวไกลออกไปเพื่อให้เห็นศักยภาพของความเกี่ยวพันอย่างสำคัญระหว่างทฤษฎีองค์กรและแนวคิดด้านเครือข่ายทางสังคม ซึ่งในภาคธุรกิจได้นำมาใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรในเครือข่าย และการสร้างอำนาจการต่อรองให้แก่องค์กรของตน เพื่อสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ให้ได้ท่ามกลางการแข่งขันที่สูงมากในปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่ากลุ่มงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีทั้งสามกลุ่มดังกล่าว เป็นความพยายามที่จะอธิบายว่าพื้นฐานทางทฤษฎีเหล่านั้น สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และระหว่าง องค์กรว่ามีลักษณะอย่างไร เช่น ในขณะที่ทฤษฎีนำเข้า (Import Theories) จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ (Relation) หรือปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในระดับจุลภาค (Micro Level) ของปัจเจกบุคคลเป็นหลักนั้น ทฤษฎีที่เติบโตขึ้นจากภายใน (Home-grown Theories) กลับมุ่งเน้นที่จะดำเนินการในงานวิจัยทั้งระดับจุลภาคและมหภาค (Macro Level)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network Concept) มีพัฒนาการมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีหลักการที่ว่า ในเครือข่ายสังคมจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมิได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน บุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคมหรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านวัตถุและทางด้าน

จิตใจในปัจจุบันสถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดนี้ได้ถูกใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม การสร้างตัวตนของเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการวิเคราะห์เครือข่ายสังคม จะช่วยให้เราเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม อันนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) องค์กรทางสังคม (Social Organization) และโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) ลักษณะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลได้ "Social Network" เป็นเทคโนโลยีอีกอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้เรามีปฏิสัมพันธ์กัน มีส่วนร่วมด้วยกันในโลกออนไลน์ ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในกลุ่มคนที่ใช้อินเตอร์เน็ต ทำให้เครือข่ายขยายวงกว้างออกไปเรื่อยๆ และจะยังคงแรงต่อไปอีกในอนาคต จากการให้บริการ Social Network ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และนิยมมากขึ้นด้วย

ประเภทของเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking Site)

ในการจำแนกประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking Site) มีผู้เชี่ยวชาญในแขนงต่างๆ ได้จัดแบ่งไว้ซึ่งมีความแตกต่างกันโดยได้จัดแบ่งไว้ตามลักษณะการใช้งาน ดังนี้

เศรษฐพงษ์ มะลิสวรรณ (2552 : ออนไลน์) ได้จัดแบ่งประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ไว้ 7 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทแหล่งข้อมูลหรือความรู้ (data/knowledge) ที่เห็นได้ชัดเจนเช่น wikipedia, googleearth, answers, digg, bittorrent ฯลฯ เป็นต้น
2. ประเภทเกมออนไลน์ (online games) ที่นิยมมาก เช่น SecondLife, Audition, Ragnarok, Pangya ฯลฯ เป็นต้น
3. ประเภทสร้างเครือข่ายทางสังคม (community) เพื่อเป็นการหาเพื่อนใหม่ สร้างและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน เช่น Hi5, Facebook, MySpace, MyFriend ฯลฯ เป็นต้น
4. ประเภทฝากภาพ (photo management) สามารถฝากภาพออนไลน์ได้โดยประหยัดฮาร์ดดิสก์ส่วนตัว เช่น Flickr, Photoshop Express, Photobucket ฯลฯ เป็นต้น
5. ประเภทสื่อ (media) ไม่ว่าจะเป็นฝาก โปสต์ หรือแบ่งปันภาพ คลิปวิดีโอ ภาพยนตร์ เพลง เช่น YouTube, imeem, Bebo, Yahoo Video, Ustream.tv ฯลฯ เป็นต้น
6. ประเภทซื้อ-ขาย (business/commerce) เป็นการทำธุรกิจทางออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมาก เช่น Amazon, eBay, Tarad, Pramool ฯลฯ
7. ประเภทอื่น ๆ คือ เว็บไซต์ที่ให้บริการคอนเทนท์ซึ่งไม่สามารถจัดเข้าใน 6 ประเภทได้นั่นเอง

วิกิพีเดียสารานุกรม (2553 : ออนไลน์)

1. การเขียนบทความ (Weblog) เป็นระบบจัดการเนื้อหา (Content Management System: CMS) รูปแบบหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถเขียนบทความที่เรียกว่า โพสต์ (Post) และทำการเผยแพร่ได้โดยง่าย เป็นการเปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถในด้านต่างๆ สามารถเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวด้วยการเขียนได้อย่างเสรี ซึ่งอาจจะถูกนำมาใช้ได้ 3 รูปแบบ คือ 1) Blog ที่จัดทำโดยบริษัท (Corporate Blog) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพุดจา สื่อสารกับลูกค้า เช่น Starbucks Gossip 2) Microblog มีลักษณะเป็นการโพสต์ข้อความสั้นๆ ไม่เกิน 140 ตัวอักษรและสามารถที่จะส่งข้อความสั้นๆ ไปยังโทรศัพท์มือถือได้โดยไม่ต้องเปิดอินเทอร์เน็ตเข้าอ่านเหมือน Blog ทั่วไป ซึ่งก็คือข้อความที่จะบอกว่า “ตอนนี้คุณทำอะไรอยู่” เช่น Twitter 3) บล็อก (Blog) ที่เขียนจากนักเขียนบล็อกอิสระ (Blogger) ที่มีความสามารถเขียนเรื่องที่ตนถนัด และมีผู้ติดตามจำนวนมาก ซึ่งบล็อกในรูปแบบหลังนี้ ปัจจุบันนักการตลาดนิยมให้ Blogger ได้เข้ามาทดลองใช้สินค้า (Testimonial) แทนการใช้ดารา หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ แล้วให้ Blogger เขียนข้อความในลักษณะสนับสนุนหรือแนะนำสินค้า จนกลายเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing Influencer)

2. แหล่งข้อมูลหรือความรู้ (Data/ Knowledge) เป็นเว็บที่รวบรวมข้อมูล ความรู้ในเรื่องต่างๆ ในลักษณะเนื้อหาอิสระ ทั้งวิชาการ ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ สินค้า หรือบริการ โดยมุ่งเน้นให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ เหล่านั้นเป็นผู้เข้ามาเขียนหรือแนะนำไว้ ส่วนใหญ่มักเป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญ ที่เห็นได้ชัดเจน เช่น Wikipedia ที่เป็นสารานุกรมออนไลน์หลายภาษา, Google earth เว็บดูแผนที่ได้ทุกมุมโลกให้ความรู้ทางภูมิศาสตร์, การท่องเที่ยวเดินทาง, การจราจร หรือ ที่พัก, dig หรือ diggZy Favorites Online เป็นเว็บทำหน้าที่เก็บ URL ของเว็บไซต์ที่ชื่นชอบไว้ดูภายหลัง เป็นต้น

3. ประเภทเกมออนไลน์ (Online games) เป็นเว็บที่นิยมมากเพราะเป็นแหล่งรวบรวมเกมส์ไว้มากมาย จะมีลักษณะเป็นวิดีโอเกมส์ที่เล่นบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเกมออนไลน์นี้ ผู้เล่นสามารถที่จะสนทนา เล่น แลกเปลี่ยน items ในเกมส์กับบุคคลอื่นๆ ในเกมส์ได้ และสาเหตุที่มีผู้นิยมมากเนื่องจาก ผู้เล่นได้เข้าถึงความรู้สึกสนุกที่จะมีเพื่อนเล่นเกมไปด้วยกันมากกว่าการเล่นคนเดียว อีกทั้ง มีกราฟฟิกที่สวยงามและมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่ม เช่น อาวุธ เครื่องแต่งตัวใหม่ๆ ที่สำคัญสามารถที่จะเล่นกับเพื่อนๆ แบบออนไลน์ได้ทันที เช่น SecondLife, Audition, Ragnarok, Pangya เป็นต้น

4. ประเภทชุมชนออนไลน์ (Community) เป็นเว็บที่เน้นการหาเพื่อนใหม่ หรือการตามหาเพื่อนเก่าที่ไม่ได้เจอกันนาน การสร้าง Profile ของตนเอง โดยการใส่รูปภาพ, กราฟฟิกที่แสดง

ถึงความเป็นตัวตนของเรา (Identity) ให้เพื่อนที่อยู่ในเครือข่ายได้รู้จักเรามากยิ่งขึ้น และยังมีลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรื่องราว ถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ร่วมกัน เช่น Hi5, Facebook, MySpace, MyFriend เป็นต้น

5. ประเภทฝากรูปภาพ (Photo management) เว็บไซต์เน้นฝากเฉพาะรูปภาพ (Photo) โดยไม่เปลืองฮาร์ดดิสก์ส่วนตัว โดยการ Upload รูปภาพจากกล้องถ่ายรูป หรือโทรศัพท์มือถือไปเก็บไว้บนเว็บ ซึ่งสามารถแชร์ภาพหรือซื้อขายภาพกันได้อย่างง่ายดาย เช่น Flickr, Photoshop Express, Photobucket ฯลฯ เป็นต้น

6. ประเภทสื่อ (Media) เว็บไซต์ใช้ฝากหรือแบ่งปัน (Sharing) ไฟล์ประเภท Multimedia อย่าง คลิปวิดีโอ ภาพยนตร์ เพลง ฯลฯ โดยใช้วิธีเดียวกันแบบเว็บฝากภาพ แต่เว็บนี้เน้นเฉพาะไฟล์ที่เป็น Multimedia เช่น YouTube, imeem, Bebo, Yahoo Video, Ustream.tv ฯลฯ เป็นต้น

7. ประเภทซื้อ-ขาย (Business / commerce) เป็นเว็บที่ทำธุรกิจออนไลน์ที่เน้นการซื้อ-ขายสินค้า หรือบริการต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ (E-commerce) เช่น การซื้อ-ขายรถยนต์ หนังสือ หรือที่พักอาศัย ซึ่งเป็นเว็บที่ได้รับความนิยมมาก เช่น Amazon, eBay, Tarad, Pramool ฯลฯ แต่เว็บไซต์ประเภทนี้ยังไม่ถือว่าเป็น Social Network ที่แท้จริง เนื่องจากมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการแชร์ ข้อมูลกันได้หลากหลาย นอกจากเน้นการสั่งซื้อและแนะนำสินค้าเป็นส่วนใหญ่

อดิเทพ บุตรราช (2553 : ออนไลน์) ได้แยกประเภทของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) แบ่งตามหมวดการใช้งานได้ 5 หมวด ดังนี้

1. หมวดการสื่อสาร (Communication) ก็จัดแบ่งตามกลุ่มการใช้
 - o Blogs เช่น Blogger (google), Blognone, gotoKnow, Typepad, WordPress,
 - o Internet forums เช่น vBulletin, phpBB
 - o Micro-blogging เช่น Twitter, Plurk, Pownce, Jaiku
 - o Social networking เช่น Facebook, LinkedIn, MySpace, Orkut, Skyrock, Netlog, Hi5, Friendster, Multiply
 - o Social network aggregation เช่น FriendFeed, NutshellMail, Spokeo, Youmeo
2. หมวดความร่วมมือ และแบ่งปัน (Collaboration) จัดกลุ่มการใช้
 - o Wikis เช่น Wikipedia, PBwiki, wetpaint
 - o Social bookmarking เช่น Delicious, StumbleUpon, Stumpedia, Google Reader, CiteULike
 - o Social news Digg, Mixx, Reddit
 - o Opinion sites เช่น epinions, Yelp

3. หมาดมัลติมีเดีย (Multimedia)

- o Photo sharing เว็บไซต์ที่แบ่งปันการใช้งานรูป เช่น Flickr, Zoomr, Photobucket, SmugMug
- o Video sharing แบ่งปันวิดีโอ เช่น YouTube, Vimeo, Revver
- o Art sharing แบ่งปันภาพศิลปะ deviantART
- o Livecasting การถ่ายทอดสด : Ustream.tv, Justin.tv, Skype
- o Audio and Music Sharing เว็บไซต์ที่มีการแชร์เพลงจากสถานีวิทยุ และเว็บเพลงหรือดนตรี เช่น imeem, The Hype Machine, Last.fm, ccMixer

4. หมาดรีวิว และแสดงความคิดเห็น (Reviews and Opinions)

- o Product Reviews : epinions.com, MouthShut.com, Yelp.com
- o Q&A : Yahoo Answers

5. หมาดบันเทิง (Entertainment) ส่วนใหญ่จะเป็นเกมส์

- o Virtual worlds : Second Life, The Sims Online
- o Online gaming : World of Warcraft, EverQuest, Age of Conan, Spore
- o Game sharing : Miniclip

รูปแบบความต้องการของการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายสังคมออนไลน์ Social Networking สามารถแบ่งประเภทของกิจกรรมจากการใช้งาน ได้ดังนี้ เศรษฐพงษ์ มะลิสวรรณ และอุษา ศิลป์เรืองวิไล (2553 : ออนไลน์)

1. ด้านการสื่อสาร (Communication) โดยเฉพาะถูกนำมาใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอข่าวสารผ่านเว็บไซต์ (Website) ของสำนักข่าว อย่าง ผู้จัดการออนไลน์ (Manager.co.th) เนชั่นชาแนล (Nationchannel.com) หรืออยู่ในรูปแบบของเว็บบล็อก (Webblog)

2. ด้านการศึกษา (Education) ถูกนำมาใช้ในการสืบค้น ความรู้ ข้อเท็จจริง ทั้งด้าน ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ ที่มักเรียกว่า สารานุกรมออนไลน์ ซึ่งสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ อย่าง Wikipedia หรือ Google Earth

3. ด้านการตลาด (Marketing) ซึ่งถือว่าเป็นส่วนที่นำ Social Networking มาใช้ประโยชน์ในการสร้างแบรนด์ ได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าถึง สร้างความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกับผู้บริโภคได้ดีและวัดผลได้ทันที เช่น การโฆษณาออนไลน์ (Online Advertising) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ของบริษัทที่นิยมใช้เว็บบล็อก Webblog ในการแจ้งรายการส่งเสริมการขาย หรือการใช้ Twitter เช่น @WeLoveFuji, @naiin ที่เชิญชวนให้ลูกค้าเข้าร่วมกิจกรรมผ่านเครือข่าย นอกจากนั้น ในปัจจุบัน

สื่อดังกล่าวยังถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่เรียกว่า (Marketing Influencer) ที่อาศัยผู้เขียนบล็อก (Bloggers) ใน Twitters ที่มีจำนวนผู้ติดตาม (followers) มาก มาเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในการนำเสนอสินค้าหรือแนะนำสินค้า เป็นต้น

4. ด้านบันเทิง (Entertainment) เป็นอีกส่วนหนึ่งที่นิยมหันมาใช้ประโยชน์จาก (Social Networking) เช่น การชมภาพยนตร์ การฟังเพลง การสร้างแฟนคลับ ผ่าน Facebook หรือ Hi5 หรือการให้ดาวน์โหลด (Download) เพลง มิวสิควิดีโอ คอนเสิร์ต หรือแม้กระทั่งรูปภาพของดาราศิลปินที่ชื่นชอบ เป็นต้น

5. ด้านสื่อสารการเมือง (Communication Political) กลุ่มนี้จัดได้ว่า เป็นกลุ่มที่สร้างกระแสนิยมให้กับเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) ระดับโลกเมื่อ บารัค โอบามา ใช้เป็นเครื่องมือหาเสียงจนได้รับการรับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ จากเว็บไซต์ (<http://www.youtube.com>) จนมาถึง อดีตนายกรัฐมนตรียของไทย อย่าง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่มีการใช้ Twitter ในการสื่อสารทางการเมืองกับประชาชน

ด้วยประโยชน์ที่มีความหลากหลายในการใช้งาน ทำให้สังคมเครือข่ายออนไลน์ (Social Network) กลายเป็นเครือข่ายทางสังคมขนาดใหญ่ที่ถูกเชื่อมต่อกันด้วยรูปแบบที่เฉพาะเจาะจง ทั้งด้านมุมมอง ความคิด การแลกเปลี่ยน มิตรภาพ ความขัดแย้ง การค้า ซึ่งเป็นไปตั้งแต่ในระดับบุคคลที่มีความใกล้ชิดไปจนถึงระดับชาติ เครือข่ายสังคมออนไลน์จึงเป็นการรวมกันเข้าไว้ซึ่งความผูกพันและความสนใจร่วมกัน

ประเภทของการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์

กลุ่มการใช้งาน Blog

Blog หรือ บล็อก เป็นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาหลากหลายขึ้นอยู่กับเจ้าของบล็อก โดยสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร การประกาศข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเผยแพร่ผลงาน ในหลายด้านที่สามารถสื่อสารถึงกันระหว่างผู้เขียนบล็อก และผู้อ่านบล็อกที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนของบล็อกนั้น ๆ ผ่านทางระบบเขียนข้อความ (Comment) ของบล็อก นอกจากนี้บล็อกที่ถูกเขียนเฉพาะเรื่องส่วนตัวหรือจะเรียกว่าไดอารีออนไลน์ ซึ่งไดอารีออนไลน์นี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้บล็อกในปัจจุบัน นอกจากนี้ตามบริษัทเอกชนหลายแห่งได้มีการจัดทำบล็อกของทางบริษัทขึ้น โดยมีการเขียนบล็อกออกมาในลักษณะเดียวกับข่าวสั้น และได้รับการตอบรับจากทางลูกค้าที่แสดงความเห็นตอบกลับเข้าไป เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์

การใช้งานบล็อก ผู้ใช้งานบล็อกจะแก้ไขและบริหารบล็อกผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์เหมือนการใช้งานและอ่านเว็บไซต์ทั่วไป โดยจะมีรูปแบบบริหารบล็อกที่แตกต่างกัน เช่นบางระบบที่มีบรรณาธิการของบล็อก ผู้เขียนหลายคนจะส่งเรื่องเข้าทางบล็อก และจะต้องรอให้

บรรณาธิการอนุมัติให้บล็อกเผยแพร่ก่อน บล็อกถึงจะแสดงผลในเว็บไซต์นั้นได้ ซึ่งจะแตกต่างจากบล็อกส่วนตัวที่จะให้แสดงผลได้ทันที

ผู้เขียนบล็อกในปัจจุบันจะใช้งานบล็อกในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งไม่ว่า คิดตั้งซอฟต์แวร์ของตัวเอง หรือใช้งานบล็อกผ่านทางเว็บไซต์ที่ให้บริการบล็อก สำหรับผู้อ่านบล็อกจะใช้งานได้ในลักษณะเหมือนอ่านเว็บไซต์ทั่วไป และสามารถแสดงความเห็นได้ในส่วนท้ายของแต่ละบล็อกโดยอาจจะต้องผ่านการลงทะเบียนในบางบล็อก นอกจากนี้ผู้อ่านบล็อกสามารถอ่านบล็อกได้ผ่านระบบฟีด ซึ่งมีให้บริการในบล็อกทั่วไป ทำให้ผู้ใช้สามารถอ่านบล็อกได้โดยตรง ผ่านโปรแกรมตัวอื่นโดยไม่จำเป็นต้องเข้ามาดูหน้าบล็อกนั้น

บล็อกซอฟต์แวร์ที่เป็นที่รู้จักและนิยมพร้อมทั้งชื่อซอฟต์แวร์ที่ใช้พัฒนา

- Drupal (ซอฟต์แวร์ที่ใช้พัฒนา PHP/MySQL)
- Wordpress (PHP php/ MySQL)
- Slash (perl)
- Typepad (PHP php/ MySQL)
- Joomla (PHP / MySQL I)
- Mambo (PHP / MySQL)
- Blogger (Google) ,Typepad, Wordpress ,Windows live Space (Microsoft)
- Blognone (บล็อกสำหรับเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเทคโนโลยีและข่าวไอทีอย่างเดียว)

GotoKnow, learners.in.th , OKnation

ภาพที่ 7 แสดงผู้ให้บริการบล็อกในประเทศไทยที่เป็นที่รู้จัก (<http://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาพที่ 8 ภาพ Internet forums เป็นกระดานข่าว แผงข่าว หรือ message board บนอินเทอร์เน็ต เช่น vBulletin, phpBB

Microblogging เป็นรูปแบบหนึ่งของ Social media ที่เป็นบล็อกแบบมัลติมีเดียที่ส่งได้ ทั้งรูปแบบที่เรียกว่าข้อความ (Text messaging) และที่อาจเป็นทั้งข้อความสั้น ๆ SMS (Short Message Service) หรือ MMS (Multimedia Message Service) ข้อความที่พัฒนามาจาก SMS ที่มีรูปแบบมัลติมีเดียผสมลงไป แล้วส่งไปให้ผู้รับผ่านทางเครือข่ายโทรศัพท์ (Mobile phone) รูปแบบของการสนทนาผ่านเครือข่าย IM หรือ (Instant messaging) การติดต่อสื่อสารในลักษณะนี้จะทำผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่จะมีการทำในลักษณะปัจจุบัน (Real time) ในการติดต่อกันในเวลาตรงกัน สื่อสารกันระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า โดยใช้การแชร์ (Clients) ข้อความที่ส่งออกไปผ่านทางอุปกรณ์บนเครือข่าย เช่น การสนทนา (Chat) การใช้กล้อง (Web cams) นอกจากนี้ Microblogging อาจใช้เป็นการส่ง E-mail และส่งเสียงเพลงที่สร้างในรูปแบบของดิจิทัล (Digital audio) หรือ การเข้าเว็บ เช่น Twitter Tumblr

ภาพที่ 9 ภาพแสดงหน้าเว็บไซต์ Twitter.com

Social networking เป็นรูปแบบของเว็บไซต์ ในการสร้างเครือข่ายสังคม สำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ต เขียนและอธิบายความสนใจ และกิจกรรมที่ได้ทำ และเชื่อมโยงกับความสนใจและกิจกรรมของผู้อื่น ในบริการเครือข่ายสังคมที่ต้องติดต่อกันในลักษณะเวลาปัจจุบัน (Real time) จะประกอบไปด้วย การสนทนา ส่งข้อความ ส่งอีเมล วิดีโอ เพลง อัปโหลดรูป บล็อก บริการเครือข่ายสังคมที่เป็นที่นิยมได้แก่ Avatars United, Bebo, Facebook, LinkedIn, MySpace, Orkut, Skyrock, Netlog, Hi5, Friendster, Multiply

โดยเว็บเหล่านี้มีผู้ใช้งานมากมาย เช่น Hi5 เคยเป็นเว็บไซต์ที่คนไทยใช้มากที่สุด ส่วนบริการเครือข่ายสังคมที่ทำขึ้นมาสำหรับคนไทยโดยเฉพาะ คือ BangkokSpace ในขณะที่ Orkut ก็เคยเป็นที่นิยมมากที่สุดในประเทศอินเดีย

ภาพที่ 10 แสดงภาพตัวอย่างเว็บ Facebook และ Multiply

Social network aggregation การติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงความสนใจและด้วยการแชร์กิจกรรมของผู้อื่นในบริการเครือข่ายสังคม เหมือนกับ social network อื่น แต่มีโปรแกรมทำงานที่ให้ความยินยอมให้กลุ่มเครือข่ายสังคมอื่นเข้ามาทำติดต่อทำกิจกรรมในเว็บได้ ด้วยการใช้ระบุตัวตนและผู้ใช้เป็นสมาชิกยอมรับ เช่น เว็บ Friendfeed หรือ Spokeo

ภาพที่ 11 แสดงภาพตัวอย่างเว็บ Friendfeed และ Spokeo

หมวดความร่วมมือ และแบ่งปัน (Collaboration) จะมีกลุ่ม Wikis, Social bookmarking, Social news และ Opinion sites

Wikipedia เว็บไซต์ในรูปแบบข้อมูลอ้างอิง ซึ่งก็คือสารานุกรมออนไลน์ ที่จัดทำขึ้นมาในหลายๆ ภาษาในลักษณะเนื้อหาเสรี คำว่า “วิกิพีเดีย” มีที่มาของชื่อการผสมคำของคำว่า “วิกิ” (Wiki) ซึ่งเป็นลักษณะของการสร้างเว็บไซต์ที่ร่วมกันปรับปรุง และคำว่า “เอนไซโคลพีเดีย” (Encyclopedia) ที่แปลว่าสารานุกรม เว็บไซต์ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดย จิมมี เวลส์ และ แลร์รี แซงเจอร์

ภาพที่ 12 แสดงภาพตัวอย่างเว็บ Wikipedia online.com

Social bookmarking คือบริการบนเว็บที่แบ่งบันการค้นหาค้นหาอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์บริการค้นหาแบบรวมกลุ่มเป็นที่นิยมในการจัดเก็บ แบ่งหมวดหมู่ แบ่งปัน และค้นหาสิ่งด้วยเทคนิคโฟล์คโซโน (Folksonomy หรืออนุกรมวิธานที่ผู้ใช้สร้างเอง) บนอินเทอร์เน็ตหรืออินเทอร์เน็ต นอกจากการค้นหาค้นหาสำหรับหน้าเว็บแล้วบริการค้นหาค้นหาสำหรับเฉพาะเนื้อหาบางหัวข้อหรือเฉพาะสำหรับการจัดรูปแบบบางแบบ เช่น ฟีด หนังสือ วิดีทัศน์ รายการสินค้าและบริการ ที่ตั้งในแผนที่ ฯลฯ ก็สามารถพบได้ ค้นหาแบบรวมกลุ่มยังเป็นส่วนหนึ่งของเว็บข่าวแบบรวมกลุ่มเช่น StumbleUpon

Social news เว็บกลุ่มข่าวสารที่ผู้ใช้สามารถส่งข่าว โดยผสม social bookmarking บล็อก และการเชื่อมโยงเนื้อหาเว็บเข้าด้วยกัน และมีการกรองคัดเลือกเนื้อหาในลักษณะการร่วมลงคะแนนที่ทุกคนเท่าเทียมกัน (ไม่มีลำดับชั้น) เนื้อหาข่าวและเว็บไซต์จะถูกส่งเข้ามาโดยผู้ใช้นั้นจะถูกเลื่อนให้ไปแสดงที่หน้าแรกผ่านระบบการจัดอันดับโดยผู้ใช้ ซึ่งข่าวอาจอยู่ในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ การกระจายเสียง อินเทอร์เน็ต การบอกเล่าเรื่องราวของบุคคลอื่น หรือกลุ่มคน เช่น เว็บ Digg

ภาพที่ 13 Opinion sites เว็บแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น หรือจัดอันดับ เช่น Yelp

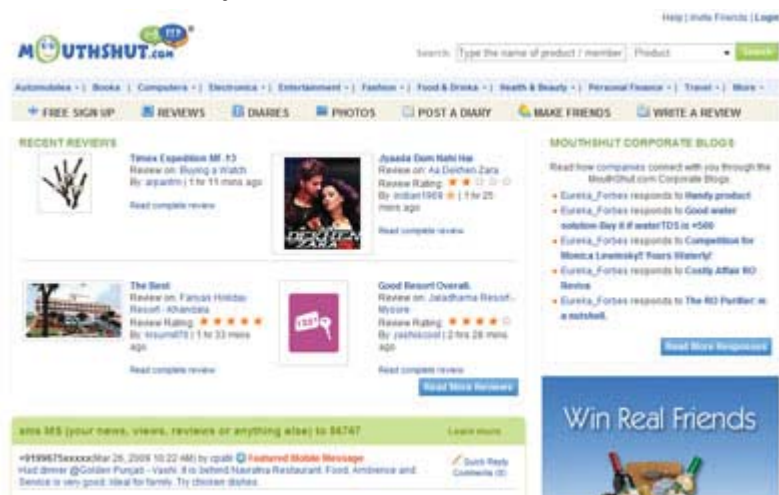
ภาพที่ 14 MySpace – เว็บไซต์ในรูปแบบ Social Networking

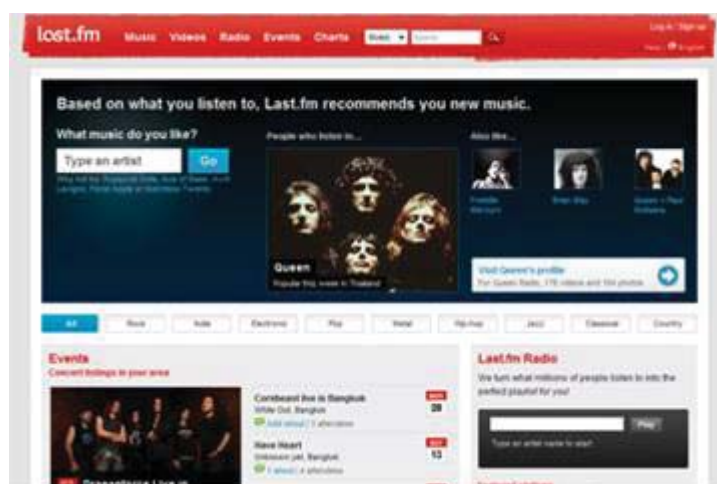
ภาพที่ 15 Facebook เว็บไซต์ในรูปแบบ Social Networking

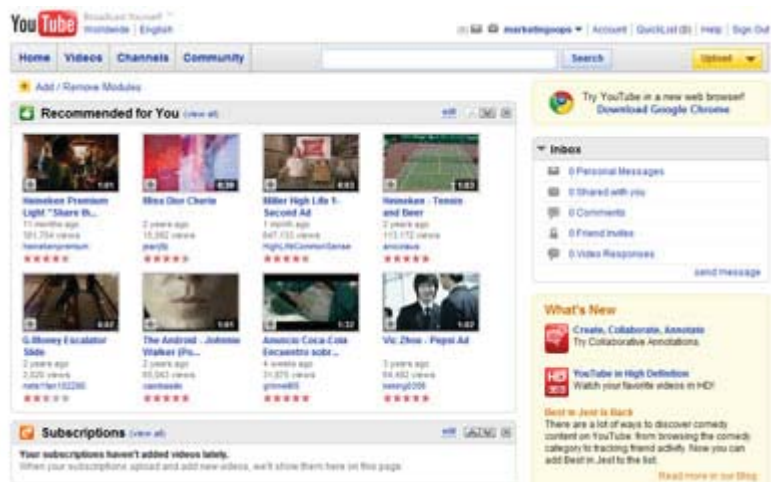
ภาพที่ 16 MouthShut เว็บไซต์ในรูปแบบ Product Reviews

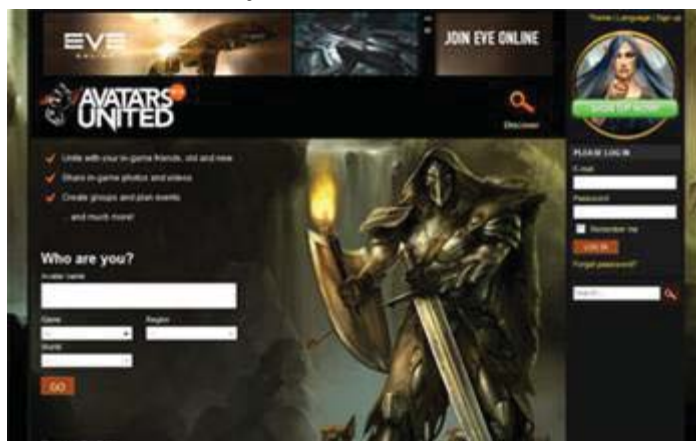
ภาพที่ 17 Last.fm – เว็บเพลงส่วนตัว Personal Music

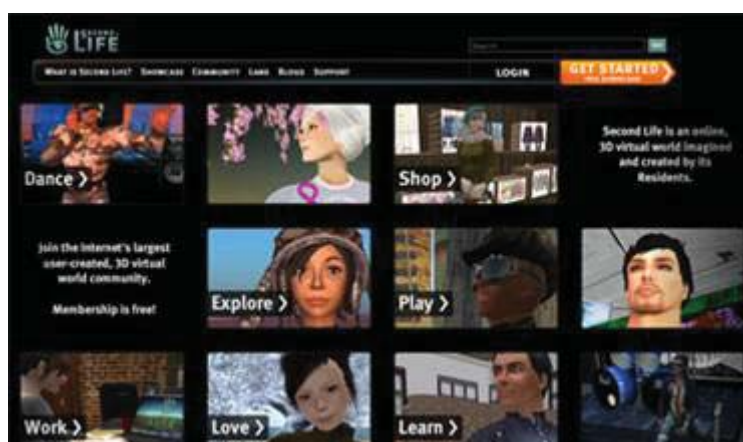
ภาพที่ 18 YouTube – เว็บไซต์ Social Networking และ แชร่วิดีโอ

ภาพที่ 19 Avatars United – เว็บไซต์ในรูปแบบ Social Networking

ภาพที่ 20 Second Life เว็บไซต์ในรูปแบบโลกเสมือนจริง Virtual Reality

ภาพที่ 21 Flickr – เว็บแชร์รูปภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัชวาลย์ สันติเดช (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมในการแสวงหาข้อมูลความสามารถในการใช้ และประโยชน์ที่ได้จากเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ได้แก่ประชาชนทั่วไปที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์ ณ สถาบันทั้งภาครัฐและเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่มีคอมพิวเตอร์ใช้และเทคโนโลยีสารสนเทศในปริมาณที่มาก โดยส่วนใหญ่ใช้ในการทำงานเป็นหลัก นอกจากนี้ ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารในระดับค่อนข้างสูง และมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตค่อนข้างดี ตลอดจนใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือหลักในการค้นหาข้อมูล ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยนิยมแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากเว็บไซต์ต่างๆ รองลงมาคือการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น และที่สำคัญคือใช้เพื่อความสุขของตนเอง

เกรียงศักดิ์ ชูตระกูล (2547 : 119-132). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา “www.dek-d.com”. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ใช้บริการเว็บไซต์ www.dek-d.com จำนวน 480 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 15 – 18 ปี มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีที่อยู่อาศัยใน กรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี ใช้งานอินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน และมีประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต ระหว่าง 1 – 3 ปี 2) กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการใช้บริการ 6 – 7 ครั้งต่อสัปดาห์ มีระยะเวลาการใช้บริการโดยเฉลี่ย 15 นาที – 30 นาที มีช่วงเวลาในการใช้บริการในช่วง 16:01-20:00 น. โดยส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกของเว็บไซต์ คอลัมน์ที่เลือกใช้บ่อยมากที่สุดคือ คอลัมน์ Board ส่วนคอลัมน์ที่มีการใช้งานน้อยที่สุดคือ คอลัมน์ D-mobile 3) กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อบริการในคอลัมน์ต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับที่ดี เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ทัศนคติด้านเนื้อหา และด้านการปฏิสัมพันธ์ อยู่ในระดับที่ดี แต่มีทัศนคติในด้านการพาณิชย์ อยู่ในระดับเป็นกลาง 4) การศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อเนื้อหาของคอลัมน์ต่าง ๆ พบว่า คอลัมน์ Knowledge มีระดับดี เนื่องจากมีประโยชน์ คอลัมน์ Entertain มีระดับดี เนื่องจากมีความทันสมัย คอลัมน์ HotTutor มีระดับดี เนื่องจากมีประโยชน์ คอลัมน์ Fashion มีระดับดี เนื่องจากง่ายต่อการเข้าใจ คอลัมน์ TutorCenter มีระดับดีเนื่องจากมีประโยชน์ 5) การศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการปฏิสัมพันธ์ของคอลัมน์ต่าง ๆ พบว่า คอลัมน์ Board มีระดับดี เนื่องจากทำให้ สนุก เพลิดเพลิน คอลัมน์ Chat มีระดับปานกลาง เนื่องจากมีลักษณะก้ำกึ่งในด้านความน่าสนใจ คอลัมน์ M S N h a l l & I C Q h a l l มีระดับดี เนื่องจากใช้งานได้ง่าย 6) การศึกษาทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการพาณิชย์ของคอลัมน์ต่าง ๆ พบว่า คอลัมน์ D-mobile มีระดับปานกลาง เนื่องจากมีแบบให้เลือกหลากหลาย 7) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของลักษณะผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต กับพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ www.dek-d.com ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยจำแนกตามตัวแปรมีดังนี้ เพศ มีความสัมพันธ์กับด้านความถี่ในการใช้บริการ อายุ มีความสัมพันธ์กับด้านความถี่ในการใช้บริการ, ด้านช่วงเวลาในการใช้บริการและ การสมัครเป็นสมาชิกกระดานการศึกษา มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการใช้บริการ และ การสมัครเป็นสมาชิกที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการใช้บริการ และ การสมัครเป็นสมาชิก สถานที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการใช้บริการ และ การสมัครเป็นสมาชิกประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต ไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่, ระยะเวลาการใช้บริการ, ช่วงเวลาในการใช้บริการ และ ด้านการสมัครเป็นสมาชิก 8) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของทัศนคติที่มีต่อบริการคอลัมน์ ต่าง ๆ ของเว็บไซต์ อันได้แก่ ด้านเนื้อหา (Content) ด้านการปฏิสัมพันธ์ (Community) ด้านการพาณิชย์ (Commerce) กับพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ www.dek-d.com ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยจำแนกตาม

ตัวแปรมีดังนี้ ทักษะที่มีต่อเนื้อหา (Content) มีความสัมพันธ์กับการสมัครเป็น แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่, ระยะเวลาการใช้งาน และ ช่วงเวลาการใช้งาน ทักษะที่มีต่อการปฏิสัมพันธ์ (Community) ไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่, ระยะเวลาการใช้งาน, ช่วงเวลาการใช้งาน และ ด้านการสมัครเป็นสมาชิก ทักษะที่มีต่อการพาณิชย์ (Commerce) ไม่มีความสัมพันธ์กับความถี่, ระยะเวลาการใช้บริการ, ช่วงเวลาการใช้บริการ และ การสมัครเป็นสมาชิก

เนติมา กมลเลิศ (2549 : 81-82) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ต/ความภาคภูมิใจในตนเอง/การรับรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต/การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว/การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก ความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับมาก การรับรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนในเครือข่ายเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามชั้นปี คะแนนเฉลี่ยสะสม อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่าไม่แตกต่างกัน 3) การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน การรับรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตได้ร้อยละ 47.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

อรรธยา เลวจันทร์ (2549 : 117-129) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรีและนักศึกษาปริญญาโทในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ปัจจัยทางสังคม ค่านิยม รูปแบบการดำรงชีวิต ประสบการณ์การใช้งาน และประโยชน์ของกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ต กับความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้งาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยทางสังคม ค่านิยม รูปแบบการดำรงชีวิต ประสบการณ์การใช้งาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้งานของนักศึกษาปริญญาตรีและนักศึกษาปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ และประโยชน์ของกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้งานของนักศึกษาปริญญาตรีและนักศึกษาปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันในระดับสูงและระดับปานกลาง

สุพรรณิกา ชีรพงศากร (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร

3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร 4) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสนับสนุน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 398 คน จาก 6 สถาบัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ ประเภทการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประเภทซอฟต์แวร์ประยุกต์ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประเภทหนังสืออิเล็กทรอนิกส์น้อยที่สุด 2) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้โดยรวมว่า มีประโยชน์ มีความเพียงพอ และมีปัญหาในการใช้อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในเรื่องการให้บริการที่มีความพอเพียงต่อความต้องการด้านฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้แบบออนไลน์วิถีทัศน์ตามอัชชาศัย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความคิดเห็นว่ามีเพียงพออยู่ระดับปานกลาง 3) นักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสนับสนุน ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) นักศึกษาที่มีปัจจัยสนับสนุนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรรทอง เกศนาค (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ www.hi5.com โดยผู้วิจัยได้ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์มาเป็นระยะเวลา 1 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยกลุ่มนักศึกษาช่วงอายุไม่เกิน 24 ปี จำนวน 4 คน กลุ่มคนทำงานช่วงอายุ 25-39 ปี จำนวน 3 คน และกลุ่มคนทำงานช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน โดยทำการศึกษาในระหว่างเดือนเมษายน-กรกฎาคม 2551 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการเว็บไซต์ hi5.com จากการได้รับอีเมลล์ลิงค์ (Forward mail) จากเพื่อนและจากทางเว็บไซต์เอง และมีการใช้บริการเว็บไซต์ hi5.com มาเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ คือการติดต่อสื่อสารกับเพื่อน การทำกิจกรรมต่างๆ ในเว็บไซต์เพื่อความบันเทิง การสื่อสารด้วยการนำเสนอภาพ เพลงและตัวอักษร และการสื่อสารหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังสามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนและการทำงานได้ ประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับ คือ ความพิเศษของการสื่อสารซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) ที่ผู้เล่นเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน การได้

ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนสนิท เพื่อนเก่า และเพื่อนใหม่ และยังสามารถนำข้อมูลของเพื่อนมาปรับใช้ และตกแต่งข้อมูลเป็นของตนเองได้ รวมถึงเป็นการผ่อนคลายความเครียด คลายความเหงา และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ผลกระทบจากการใช้ www.hi5.com ซึ่งเป็นผลกระทบที่ได้จากการเล่น ทั้งที่เป็นปัญหาส่วนบุคคลและปัญหาทางเทคนิค การสื่อสารที่มีความอิสระเสรีเกินไป เป็นการก้าวล่วงความเป็นส่วนบุคคล การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสม และนำเว็บไซต์ไปใช้งานทางที่ผิด การถูกหลอกลวงที่ไม่สามารถพิสูจน์ความเป็นจริงได้

พบรัก แยมฉิม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต จำแนกตามสถานภาพของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของสถาบันราชภัฏสวนดุสิตจำนวน 430 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สถานที่เรียนในสถาบัน และระยะเวลาที่ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่า 4 ปี 2) พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมการใช้ระดับมากอันดับแรกคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ และมีพฤติกรรมการใช้ระดับปานกลาง คือ ด้านเครื่องมือที่ใช้ และด้านระยะเวลาที่ใช้ 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักศึกษาเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเครื่องมือที่ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาชั้นปีที่ศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านระยะเวลาที่ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาสถานที่เรียนต่างกันมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านเครื่องมือที่ใช้, ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้, ด้านระยะเวลาที่ใช้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นเว็บประเภท Social Network Hi5 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต โดยได้ศึกษาจากผู้เล่นเว็บประเภท Social Network Hi5 ในประเทศไทยจำนวน 420 คน โดยการใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน จังหวัด กทม. ทัศนคติด้านความรู้สึกในการเล่นเว็บประเภท Social Network Hi5 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความรู้สึกทำให้เกิดความผ่อนคลาย ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และทำให้เกิดความสนุกสนาน ปัจจัยด้านจิตวิทยา ทางด้านความต้องการทางสังคม

พบว่า ผู้เล่นเกมเป็นส่วนหนึ่งของหมู่เพื่อนฝูงในระดับมาก ทางด้านความต้องการการยกย่องในการเล่นเว็บประเภท Social Network Hi5 พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

สุพรรณา เอี่ยมสะอาด (2552 : 107-111) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีความถี่ของจำนวนการใช้ทุกวัน/เกือบทุกวัน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ช่วงเวลาที่ใช้ คือช่วงเวลาวนปกติ (อังคาร-เสาร์) เวลาบ่าย 13.00-18.00 น. และมีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือด้านวัตถุประสงค์เพื่อการค้นคว้า เทียบกับด้านวัตถุประสงค์เพื่อการเรียน 2) พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้ในระดับปานกลาง คือ การติดต่อสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวัตถุประสงค์การใช้ ด้านความบันเทิง ส่วนบุคคล และด้านการศึกษา ตามลำดับ 3) ความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านระบบการสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อม ด้านการบริการของผู้ให้บริการ ด้านการเรียนการสอนออนไลน์ ด้านฮาร์ดแวร์ และด้านฐานข้อมูลตามลำดับ 4) เปรียบเทียบความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จำแนกตามคณะวิชา พบว่า คณะวิชาที่ต่างกันมีความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ได้แก่ ด้านฮาร์ดแวร์ ด้านซอฟต์แวร์ ด้านฐานข้อมูล ด้านระบบการสื่อสาร ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการบริการของผู้ให้บริการ ด้านการเรียนการสอนออนไลน์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

งานวิจัยต่างประเทศ

ซีเกรน วัตวูดและบาร์เกอร์ (Seagem, Watwood and Barker 1997, อ้างถึงใน บุรีรัตน์ สุขวโรทัย 2547 : 39) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง จำเป็นอย่างยิ่งที่การศึกษาจะต้องก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงนั้น กระบวนการเรียนการสอนจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยจะเป็นเครือข่ายของแหล่งข้อมูลมากกว่าเป็นสถานที่ประกอบกับจะต้องมีระบบเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษา ดังที่มหาวิทยาลัยเนบราสกา ลินคอล์น (The University of Nebraska Lincoln) ส่วนหนึ่งของการเรียน

การสอนในระดับปริญญาเอก ได้มีการออกแบบและจัดการเรียนการสอนโดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์และโปรแกรมการเรียนการสอนที่มีการถามตอบปัญหาและการอภิปรายของนักศึกษา และมีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขณะที่ครูจะแนะนำให้ผู้เรียนศึกษาแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ให้แก่กัน และรวมไปถึงกิจกรรม

แครร์ (Carr 1999 : Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวโน้มการนำคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษาทางไกลมาใช้ในการเรียนด้วยตนเอง และสำหรับการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการใช้คอมพิวเตอร์สำหรับการสอนโดยวิธีเดิมกับการสอนทางไกล ได้แก่ ความสนใจทัศนคติ ความเชื่อมั่นในตนเอง การใช้ความต้องการ การสนับสนุน และอุปกรณ์การสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า อาจารย์รู้สึกสนใจการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนในระดับสูงและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอน อาจารย์มีความคุ้นเคยกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาแล้ว แต่การศึกษาทางไกลผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ยังไม่แพร่หลายมากนัก แต่ทั้งนี้อาจารย์ได้ให้ข้อเสนอแนะว่ามีความต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องหลักสูตร การลงทะเบียนและกระบวนการในการสอนทางไกลผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังพบว่าอาจารย์มีความเชื่อมั่นในการใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์และการใช้อินเทอร์เน็ต แต่ไม่มั่นใจในด้านกระบวนการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน แต่มีระดับในการใช้อินเทอร์เน็ตในการสอนน้อยและข้อค้นพบข้อสุดท้าย คือ อาจารย์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาการศึกษาทางไกลเป็นทางเลือกสำหรับการศึกษาและเลือกการศึกษาทางไกลสำหรับการเรียนผ่านดาวเทียมและผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระบบอินเทอร์เน็ต

กูดีสัน และ เทอร์รี่ (Goodison and Terry 2002 : Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียน 3 โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในกระบวนการเรียนการสอน พบว่า ผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ส่วนใหญ่พึงพอใจที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สามารถสนองความต้องการในการเรียนรู้เหตุการณ์ต่างๆ ตั้งแต่เริ่มใช้งาน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นการสร้างวิธีการเรียนการสอนที่ทำท่ายและสร้างสรรค์ ตัวอย่างเช่น การแลกเปลี่ยนบทเรียนและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนผ่านเครือข่าย รวมทั้งเป็นการสร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีปฏิสัมพันธ์ ทำให้เกิดทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ครั้งสำคัญในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมา และต่อไปจะเกิดการร่วมมือกันมากขึ้น โดยที่ครูและนักเรียนจะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร (ICT) เป็นฐานการเรียนรู้และเป็นวิธีที่จะทำให้ครูและนักเรียนกล้าที่จะเผชิญหน้ากับโอกาสใหม่ๆ ที่จะได้รับในห้องเรียน

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวแปรที่ศึกษา การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ชื่อเรื่อง	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
พฤติกรรมการนำบริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการทำงานของพนักงานในบริษัทร่วมทุนในเขตกรุงเทพมหานคร	ตัวแปรอิสระ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ตัวแปรตาม ปริมาณการใช้งานบริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้แก่ ความถี่ ประเภทบริการ และระยะเวลาการใช้งาน ระดับความรู้เกี่ยวกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ประโยชน์ที่ได้รับจากบริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการทำงาน	แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารขององค์กร และเจ้าหน้าที่ควบคุมการทำงานของระบบสารสนเทศ	สถิติเชิงพรรณนา 1. แจกแจงความถี่ 2. ค่าร้อยละ 3. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4. t-test 5. วิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) 6. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรี และนักศึกษาปริญญาโท ในเขตกรุงเทพมหานคร	ตัวแปรอิสระ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา เพศ อายุ ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ได้แก่ คุณสมบัติของอินเทอร์เน็ต ราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ต ความสะดวกสบายในการใช้อินเทอร์เน็ต การส่งเสริมการตลาด ปัจจัยทางสังคม ค่านิยม รูปแบบการดำรงชีวิต ประสิทธิภาพการใช้งาน ประโยชน์ของกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ต	แบบสอบถาม	สถิติเชิงพรรณนา 1. ตารางแจกแจงความถี่ 2. ค่าร้อยละ 3. ค่าเฉลี่ย 4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5. t-Test , F-test 6. วิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way Analysis of Variance)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
	ตัวแปรตาม ได้แก่ - พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรี และปริญญาโท ได้แก่ การกระทำในการใช้งานเครื่องคอมพิวเตอร์ผ่านระบบเครือข่าย โดยพิจารณาจากเหตุผลที่ใช้ - พฤติกรรมความถี่ในการใช้แต่ละกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรี และปริญญาโท		7. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต	ตัวแปรต้น สถานภาพของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา สถานที่เรียน ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต โดยแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเครื่องมือที่ใช้ ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ ด้านระยะเวลาที่ใช้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	แบบสอบถาม	- ค่าร้อยละ - ค่าเฉลี่ย - ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน - t-test - F-test - ทดสอบรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
พฤติกรรมในการแสวงหาข้อมูล ความสามารถในการใช้และประโยชน์ที่ได้จากเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์	ตัวแปรที่ศึกษา คือพฤติกรรมในการแสวงหาข้อมูล 1. ลักษณะทางประชากร 2. การเข้าถึง Accessibility เทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ปริมาณในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 4. ลักษณะของบริการอินเทอร์เน็ตที่ใช้ 5. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำงานและที่บ้าน 6. บุคคลใกล้ชิดที่ใช้คอมพิวเตอร์	แบบสอบถาม	สถิติเชิงพรรณนา 1. แจกแจงความถี่ 2. ค่าร้อยละ
การแสวงหาข่าวสาร การรับรู้ประโยชน์ และความพึงพอใจในการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ ตัวแปรตาม คือ การแสวงหาข่าวสาร ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การแสวงหาข่าวสาร ตัวแปรตาม คือ การรับรู้ประโยชน์ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การแสวงหาข่าวสาร ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจ	แบบสอบถาม	สถิติเชิงพรรณนา 1. แจกแจงความถี่ 2. t-test 3. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) 4. หาคความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
การศึกษาพฤติกรรมการใช้ อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา อาชีวศึกษา สถาบันการ อาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการ อาชีวศึกษา	ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ประเภท ของสถานศึกษาในสถาบันการ อาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา จำนวน 14 แห่ง ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการ ใช้ เจตคติที่มีต่อการใช้อินเทอร์เน็ต และอุปสรรคใน การใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา พฤติกรรม ได้แก่ การกระทำ การประพฤติดูปฏิบัติ หรือ กิจกรรมที่นักศึกษาแสดงออก ในการใช้อินเทอร์เน็ต	แบบสอบถาม	สถิติเชิงพรรณนา 1. แจกแจงความถี่ 2. ค่าร้อยละ 3. ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 4. วิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) 5. ทดสอบรายคู่ โดย วิธีของ Scheffe
ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การใช้อินเทอร์เน็ตของ นักเรียนระดับ ประถมศึกษา โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครปฐม เขต 2	ตัวแปรต้น 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ , ระดับชั้น, สถานภาพครอบครัว, รายได้ ผู้ปกครอง , อาชีพผู้ปกครอง 2) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การ รับรู้, สัมพันธภาพในครอบครัว, สภาพแวดล้อมทางสังคม , การ บริหารเวลา 3) ปัจจัยเงื่อนไข ได้แก่ การศึกษาอบรมเกี่ยวกับการใช้ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต, การส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตเพื่อ การศึกษา	แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม	สถิติที่ใช้ 1. แจกแจงความถี่ 2. ค่าร้อยละ 3. ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 4. เปรียบเทียบ พฤติกรรม โดยการ ทดสอบค่าที (t-test) 5. วิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) 6. ทดสอบรายคู่ โดย วิธีของ Scheffe

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
	3) ปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ การศึกษาอบรมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต, การส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ต, การใช้เวลาดูอินเทอร์เน็ต, ความถี่การใช้งาน, การหยุดใช้ไม่ได้, การขาดสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว, การหงุดหงิดเมื่อไม่ได้ใช้		7. หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับพฤติกรรมด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน 8. ปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis)
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การใช้บริการเว็บพอร์ทัล www.sanook.com ของผู้ที่เข้าชมเว็บ	ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ลักษณะของผู้ใช้บริการ ดังนี้ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน สถานที่ใช้อินเทอร์เน็ต ประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ต 2) ปัจจัยที่มีผลต่อบริการในคอลัมน์ของเว็บพอร์ทัล www.sanook.com ด้านเนื้อหา (content) ด้านการปฏิสัมพันธ์ (community) ด้านการพาณิชย์ (Commerce) 3) สื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ – สื่อบุคคล, สื่อที่ไม่ใช่บุคคล	แบบสอบถามออนไลน์	สถิติที่ใช้ 1. ค่าร้อยละ 2. ค่าเฉลี่ย 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4. เปรียบเทียบพฤติกรรม โดยการทดสอบค่าที (t-test Independent) 5. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) 6. ทดสอบรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
	ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการใช้บริการเว็บพอร์ทัล www.sanook.com ดังนี้ ความถี่ในการใช้บริการ , ระยะเวลาในการใช้บริการ , ช่วงเวลาในการใช้, การสมัครเป็นสมาชิกของเว็บ		7. หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย สนับสนุนกับ พฤติกรรมด้วยค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน 8. วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ ระหว่าง ตัวแปร เพื่อหา ความแตกต่าง ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square)
พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ระดับชั้นปี, คะแนนเฉลี่ยสะสม. อาชีพของผู้ปกครอง, ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ปัจจัยเสริม ความภาคภูมิใจในตัวเอง , การรับรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต, การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว, การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ต 1) การใช้ประเภทของเทคโนโลยี 2) ความถี่ของการใช้งานเฉลี่ยต่อสัปดาห์ 3) ระยะเวลาในการใช้งานเฉลี่ยต่อครั้ง 4) วัตถุประสงค์ในการใช้งาน	แบบสอบถาม	สถิติที่ใช้ 1. แจกแจงความถี่ 2. ค่าร้อยละ 3. ค่าเฉลี่ย 4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5. เปรียบเทียบพฤติกรรม โดยการทดสอบค่าที (t-test Independent) 6. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) 7. ทดสอบรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ชื่อเรื่อง	ตัวแปรที่ศึกษา	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
	2. ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีของนักศึกษา		8. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อหาความแตกต่างด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square)
ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ต ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในเครือข่ายเขตคาบบริยลเขตกรุงเทพมหานคร	ตัวแปรต้น 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, ระดับชั้น, สถานภาพครอบครัว, รายได้ผู้ปกครอง, อาชีพผู้ปกครอง 2) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การรับรู้, สัมพันธภาพในครอบครัว, สภาพแวดล้อมทางสังคม, การบริหารเวลา 3) ปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ การศึกษาอบรมเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต, การส่งเสริมการใช้คอมพิวเตอร์และและอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการติดอินเทอร์เน็ต 1) การใช้อินเทอร์เน็ตที่มุ่งใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ 2) การใช้อินเทอร์เน็ตที่มุ่งใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวกับการพักผ่อนและความบันเทิง 3) การใช้อินเทอร์เน็ตที่มุ่งใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการสื่อสาร 4) การใช้อินเทอร์เน็ตที่มุ่งใช้ประโยชน์อื่นๆ	แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม	สถิติที่ใช้ 1. แจกแจงความถี่ 2. ค่าร้อยละ 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4. เปรียบเทียบพฤติกรรมวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) 5. เปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของ LSD 6. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อใช้ในงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้สังคมเครือข่ายออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” โดยงานวิจัยนี้เป็นงานการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และเพื่อให้ผลการวิจัยดำเนินไปตามกระบวนการวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินงาน การวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ซึ่งครอบคลุม 14 มหาวิทยาลัย รวม 8,252 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2554 : ออนไลน์) ได้แก่

1. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
8. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

9. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
10. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
11. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
12. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
13. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
14. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยของรัฐ

สถาบันการศึกษา	ประชากร (คน)
1. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	509
2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	418
3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	478
4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	441
5. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	348
6. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	189
7. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	662
8. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	304
9. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	584
10. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	1,231
11. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	1,535
12. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	553
13. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	249
14. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	751
รวมทั้งสิ้น	8,252

ที่มา: ฐานข้อมูลรายบุคคลสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 17 กุมภาพันธ์ 2554
(เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2554)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ใน คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ซึ่งครอบคลุม 14 มหาวิทยาลัย จำนวน 8,252 คน โดยขนาดตัวอย่างได้จากการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 725-729 อ้างถึงใน กฤษณา บุตรปาละ 2550 : 7) ที่มีค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

สูตรในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

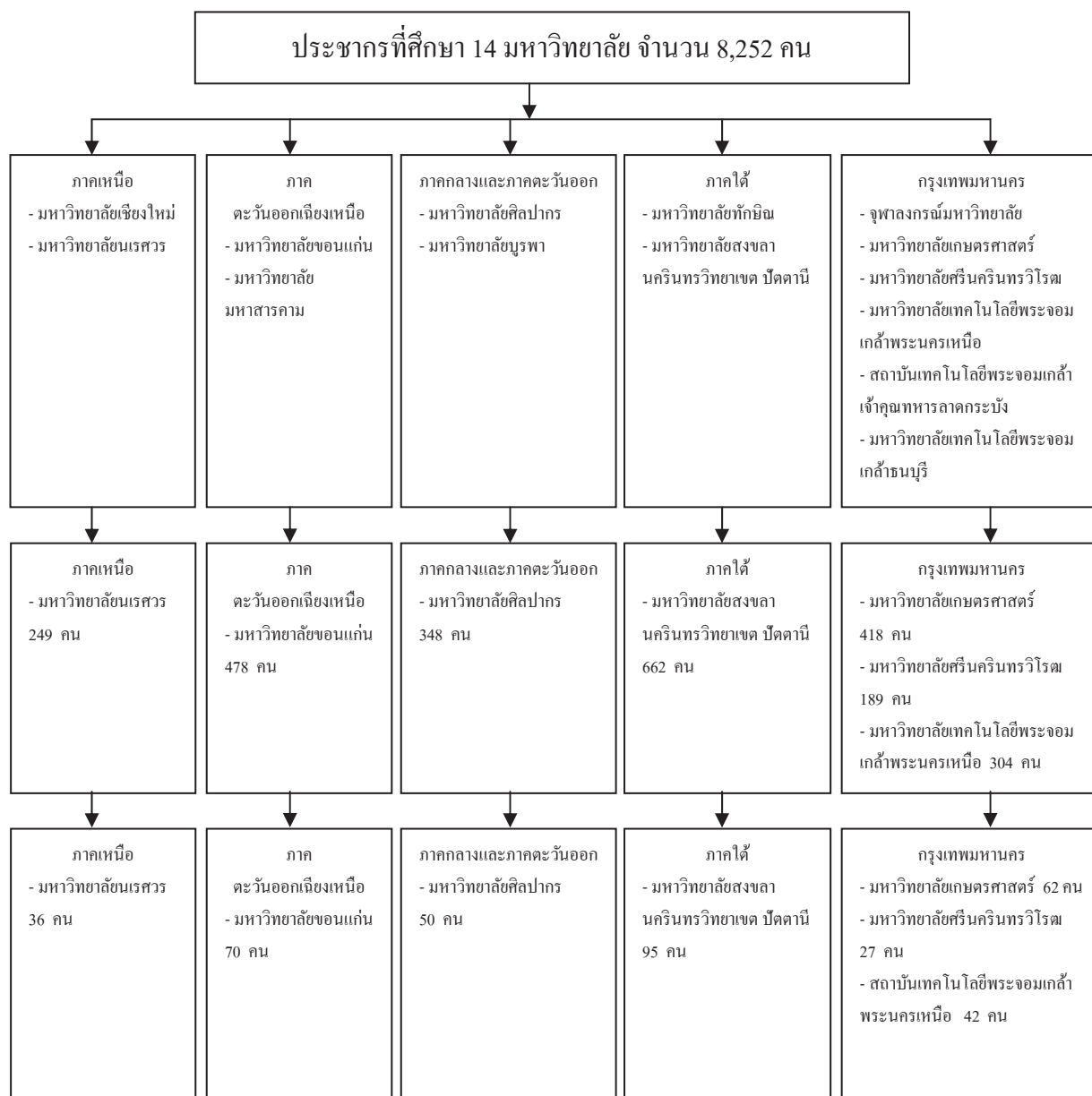
$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
	N	=	ขนาดของประชากร
	e	=	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้
	n	=	$\frac{8252}{1 + 8252 (0.05)^2}$
	n	=	$\frac{8252}{21.63}$
	n	=	382 คน

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง $n = 382$ โดยแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลตามสัดส่วนของนักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัย การสุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มจากมหาวิทยาลัยในแต่ละภาค ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 50 ด้วยการจับฉลาก

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมาตามสัดส่วนประชากรของแต่ละมหาวิทยาลัยที่ถูกสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ดังแสดงในแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 ขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ

มหาวิทยาลัย	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	418	62
2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	478	70
3. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	249	36
4. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร	348	50
5. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	189	27
6. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	662	95
7. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	304	42
รวมทั้งสิ้น	2,648	382

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการศึกษาเอกสารต่างๆ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการจัดทำแบบสอบถามและแบบสอบถามออนไลน์ (E-questionnaire) โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านคอมพิวเตอร์ ขณะใช้อินเตอร์เน็ต ในรายวิชาที่เรียนผ่านระบบออนไลน์ (E-Learning) และเก็บข้อมูลโดยตรงจากเอกสารแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นคำถามที่มีคำตอบให้เลือกได้ 2 ทาง (Dichotomous Question) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ เพศ และการมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว ลักษณะเป็นคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Question) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ที่ตั้งสถาบันการศึกษา ระดับชั้นปี คะแนนเฉลี่ยสะสม และรายได้ของผู้ปกครอง และมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open – Ended Question) จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ สาขาวิชาเอก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน 4 ข้อ มีลักษณะคำถามหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Alternatives) โดยตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ได้แก่ ช่องทางที่รู้จักเว็บไซต์ วัตถุประสงค์ของการใช้งาน ด้านที่ใช้งาน และประเภทของการใช้งาน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน 8 ข้อ มีลักษณะคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Alternatives) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ความถี่ของการใช้งาน ระยะเวลาในการใช้งานเฉลี่ยต่อครั้ง ช่วงเวลาในการใช้งาน และจำนวนเพื่อนในเว็บไซต์ คำถามที่ให้ที่ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เหตุผลที่ใช้เว็บไซต์, Account เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้มากที่สุด และเหตุผลในการเลือกใช้บริการ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยแบ่งเป็นคำถามออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสื่อสาร (Communication) 2) ด้านการศึกษา (Education) 3) ด้านการศึกษานันทนาการ (Edutainment) ให้ผู้ตอบเลือกตอบเฉพาะกิจกรรมที่ใช้บนเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์เท่านั้น รวมคำถามทั้งหมด 18 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม ที่ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งระดับความสำคัญของปัจจัยออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีการเรียงลำดับคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 ไปจนถึงคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1 โดยคำถามที่ผู้ตอบจะต้องตอบให้ตรงกับระดับความสำคัญในการใช้กิจกรรมแอปพลิเคชันต่างๆ กำหนดคะแนนสูงสุดและคะแนนต่ำสุดดังนี้

5	หมายถึง มากที่สุด
4	หมายถึง มาก
3	หมายถึง ปานกลาง
2	หมายถึง น้อย
1	หมายถึง น้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดค่าเฉลี่ยแทนระดับการใช้กิจกรรมดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง การใช้กิจกรรมระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง การใช้กิจกรรมระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง การใช้กิจกรรมระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง การใช้กิจกรรมระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง การใช้กิจกรรมระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ลักษณะของแบบสอบถาม ที่ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งระดับความสำคัญของปัจจัยออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดค่าเฉลี่ยแทนระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีประโยชน์และมีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีประโยชน์และมีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีประโยชน์และมีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีประโยชน์และมีความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีประโยชน์และมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

โดยมีขั้นตอนการสร้าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของ การวิจัย และสร้างเครื่องมือ ในการวิจัย ให้ครอบคลุมตามจุดประสงค์การวิจัย
2. กำหนดตัวแปรที่ศึกษาและนำมาจัดทำแบบสอบถาม โดยกำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม เป็นฉบับร่างเสนอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญา นิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่เข้าใจง่าย และตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยมากที่สุด
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) แบ่งเป็นด้านสื่อออนไลน์ และด้านการวัดและประเมินผล โดยพิจารณา ดังนี้

+1 แน่ใจว่ารายการพิจารณาแบบสอบถามสอดคล้องกับเนื้อหา

0 ไม่แน่ใจว่ารายการพิจารณาแบบสอบถามสอดคล้องกับเนื้อหา

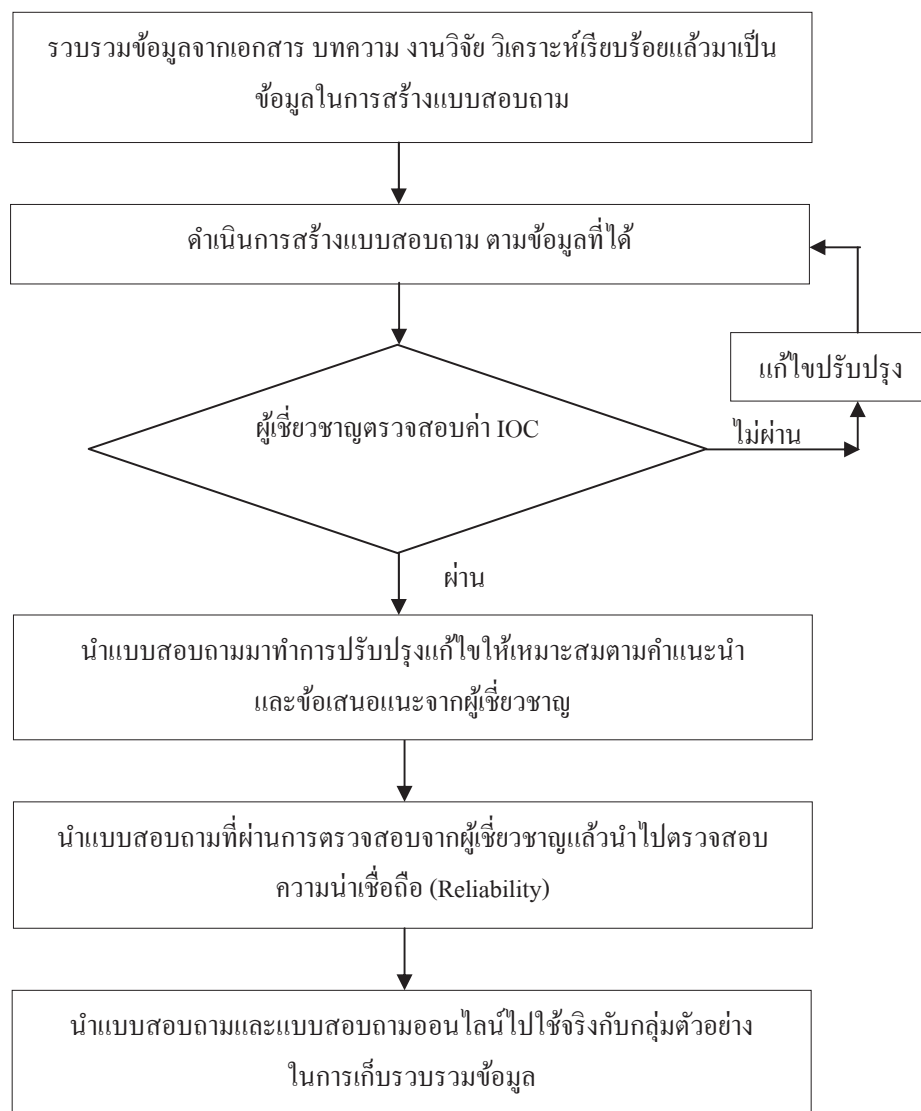
-1 แน่ใจว่ารายการพิจารณาแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

5. นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ย 0.05 ขึ้นไป พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำสุด 0.60 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงสุด 1.00 แบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง 0.97 และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วนำไปตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน ได้แก่ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะศึกษาศาสตร์ ระดับชั้นปีที่ 2 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach) (Cronbach 1972 : 126) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

7. นำแบบสอบถามที่ทดลองแล้วใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาให้ถูกต้อง และเหมาะสม เสนอต่อกรรมการที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามอีกครั้ง จึงจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

8. แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และแบบสอบถามออนไลน์ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

แผนภูมิที่ 7 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

วิธีดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการและทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัยในการเก็บข้อมูล จากคณะ
ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 7 แห่ง เพื่อเข้าทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่ม
ตัวอย่าง

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้า จากหนังสือ วารสาร
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ

3. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการดำเนินการเก็บแบบสอบถาม โดยดำเนินเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ – 25 มีนาคม 2554 แบบสอบถามที่นำไปแจกกับ กลุ่มตัวอย่างโดยตรง จำนวน 260 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 มหาวิทยาลัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้คืนมาทั้งสิ้น 251 ชุด และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ (E-Questionnaire) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์กลับมา จำนวน 194 คน รวมจำนวนแบบสอบถามทั้ง 2 ประเภท ได้คืนมาทั้งสิ้น 448 ชุด และเมื่อนำแบบสอบถามที่เป็นชุดเอกสารและแบบสอบถามออนไลน์ มาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลพบว่าเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมา วิเคราะห์ได้ทั้งหมดจำนวน 382 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) แสดง ข้อมูลเป็นความถี่และร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลด้านพฤติกรรมในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ และประมวลผล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ และการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ใช้การหา ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ใช้สถิติ t-test ทดสอบความ แตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน (Mean) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 137)

หาค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 119)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถาม
	R	แทน	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 104)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ หรือ % (Percentage)
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมดหรือจำนวนประชากร

4. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability of Test) โดยใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมย์เลิศ 2549 : 86)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	คือ	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
	k	คือ	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามรายข้อ
	S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ

5. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543: 143)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	คะแนนของแต่ละคน
	n	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

6. ค่า t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่อิสระต่อกัน (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 115)

$$t = \frac{\overline{X}_1 - \overline{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติ
	$\overline{X}_1$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	$\overline{X}_2$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	df	แทน	$n_1 + n_2 - 2$

7. ทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 115)

$$F = \frac{M_{sb}}{M_{sw}}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
	M_{sb}	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	M_{sw}	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย โดยมีลำดับขึ้นดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ เพศ การมีคอมพิวเตอร์ สถานศึกษาระดับชั้นปี และรายได้ของผู้ปกครอง

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ เพศ การมีคอมพิวเตอร์ สถานศึกษาระดับชั้นปี และรายได้ของผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนร้อยละ บัณฑิตส่วนบุคคล ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์
ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	124	32.46
หญิง	258	67.54
รวม	382	100.00
2. คอมพิวเตอร์ส่วนตัว		
มี	343	89.79
ไม่มี	39	10.21
รวม	382	100.00
3. สาขาวิชาเอก		
เทคโนโลยีสารสนเทศและการประเมินผลการศึกษา	8	2.09
ชีววิทยา	4	1.05
สุขศึกษา	5	1.31
ภาษาไทย	49	12.83
การประถมศึกษา	1	0.26
คณิตศาสตร์	34	8.90
วิทยาศาสตร์	51	13.35
ศิลปะ	11	2.88
เคมี	3	0.79
คอมพิวเตอร์ศึกษา	14	3.66
เทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา	1	0.26
ฟิสิกส์	5	1.31
วิทยาการคอมพิวเตอร์	4	1.05
วิศวกรรม	46	12.04
เทคโนโลยีการศึกษา	37	9.69
พลศึกษาและสุขศึกษา	9	2.36
ภาษาจีน	68	17.80
เทคโนโลยีและการสื่อสาร	31	8.12
พัฒนาสังคม	1	0.26
รวม	382	100.00

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. สถาบันการศึกษา		
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	62	16.23
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	71	18.59
มหาวิทยาลัยนเรศวร	42	10.99
มหาวิทยาลัยศิลปากร	36	9.42
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	30	7.85
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	99	25.92
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้า พระนครเหนือ	42	10.99
รวม	382	100.00
5. ระดับชั้นปี		
ปีที่ 1	14	3.66
ปีที่ 2	178	46.60
ปีที่ 3	125	28.53
ปีที่ 4	55	14.40
ปีที่ 5	25	6.54
ปีที่ 6	1	0.26
รวม	382	100.00
6. คะแนนเฉลี่ยสะสม		
ต่ำกว่า 2.00	11	2.88
2.01-2.50	56	14.66
2.51-3.00	124	32.46
3.00 ขึ้นไป	191	50.00
รวม	382	100.00

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
7. รายได้ผู้ปกครอง		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	119	31.15
15,001-25,000 บาท	123	32.20
25,001-35,000 บาท	49	12.83
35,001 บาทขึ้นไป	68	17.80
ไม่ระบุ	23	6.02
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

จำแนกตามเพศ เป็นเพศหญิง จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 67.54 เป็นเพศชาย จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 32.46

จำแนกตามการมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว พบว่า มีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว จำนวน 343 คน คิดเป็นร้อยละ 89.79 และไม่มีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.21

จำแนกตามสาขาวิชาเอก พบว่า การสอนภาษาจีน มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80 รองลงมาเป็น วิทยาศาสตร์ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.35 การสอนภาษาไทย จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.83 และจำนวนน้อยที่สุดคือ การประถมศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา และพัฒนาสังคม มีจำนวนเท่ากัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.26

จำแนกตามที่ตั้งสถาบันการศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 25.92 รองลงมาเป็นมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.59 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23 มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.99 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.99 มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.42 และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.85

จำแนกตามระดับชั้น พบว่า ชั้นปีที่ 2 มีจำนวนมากที่สุด คือ 178 คน คิดเป็นร้อยละ 46.60 รองลงมาเป็นชั้นปีที่ 3 จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.53 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40 ชั้นปีที่ 5 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.54 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.66 และชั้นปีที่ 6 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.26

จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาเป็น คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.51-3.00 จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 32.46 คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.01-2.50 จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.66 และคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.88

จำแนกตามรายได้ผู้ปกครอง พบว่า รายได้อยู่ในระหว่าง 15,001-25,000 บาท จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมาเป็น รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 31.15 รายได้ 35,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80 รายได้ระหว่าง 25,001-35,000 บาท จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.83 และไม่ระบุ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.02

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง รายละเอียดดังตารางที่ 6-17

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลการเข้าใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยครั้งเพียงใด	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้ง/วัน	75	19.63
2-4 ครั้ง/วัน	142	37.17
4-6 ครั้ง/วัน	80	20.94
ทุกวัน/ทุกวัน	85	22.25
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ 2-4 ครั้ง/วัน จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 37.17 รองลงมาคือ ทุกวัน/ทุกวัน จำนวน

85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 , 4-6 ครั้ง/วัน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.94 และ 1 ครั้ง/วัน จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 19.63

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ใช้เว็บไซต์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ต่อครั้ง	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 30 นาที	22	5.76
30 นาที – 1 ชั่วโมง	82	21.47
1 ชั่วโมงขึ้นไป	253	66.23
24 ชั่วโมง	25	6.54
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใช้ระยะเวลาโดยเฉลี่ย 1 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 66.23 รองลงมาคือ 30 นาที – 1 ชั่วโมง จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 21.47 ระยะเวลาโดยเฉลี่ย 24 ชั่วโมง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.54 และน้อยกว่า 30 นาที จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.76

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลช่วงเวลาการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ช่วงเวลาที่ใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
06.01-12.00 (วันธรรมดา)	5	1.31
12.01-16.00 (วันธรรมดา)	21	5.50
16.01-24.00 (วันธรรมดา)	65	17.02
24.01-06.00 (วันธรรมดา)	25	6.54
06.01-12.00 (วันหยุด)	117	30.63
12.01-16.00 (วันหยุด)	88	23.04
16.01-24.00 (วันหยุด)	54	14.14
24.01-06.00 (วันหยุด)	7	1.83
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในช่วงเวลา 06.01-12.00 (วันหยุด) จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 30.63 รองลงมาคือ 12.01-16.00 (วันหยุด) จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ช่วงเวลา 16.01-24.00 (วันธรรมดา) จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 17.02 ช่วงเวลา 16.01-24.00 (วันหยุด) จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.14 ช่วงเวลา 24.01-06.00 (วันธรรมดา) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.54 ช่วงเวลา 12.01-16.00 (วันธรรมดา) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 ช่วงเวลา 24.01-06.00 (วันหยุด) จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83 และจำนวนที่น้อยที่สุดคือ ช่วงเวลา 06.01-12.00 (วันธรรมดา) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.31

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลเหตุผลที่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

เหตุผลที่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการตอบสนองความสนใจและความต้องการส่วนตัว	246	26.77
ต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นว่าเป็นคนรุ่นใหม่	83	9.03
ต้องการแสดงออกร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสนทนากับเพื่อน	286	31.12
ต้องการใช้เวลาว่างเพื่อความบันเทิงและผ่อนคลาย	304	33.08
รวม	919	100.00

หมายเหตุ เป็นคำถามที่ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเหตุผลในการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ต้องการใช้เวลาว่างเพื่อความบันเทิงและผ่อนคลาย จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 33.12 รองลงมาคือ ต้องการแสดงออกร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสนทนากับเพื่อน จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 31.12 ต้องการตอบสนองความสนใจและความต้องการส่วนตัว จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 26.77 และจำนวนที่น้อยที่สุด คือ ต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นว่าเป็นคนรุ่นใหม่ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 9.03

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูล ในการมีชื่อบัญชีของเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ชื่อบัญชีที่ใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
Facebook	375	27.33
YouTube	260	18.95
Multiply	67	4.88
Flickr	15	1.09
Delicious	3	0.22
Blog	57	4.15
Tumblr	12	0.87
Window Live Space	136	9.91
Twitter	137	9.99
Hi5	209	15.23
Digg	2	0.15
Slideshare	17	1.24
Wikipedia	32	2.33
Instagram	50	3.64
รวม	1372	100.00

หมายเหตุ เป็นคำถามที่ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มี Account ในการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ Facebook จำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 27.33 รองลงมาคือ Youtube จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 18.95 Hi5 จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 15.23 Twitter จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 9.99 Window Live Space จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 9.91 Multiply จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 4.88 Blog จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 4.15 Instagram จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 3.64 Wikipedia จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 Slideshare จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 1.24 Flickr จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 1.09 Tumblr จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 0.87 Delicious จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.22 และจำนวนที่น้อยที่สุด คือ Digg จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.15

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนร้อยละและลำดับของข้อมูลเรียงลำดับเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการใช้บริการมากที่สุด ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้มากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
Facebook	380	30.72
YouTube	219	17.70
Multiply	228	18.43
Flickr	85	6.87
Delicious	37	2.99
Blog	76	6.14
Window Live Space	23	1.86
Twitter	23	1.86
Hi5	19	1.54
Digg	8	0.65
Slideshare	54	4.37
Wikipedia	33	2.67
Instagram	52	4.20
รวม	510	100.00

หมายเหตุ เป็นคำถามที่ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เข้าใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ใน Account Facebook มากที่สุด จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 30.72 รองลงมาคือ Multiply จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 18.43 Youtube จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 17.70 Flickr จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 6.87 Blog จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 6.14 Slideshare จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 4.37 Instagram จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 Wikipedia จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 Window Live Space และ Twitter จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 1.86 Delicious จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 2.99 Hi5 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 1.54 และเว็บไซต์ที่ใช้งานน้อยที่สุด คือ Digg จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 0.65

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลเหตุผลในการเลือกใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ดังกล่าว ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

เหตุผลที่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
เพราะเป็นเว็บไซต์ที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด	228	22.96
เพราะเพื่อนในกลุ่มใช้มากที่สุด	264	26.59
เพราะต้องการเล่นเกมในเว็บไซต์	37	3.73
เพราะเว็บไซต์ที่เลือกสามารถตอบสนองความต้องการได้มากที่สุด	215	21.55
เพราะเว็บไซต์ที่เลือกมีความเป็นส่วนตัวมากที่สุด	48	4.80
เพราะเป็นเว็บไซต์ที่ง่ายต่อการใช้งาน	202	20.34
รวม	993	100.00

หมายเหตุ เป็นคำถามที่ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเหตุผลในการเลือกใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากที่สุด เพราะเพื่อนในกลุ่มใช้มากที่สุด จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 26.59 รองลงมาคือ เพราะเป็นเว็บไซต์ที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 22.96 เพราะเว็บไซต์ที่เลือกสามารถตอบสนองความต้องการ ได้มากที่สุด จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 21.55 และจำนวนที่น้อยที่สุด คือ เพราะต้องการเล่นเกมในเว็บไซต์ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 3.73

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนร้อยละของข้อมูลจำนวนเพื่อนทุกเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

จำนวนเพื่อนที่มีในทุกเว็บไซต์	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 50 คน	12	3.14
51-100 คน	22	5.76
101-150 คน	21	5.50
151-200 คน	34	8.90
201 คนขึ้นไป	293	76.70
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีจำนวนเพื่อนอยู่ในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ 201 คนขึ้นไป จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 76.70 รองลงมาคือ จำนวน 151-200 คน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 และจำนวนที่น้อยที่สุด คือ น้อยกว่า 50 คน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.14

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาศรีปทุมบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการสื่อสาร	3.91	0.67	มาก
2. ด้านการศึกษา	3.29	1.13	ปานกลาง
3. ด้านการศึกษابันเทิง	3.54	1.04	มาก
รวม	3.58	0.77	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์นักศึกษาศรีปทุมบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการศึกษابันเทิง และด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 15 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
ด้านการสื่อสาร (Communication)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเขียนข้อความแสดงความคิดเห็น (Comment)	4.09	0.83	มาก
2. การเผยแพร่รูปภาพและจัดข้อมูลส่วนตัวเพื่อแสดง ในเว็บไซต์ข้อมูลส่วนตัว เช่น Fickur	3.51	1.07	มาก
3. การเขียนข้อความแสดงความคิดเห็น บนรูปภาพ (Comment)	3.79	0.95	มาก
4. การพูดคุยสนทนาผ่านกระดานสนทนา (Chat) จากเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์	4.12	0.89	มาก
5. เพื่อทราบข้อมูลข่าวสาร/เหตุการณ์ต่างๆ จากเว็บไซต์ เครือข่ายสังคมออนไลน์	4.09	0.77	มาก
รวม	3.91	0.67	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญา
บัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวม อยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพูดคุยสนทนาผ่านกระดานสนทนา (Chat)
จากเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ เพื่อทราบข้อมูลข่าวสาร/
เหตุการณ์ต่างๆ จากเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์, การเขียนข้อความแสดงความคิดเห็น
(Comment), การเขียนข้อความแสดงความคิดเห็น บนรูปภาพ (Comment) และการเผยแพร่รูปภาพ
และจัดข้อมูลส่วนตัวเพื่อแสดง ในเว็บไซต์ข้อมูลส่วนตัว เช่น Fickur มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 16 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
ด้านการศึกษา (Education)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การสร้างแหล่งข้อมูล เช่น การเขียน Blog ใน Wiki	3.34	1.12	ปานกลาง
2. การผลิตงานวิดีโอเพื่ออัปโหลด ในเว็บ Youtube	3.20	1.24	ปานกลาง
3. การศึกษาวิดีโอที่เผยแพร่ใน Youtube	3.61	1.11	มาก
4. การใช้ Social network เพื่อค้นหาข้อมูล ความรู้	3.97	0.91	มาก
5. การแก้ไขข้อมูลใน Wikipedia	2.86	1.26	ปานกลาง
6. ใช้เพื่ออ่าน Blog ที่มีชื่อเสียง	3.16	1.12	ปานกลาง
7. ใช้เพื่อเขียน Blog และอ่าน Blog	2.92	1.15	ปานกลาง
รวม	3.29	1.13	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 พบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้ Social network เพื่อค้นหาข้อมูล ความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การศึกษาวิดีโอที่เผยแพร่ใน Youtube มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การสร้างแหล่งข้อมูล เช่น การเขียน Blog ใน Wiki , การผลิตงานวิดีโอเพื่ออัปโหลด ในเว็บ Youtube, ใช้เพื่ออ่าน Blog ที่มีชื่อเสียง, ใช้เพื่อเขียน Blog และอ่าน Blog , และการแก้ไขข้อมูลใน Wikipedia อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
ด้านการศึกษานันทนาการ (Edutainment)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การใช้ห้องเรียนผ่านห้องสนทนา เช่น Tutor Online	3.16	1.17	ปานกลาง
2. การเรียนการสอนแบบ Virtual Classroom และ E - Learning	3.44	1.03	ปานกลาง
3. ใช้เป็นช่องทางในการส่งไฟล์งาน เช่น ส่งการบ้าน	4.07	0.85	มาก
4. การแลกเปลี่ยนเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ	3.45	1.10	ปานกลาง
5. การแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ ในกลุ่มต่างๆ เช่น การเล่นเกมในรูปแบบทางการศึกษา	3.47	1.10	ปานกลาง
6. ใช้เป็นช่องทางในการถาม-ตอบ ปัญหา ด้านต่างๆ	3.65	0.99	มาก
รวม	3.54	1.04	มาก

จากตารางที่ 17 พบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ด้านการศึกษานันทนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใช้เป็นช่องทางในการส่งไฟล์งาน เช่น ส่งการบ้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ใช้เป็นช่องทางในการถาม-ตอบ ปัญหา ด้านต่างๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ ในกลุ่มต่างๆ เช่น การเล่นเกมในรูปแบบทางการศึกษา , การเรียนการสอนแบบ Virtual Classroom และ E - Learning, การแลกเปลี่ยนเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการใช้ห้องเรียนผ่านห้องสนทนา เช่น Tutor Online อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลช่องทางที่รู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ช่องทางที่รู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาด้วยตนเอง	342	32.82
เพื่อนแนะนำ/ชักชวน	323	31.00
รับรู้ผ่านเว็บไซต์	175	16.79
เรียนในรายวิชา	136	13.05
จากหนังสือ/นิตยสาร	66	6.33
รวม	1042	100.00

หมายเหตุ เป็นคำถามที่ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์โดยการ ศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 342 คน คิดเป็นร้อยละ 32.82 รองลงมาเป็น เพื่อนแนะนำ/ชักชวน จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 รับรู้ผ่านเว็บไซต์ จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 16.79 เรียนในรายวิชา จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 13.05 และจากหนังสือ/นิตยสาร จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 6.33

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลวัตถุประสงค์ที่ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

วัตถุประสงค์ที่ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อศึกษาหาข้อมูล	344	22.69
เพื่อความบันเทิง	348	22.96
ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเผยแพร่	107	7.06
พูดคุยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์	298	19.66
ทบทวนบทเรียน	183	12.07
เพื่อการเปิดรับข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์	236	15.57
รวม	1516	100.00

หมายเหตุ เป็นคำถามที่ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อความบันเทิง จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 22.96 รองลงมาคือ เพื่อศึกษาหาข้อมูล จำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 22.69 พูดคุยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 19.66 เพื่อการเปิดรับข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 15.57 เพื่อทบทวนบทเรียน จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 12.07 และเพื่อผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเผยแพร่ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 7.06

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลด้านการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ด้านการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการสื่อสาร (Communication)	354	26.34
ด้านการศึกษา (Education)	343	25.52
ด้านการศึกษาบันเทิง (Edutainment)	228	16.96
ด้านบันเทิง (Entertainment)	310	23.07
ด้านการตลาด (Marketing)	48	3.57
ด้านสื่อสารการเมือง (Communication Political)	51	4.54
รวม	1344	100.00

หมายเหตุ เป็นคำถามที่ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในด้านการสื่อสาร จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 26.34 รองลงมาคือ ด้านการศึกษา จำนวน 343 คน คิดเป็นร้อยละ 25.52 ด้านการบันเทิง จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 23.07 ด้านการศึกษابันเทิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 16.96 ด้านสื่อสารการเมือง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 4.54 และด้านการตลาด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลประเภทของการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศิษษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ประเภทของการใช้งานเว็บไซต์ เครือข่ายสังคมออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทเผยแพร่ตัวตน (Identity Network)	251	60.48
ประเภทเผยแพร่ผลงาน (Creative Network)	64	15.42
ประเภทความสนใจตรงกัน (Interested Network)	14	3.37
ประเภทร่วมกันทำงาน (Collaboration Network)	48	11.57
ประเภท Peer to peer เช่น Skype, Bittorrent	16	3.86
ประเภทโลกเสมือน (Gaming/Virtual Reality)	22	5.30
รวม	415	100.00

หมายเหตุ เป็นคำถามที่ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในประเภทเผยแพร่ตัวตน (Identity Network) จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 60.48 รองลงมาคือ ประเภทเผยแพร่ผลงาน (Creative Network) จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 15.42 ประเภทร่วมกันทำงาน (Collaboration Network) จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 11.57 ประเภทโลกเสมือน (Gaming/Virtual Reality) จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ประเภท Peer to peer เช่น Skype, Bittorrent จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.86 และประเภทความสนใจตรงกัน (Interested Network) จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.37

ตารางที่ 22 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ
จากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

การใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	เพื่อการติดตามข่าวสารที่สนใจและเหตุการณ์สำคัญ ต่างๆ	4.13	0.77	มาก
2	หาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ	3.64	1.04	มาก
3	เพื่อรับส่ง E-mail , ดาวน์โหลดเพลง , เกม , ภาพยนตร์	4.14	0.82	มาก
4	เพื่อสอบถามข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ	3.53	0.98	มาก
5	เพื่อรับทราบความเห็นของผู้อื่นจากประเด็นที่สนใจ	3.78	0.89	มาก
6	แสดงความคิดเห็น Comment ต่างๆ ในเว็บบอร์ด กระทั่ง message , อ่านกระทั่ง เว็บบอร์ด	3.78	1.01	มาก
7	สนทนากับเพื่อน ค้นหาเพื่อนเก่าหรือเพื่อนใหม่	4.19	0.86	มาก
8	ใช้เป็นสื่อในการสมัครงาน แสดง Portfolio , Profile	3.48	1.10	มาก
9	ใช้บริการเว็บบล็อก เช่น ไดอารี่ส่วนตัว เรื่องที่สนใจ	3.33	1.12	ปานกลาง
10	ตกแต่งอัลบั้มรูป โพสต์รูป ฝากไฟล์รูป	3.57	1.14	มาก
รวม		3.75	0.97	มาก

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ การใช้ประโยชน์ในแอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์
ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.75$) หากพิจารณารายข้อ พบว่า การใช้ประโยชน์สูงสุดเป็น
ลำดับที่ 1 คือ เพื่อการติดตามข่าวสารที่สนใจและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ และ สนทนากับเพื่อน
ค้นหาเพื่อนเก่าหรือเพื่อนใหม่ ($\bar{X} = 4.19$) และใช้บริการเว็บบล็อก เช่น ไดอารี่ส่วนตัว เรื่อง
ที่สนใจ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$)

ตารางที่ 23 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชัน
ต่างๆ บนเครือข่ายสังคมของออนไลน์ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์
ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ความพึงพอใจ จากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
11	ได้สนทนาได้ตอบกับเพื่อน หรือผู้ที่ต้องการจะสื่อสารด้วย	4.12	0.82	มาก
12	ได้แสดงความคิดเห็นในกลุ่มข่าวสารต่างๆ เช่น หัวข้อที่สนทนา บล็อก เว็บบอร์ด กระทั่ง	3.82	0.89	มาก
13	ความตื่นเต้น สนุกสนาน ได้รับความเพลิดเพลิน	4.15	0.80	มาก
14	ความรวดเร็ว คล่องตัวในการติดต่อสื่อสาร	4.16	0.75	มาก
15	ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ	3.58	0.91	มาก
16	ความหลากหลายของชุมชน หรือกลุ่มสังคม (ห้องสนทนาต่างๆ)	3.83	0.83	มาก
17	ความชัดเจนของการจัดหมวดหมู่ กลุ่มกิจกรรมที่สนใจ	3.73	0.88	มาก
18	ความสวยงามของกราฟฟิก รูปภาพ สี สั้นสวยงาม	3.90	0.87	มาก
19	รูปแบบ ในการตกแต่ง profile ตามที่ท่านต้องการ (glitter, widget)	3.74	0.92	มาก
20	ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน	4.15	0.78	มาก
รวม		3.91	0.85	มาก

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.91$) หากพิจารณารายข้อ พบว่า ความรวดเร็ว คล่องตัวในการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X} = 4.16$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และ ความตื่นเต้น สนุกสนาน ได้รับความเพลิดเพลิน ($\bar{X} = 4.15$) และความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.58$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้แก่ เพศ คอมพิวเตอร์ส่วนตัว ที่ตั้งสถาบันการศึกษา ระดับชั้นปี คะแนนเฉลี่ยสะสม รายได้ผู้ปกครอง แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ แตกต่างกัน

ตารางที่ 24 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม
การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	t	p
1. ด้านการสื่อสาร	ชาย	124	3.98	0.64	มาก	1.473	.389
	หญิง	258	3.87	0.68	มาก		
2. ด้านการศึกษา	ชาย	124	3.48	0.81	ปานกลาง	2.958	.511
	หญิง	258	3.21	0.85	ปานกลาง		
3. ด้านการศึกษاب้นึง	ชาย	124	3.70	0.78	มาก	2.689	.808
	หญิง	258	3.47	0.78	ปานกลาง		
รวม	ชาย	124	3.69	0.66	มาก	2.865	.739
	หญิง	258	3.48	0.68	ปานกลาง		

จากตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร และด้านการศึกษา และด้านการศึกษاب้นึง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 25 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม
การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์
จำแนกตามการมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว

ตัวแปร	คอมพิวเตอร์	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	t	p
1. ด้านการสื่อสาร	มี	343	3.93	0.66	มาก	2.396	.203
	ไม่มี	39	3.66	0.74	มาก		
2. ด้านการศึกษา	มี	343	3.31	0.86	ปานกลาง	1.438	.147
	ไม่มี	39	3.11	0.97	ปานกลาง		
3. ด้านการศึกษاب้นึง	มี	343	3.56	0.77	มาก	1.370	.108
	ไม่มี	39	3.38	0.92	ปานกลาง		
รวม	มี	343	3.57	0.66	มาก	1.881	.019
	ไม่มี	39	3.35	0.83	ปานกลาง		

จากตาราง 25 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และ
พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามการมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว พบว่า การมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว
มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 26 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม
การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาสาคร
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์
จำแนกตามที่ตั้งสถาบันการศึกษา

ตัวแปร	ที่ตั้ง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	F	p	ผล
ด้านการสื่อสาร	เกษตรศาสตร์	62	3.79	0.68	มาก	4.875	.000	เกษตร>-ขอนแก่น เกษตร>-นเรศวร เกษตร>-ศิลปากร มศว.>เกษตร สงขลา > เกษตร เกษตร>-พระนครเหนือ
	ขอนแก่น	71	4.22	0.57	มาก			
	นเรศวร	42	3.97	0.63	มาก			
	ศิลปากร	36	3.85	0.63	มาก			
	ศรีนครินทรวิโรฒ	30	4.08	0.58	มาก			
	สงขลานครินทร์	99	3.72	0.71	มาก			
	พระนครเหนือ	42	3.85	0.65	มาก			
	รวม	382	3.91	0.67	มาก			
ด้านการศึกษา	เกษตรศาสตร์	62	3.11	0.78	ปานกลาง	5.086	.000	ขอนแก่น>เกษตร นเรศวร>เกษตร ศิลปากร>เกษตร มศว. > เกษตร สงขลา > เกษตร พระนครเหนือ>เกษตร
	ขอนแก่น	71	3.73	0.78	มาก			
	นเรศวร	42	3.27	0.79	ปานกลาง			
	ศิลปากร	36	3.12	0.82	ปานกลาง			
	ศรีนครินทรวิโรฒ	30	3.52	0.66	มาก			
	สงขลานครินทร์	99	3.14	0.95	ปานกลาง			
	พระนครเหนือ	42	3.22	0.75	ปานกลาง			
	รวม	382	3.29	0.85	ปานกลาง			
ด้านการศึกษา บันเทิง	เกษตรศาสตร์	62	3.32	0.75	ปานกลาง	5.056	.000	ขอนแก่น>เกษตร นเรศวร>เกษตร ศิลปากร>เกษตร มศว. > เกษตร สงขลา > เกษตร พระนครเหนือ>เกษตร
	ขอนแก่น	71	3.92	0.72	มาก			
	นเรศวร	42	3.73	0.65	มาก			
	ศิลปากร	36	3.31	0.74	ปานกลาง			
	ศรีนครินทรวิโรฒ	30	3.48	0.67	ปานกลาง			
	สงขลานครินทร์	99	3.43	0.87	ปานกลาง			
	พระนครเหนือ	42	3.55	0.76	มาก			
	รวม	382	3.54	0.79	มาก			

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ตัวแปร	ที่ตั้ง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	F	p	ผล
ภาพรวม	เกษตรศาสตร์	62	3.37	0.64	ปานกลาง	6.191	.000	ขอนแก่น>เกษตร นครสวรรค์>เกษตร ศิลปากร>เกษตร มศว. > เกษตร สงขลา > เกษตร พระนครเหนือ>เกษตร
	ขอนแก่น	71	3.93	0.59	มาก			
	นครสวรรค์	42	3.62	0.57	มาก			
	ศิลปากร	36	3.38	0.65	ปานกลาง			
	ศรีนครินทรวิโรฒ	30	3.66	0.56	มาก			
	สงขลานครินทร์	99	3.40	0.78	ปานกลาง			
	พระนครเหนือ	42	3.50	0.61	ปานกลาง			
	รวม	382	3.55	0.68	มาก			

จากตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามสถาบันการศึกษา พบว่า สถาบันการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

ตารางที่ 27 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม
การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์
จำแนกตามระดับชั้นปี

ตัวแปร	ระดับชั้นปี	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	F	p	ผล
ด้านการสื่อสาร	ปีที่ 1	14	4.38	0.49	มาก	4.498	.001	ปี 1 < ปี 2 ปี 1 < ปี 3 ปี 1 < ปี 4 ปี 1 < ปี 5 ปี 1 < ปี 6
	ปีที่ 2	178	3.83	0.70	มาก			
	ปีที่ 3	109	3.87	0.64	มาก			
	ปีที่ 4	55	3.88	0.63	มาก			
	ปีที่ 5	25	4.36	0.53	มาก			
	ปีที่ 6	1	4.60	0.00	มาก			
	รวม	382	3.91	0.67	มาก			
ด้านการศึกษา	ปีที่ 1	14	4.01	0.74	มาก	3.307	.006	ปี 1 < ปี 2 ปี 1 < ปี 3 ปี 1 < ปี 4 ปี 1 < ปี 5 ปี 1 < ปี 6
	ปีที่ 2	178	3.22	0.89	ปานกลาง			
	ปีที่ 3	109	3.25	0.82	ปานกลาง			
	ปีที่ 4	55	3.32	0.73	ปานกลาง			
	ปีที่ 5	25	3.52	0.73	มาก			
	ปีที่ 6	1	4.71	0.00	มาก			
	รวม	382	3.29	0.85	ปานกลาง			
ด้านการศึกษา บัณฑิต	ปีที่ 1	14	4.27	0.84	มาก	4.672	.000	ปี 1 < ปี 2 ปี 1 < ปี 3 ปี 1 < ปี 4 ปี 1 < ปี 5 ปี 1 < ปี 6
	ปีที่ 2	178	3.51	0.78	มาก			
	ปีที่ 3	109	3.41	0.77	ปานกลาง			
	ปีที่ 4	55	3.54	0.78	มาก			
	ปีที่ 5	25	3.92	0.62	มาก			
	ปีที่ 6	1	4.50	0.00	มาก			
	รวม	382	3.54	0.79	มาก			

ตารางที่ 27 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับชั้นปี	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	F	p	ผล
ภาพรวม	ปีที่ 1	14	4.20	0.58	มาก	4.979	.000	
	ปีที่ 2	178	3.49	0.71	ปานกลาง			ปี 1 < ปี 2
	ปีที่ 3	109	3.47	0.65	ปานกลาง			ปี 1 < ปี 3
	ปีที่ 4	55	3.55	0.63	มาก			ปี 1 < ปี 4
	ปีที่ 5	25	3.88	0.48	มาก			ปี 1 < ปี 5
	ปีที่ 6	1	4.61	0.00	มาก			ปี 1 < ปี 6
	รวม	382	3.55	0.68	มาก			

จากตาราง 27 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามระดับชั้นปี พบว่า ระดับชั้นปีแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกัน

ตารางที่ 28 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม
การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์
จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม

ตัวแปร	คะแนนเฉลี่ยสะสม	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	F	p
ด้านการสื่อสาร	ต่ำกว่า 2.00	11	3.74	0.49	มาก	1.370	.282
	2.01-2.50	56	3.83	0.63	มาก		
	2.51-3.00	124	3.85	0.75	มาก		
	3.00 ขึ้นไป	191	3.97	0.63	มาก		
	รวม	382	3.91	0.67	มาก		
ด้านการศึกษา	ต่ำกว่า 2.00	11	3.09	0.61	ปานกลาง	.768	.513
	2.01-2.50	56	3.35	0.91	ปานกลาง		
	2.51-3.00	124	3.22	0.86	ปานกลาง		
	3.00 ขึ้นไป	191	3.34	0.83	ปานกลาง		
	รวม	382	3.29	0.85	ปานกลาง		
ด้านการศึกษา บันเทิง	ต่ำกว่า 2.00	11	3.63	0.63	มาก	.992	.397
	2.01-2.50	56	3.64	0.77	มาก		
	2.51-3.00	124	3.45	0.85	ปานกลาง		
	3.00 ขึ้นไป	191	3.57	0.76	มาก		
	รวม	382	3.54	0.79	มาก		
ภาพรวม	ต่ำกว่า 2.00	11	3.45	0.47	ปานกลาง	.888	.447
	2.01-2.50	56	3.58	0.66	มาก		
	2.51-3.00	124	3.47	0.74	ปานกลาง		
	3.00 ขึ้นไป	191	3.59	0.66	มาก		
	รวม	382	3.55	0.68	มาก		

จากตาราง 28 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และ
พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 29 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรม
การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์
จำแนกตามรายได้ผู้ปกครอง

ตัวแปร	รายได้ผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	F	p
ด้านการสื่อสาร	ต่ำกว่า 15,000 บาท	119	3.87	0.67	มาก	3.365	.010
	15,001-25,000 บาท	123	3.81	0.68	มาก		
	25,001-35,000 บาท	49	4.00	0.58	มาก		
	35,001 ขึ้นไป	68	4.13	0.67	มาก		
	ไม่ระบุ	23	3.72	0.68	มาก		
	รวม	382	3.91	0.67	มาก		
ด้านการศึกษา	ต่ำกว่า 15,000 บาท	119	3.24	0.87	ปานกลาง	2.419	.048
	15,001-25,000 บาท	123	3.18	0.81	ปานกลาง		
	25,001-35,000 บาท	49	3.44	0.92	ปานกลาง		
	35,001 ขึ้นไป	68	3.53	0.78	มาก		
	ไม่ระบุ	23	3.21	0.86	ปานกลาง		
	รวม	382	3.29	0.85	ปานกลาง		
ด้านการศึกษา บันเทิง	ต่ำกว่า 15,000 บาท	119	3.56	0.70	มาก	1.664	.158
	15,001-25,000 บาท	123	3.40	0.78	ปานกลาง		
	25,001-35,000 บาท	49	3.61	0.86	มาก		
	35,001 ขึ้นไป	68	3.69	0.83	มาก		
	ไม่ระบุ	23	3.57	0.87	มาก		
	รวม	382	3.54	0.79	มาก		
ภาพรวม	ต่ำกว่า 15,000 บาท	119	3.52	0.66	ปานกลาง	2.844	.024
	15,001-25,000 บาท	123	3.43	0.67	ปานกลาง		
	25,001-35,000 บาท	49	3.65	0.70	มาก		
	35,001 ขึ้นไป	68	3.75	0.66	มาก		
	ไม่ระบุ	23	3.47	0.71	ปานกลาง		
	รวม	382	3.55	0.68	มาก		

จากตาราง 29 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และ
พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามรายได้ผู้ปกครอง พบว่า รายได้ผู้ปกครองแตกต่างกัน
มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการใช้สังคมเครือข่ายออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่กำลังศึกษาอยู่ใน คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ซึ่งครอบคลุม 14 มหาวิทยาลัย จำนวน 382 คน โดยขนาดตัวอย่างได้จากการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 725-729 อ้างถึงใน กฤษณา นุตรปาละ 2550 : 7) ที่มีค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสอบถามออนไลน์ (E-Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ใช้ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) วิเคราะห์ระดับตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ใช้สถิติ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระซึ่งมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการและทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัยในการเก็บข้อมูล จากคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 7 แห่ง เพื่อเข้าทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้า จากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ

3. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการดำเนินการเก็บแบบสอบถาม โดยดำเนินเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ – 25 มีนาคม 2554 แบบสอบถามที่นำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง จำนวน 260 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 มหาวิทยาลัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้คืนมาทั้งสิ้น 251 ชุด และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ (E-Questionnaire) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์กลับมา จำนวน 194 คน รวมจำนวนแบบสอบถามทั้ง 2 ประเภท ได้คืนมาทั้งสิ้น 448 ชุด และเมื่อนำแบบสอบถามที่เป็นชุดเอกสารและแบบสอบถามออนไลน์ มาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลพบว่าเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ทั้งหมดจำนวน 382 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) แสดงข้อมูลเป็นความถี่และร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลด้านพฤติกรรมในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ และประมวลผล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ และการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ใช้สถิติ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว ประเภทอุปกรณ์ที่ใช้ คือ คอมพิวเตอร์ส่วนตัว (PC) ระดับชั้นปีที่ 2 มีจำนวนมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป และรายได้ผู้ปกครองอยู่ในระหว่าง 15,001-25,000 บาท

1.2 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมา คือ ด้านการศึกษานันทนาการ ($\bar{X} = 3.53$) และด้านการศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.26$) อยู่ในระดับปานกลาง

2. นักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า มีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ รู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์โดยการ ศึกษาด้วยตนเอง จำนวน 396 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อความบันเทิง จำนวน 410 คน คิดเป็นร้อยละ 22.70 ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในด้านการสื่อสาร จำนวน 416 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 และใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในประเภทเผยแพร่ตัวตน (Identity Network) จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 56.90 ใช้ประโยชน์ในแอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) มีความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.90$)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า

3.1 นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ไม่แตกต่างกัน

3.2 นักศึกษาที่มีคอมพิวเตอร์ส่วนตัว มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ไม่แตกต่างกัน

3.3 นักศึกษาที่มีที่ตั้งสถาบันการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร แตกต่างกัน

3.4 นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร แตกต่างกัน

3.5 นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ไม่แตกต่างกัน

3.6 นักศึกษาที่มีรายได้ผู้ปกครองแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลของการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และตอบคำถามของการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ระยะเวลาในการใช้งาน 1 ชั่วโมงขึ้นไป มีการใช้งานด้านการสื่อสาร มากที่สุด และใช้งานในช่วงวันหยุด ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ในปัจจุบันมีบทบาท และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการศึกษาที่จัดระบบการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ ซึ่งตรงกับที่ บุปผชาติ หัฟหิกรณ์ และคณะ (2544 : 34) กล่าวว่า การบริการต่างๆ ในอินเทอร์เน็ตที่รู้จักและนิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง แยกออกเป็นประเภท คือบริการค้นคืนสารสนเทศ (Information retrieval service) ได้แก่ การถ่ายโอนแฟ้มจากแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้และการเรียกค้นในระบบเมนูที่นำข้อมูลต่างๆ มาจัดเรียงเป็นระดับของหัวข้อ การโอนแฟ้มผ่านโปรแกรมสำหรับการติดต่อสื่อสาร ที่รวมทั้งการสนทนาและการส่งแฟ้ม ไปด้วยกัน การให้บริการสืบค้นสารสนเทศ (Information search service) ด้วยโปรแกรมค้นหาซึ่งมีอยู่มากมาย เช่น Yahoo, Google เป็นต้น การบริการติดต่อสื่อสาร (Communication service) เป็นบริการส่งข้อมูลให้แก่กันและกันระหว่างบุคคล ได้แก่ การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การติดต่อใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ระยะไกล การใช้กระดานข่าว

การสนทนากับบุคคลหลายคนในเวลาเดียวกัน การสนทนาโดยการโทรศัพท์และการประชุมทางไกลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ ชูตระกูล (2547 : 119-132) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา “www.dek-d.com” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการใช้บริการ 6 – 7 ครั้งต่อสัปดาห์ มีระยะเวลาการใช้บริการโดยเฉลี่ย 15 นาที – 30 นาที มีช่วงเวลาในการใช้บริการในช่วง 16:01-20:00 น. และนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐมีพฤติกรรมต้องการทราบข้อมูลข่าวสาร/เหตุการณ์ต่างๆ จากเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ และด้านการศึกษา มีพฤติกรรมการใช้ Social network เพื่อค้นหาข้อมูล ความรู้ และใช้เป็นช่องทางในการส่งไฟล์งาน เช่น ส่งการบ้าน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ พบรัก แยมฉิม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษาศาสนาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาศาสนาบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมการใช้ระดับมากอันดับแรกคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ และมีพฤติกรรมการใช้ระดับปานกลาง คือ ด้านเครื่องมือที่ใช้ และด้านระยะเวลาที่ใช้ ในขณะที่ผลการวิจัยของ สุพรรณนา เอี่ยมสะอาด (2552 : 107-111) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีความถี่ของจำนวนการใช้ทุกวัน/เกือบทุกวัน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ช่วงเวลาที่ใช้ คือช่วงเวลาราชการ (อังคาร-เสาร์) เวลาบ่าย 13.00-18.00 น. และมีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสารมากที่สุด รองลงมาคือด้านวัตถุประสงค์เพื่อการค้นคว้า เท้ากับด้านวัตถุประสงค์เพื่อการเรียน และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้อยู่ในระดับปานกลาง คือ การติดต่อสื่อสารมากที่สุด ความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ต้องการด้านระบบการสื่อสารมากที่สุด ทำให้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสำคัญและบทบาทในการศึกษาในปัจจุบันว่าเป็นสื่อหลักที่ใช้ในการศึกษาและหาข้อมูล และสอดคล้องกับการศึกษาของ (เชาวเลิศ และ กอบกุล 2543 : 82) กล่าวว่าปัจจุบันเครือข่ายสังคมออนไลน์ถูกพิจารณาว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่สำคัญอาจกล่าวได้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่สามารถปลูกฝังและกระตุ้น

ความสนใจจากผู้คนได้มากที่สุด เมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ ในปัจจุบัน และตรงกับงานวิจัยของ กรองทอง เกิดนาค (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ www.hi5.com จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์มาเป็นระยะเวลา 1 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยกลุ่มนักศึกษาช่วงอายุไม่เกิน 24 ปี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการเว็บไซต์ hi5.com จากการได้รับอีเมลล์ลิงค์ (Forward mail) จากเพื่อน และจากทางเว็บไซต์เอง กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ คือการติดต่อสื่อสารกับเพื่อน การทำกิจกรรมต่างๆ ในเว็บไซต์เพื่อความบันเทิง และการสื่อสารหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร

2. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า มีพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ รู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์โดยการ ศึกษาด้วยตนเอง มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อความบันเทิง ใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในด้านการสื่อสาร และใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในประเภทเผยแพร่ตัวตน (Identity Network) มีการใช้ประโยชน์ในแอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก และพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ซึ่งรูปแบบการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของนักศึกษา และข่าวสารต่างๆ ในปัจจุบัน สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านข้อมูลข่าวสารได้มากที่สุด ดังที่โดโนฮิว และ ทิปตัน (Donohew and Tipton, 1976 อ้างถึงใน พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์ 2543 : 14) กล่าวว่า การลดความไม่รู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอก (Extrinsic Uncertainty) เรียกว่า ข่าวสารที่ใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิดและแก้ปัญหาต่างๆ (Instrumental Utilities) ในชีวิตประจำวัน ข่าวสารบางอย่างอาจจะให้ประโยชน์ทั้งการทำให้ไปใช้และให้ความบันเทิงขณะเดียวกัน และตรงกับ การศึกษา ของ เซนและเฮมอน (Chen & Hemon, 1982 : 52-53 อ้างถึงใน ศรีหญิง ศรีรักษา, 2544:21) กล่าวว่า ส่วนสำคัญยิ่งสำหรับการแสวงหาข่าวสารของบุคคล แหล่งของข่าวสาร ประเภทของแหล่งข่าวสารซึ่งแบ่งไว้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มบุคคล ได้แก่ เพื่อน ญาติ หรือบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น ซึ่งจะ เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจากความคิด และประสบการณ์ของแต่ละปัจเจกบุคคล 2) กลุ่มสถาบัน ได้แก่ โรงเรียน ห้องสมุด ศาสนา บริษัท ห้างร้านในวงธุรกิจหรือรัฐบาล และ 3) สื่อ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือรูปแบบสื่ออื่นๆ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนติมา กมลเลิศ (2549 : 81-82) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ต/ความภาคภูมิใจในตนเอง/การรับรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต/การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว/การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก

ความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับมาก การรับรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง และตรงกับงานวิจัยของ สุพรรณิกา ชีรพงศากร (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ ประเภทการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประเภทซอฟต์แวร์ประยุกต์ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศประเภทหนังสืออิเล็กทรอนิกส์น้อยที่สุด 2) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้โดยรวมว่า มีประโยชน์ มีความเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในเรื่อง การให้บริการที่มีความพอเพียงต่อความต้องการด้านฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้แบบออนไลน์วิถีทัศน์ตามอักษย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความคิดเห็นว่ามีเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองทอง เกิดนาค (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ www.hi5.com โดยผู้วิจัยได้ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์มาเป็นระยะเวลา 1 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยกลุ่มนักศึกษาช่วงอายุไม่เกิน 24 ปี จำนวน 4 คน กลุ่มคนทำงานช่วงอายุ 25-39 ปี จำนวน 3 คน และกลุ่มคนทำงานช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน โดยทำการศึกษาในระหว่างเดือนเมษายน-กรกฎาคม 2551 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์คือการติดต่อสื่อสารกับเพื่อน การทำกิจกรรมต่างๆ ในเว็บไซต์เพื่อความบันเทิง การสื่อสารด้วยการนำเสนอภาพ เพลงและตัวอักษร และการสื่อสารหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังสามารถนำมาปรับใช้กับการเรียนและการทำงานได้ ประโยชน์ที่ได้รับ คือ ความพิเศษของการสื่อสารซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) ที่ผู้เล่นเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน การได้ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนสนิท เพื่อนเก่า และเพื่อนใหม่ และยังสามารถนำข้อมูลของเพื่อนมาปรับใช้และตกแต่งข้อมูลเป็นของตนเองได้ และตรงกับงานวิจัยของ พบรัก แยมณี (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต พบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษา ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ อยู่ในระดับมาก และมีพฤติกรรมการใช้ระดับปานกลาง คือ ด้านเครื่องมือที่ใช้ และด้านระยะเวลาที่ใช้

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะ

ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า นักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ไม่แตกต่างกัน โดยพิจารณาในรายละเอียด พบว่าสอดคล้อง เนติมา กมลเลิศ (2549 : 81-82) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ต/ความภาคภูมิใจในตนเอง/การรับรู้เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต/การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว/การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนในเครือข่ายเซนต์คาเบรียล เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามชั้นปี คณะมนุษยศาสตร์ อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่าไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิภา ชีรพงศากร (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุน ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาที่มีปัจจัยสนับสนุนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตรงกับงานวิจัยของ พวรก แยมฉิม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษาศาสนาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักศึกษาเพศต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเครื่องมือที่ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาชั้นปีที่ศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านระยะเวลาที่ใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาศาสนาที่เรียนต่างกันมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านเครื่องมือที่ใช้, ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้, ด้านระยะเวลาที่ใช้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ นครราชสีมา และศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง ดังนี้

1. จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ นครราชสีมา และศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่าส่วนใหญ่ใช้ในด้าน การสื่อสาร มีการใช้ประโยชน์ในแอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อการติดตามข่าวสารที่สนใจและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ และ สนทนากับเพื่อน ค้นหาเพื่อนเก่าหรือเพื่อนใหม่ และมีความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เน้นที่สังคมเครือข่าย

ออนไลน์มีความรวดเร็ว คล่องตัวในการติดต่อสื่อสารและ ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยาก ดังนั้นควร ทำการศึกษาถึงความต้องการ เช่นในด้านของเนื้อหา และข้อมูลที่นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะ ครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ต้องการอย่างละเอียด และจัดกิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับ การเรียนการสอน

2. จากพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นการศึกษด้วยตนเอง เป็นจำนวนมากที่สุด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้น การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร เพื่อทำให้เกิดความสนใจในเรื่องการเรียนรู้ และการใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ จึงควรสนับสนุนการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อการนำไปใช้ในการเรียนรู้ และเพื่อจูงใจให้เกิดความสนใจในการใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความจำเป็น ต่อการเรียนการสอนในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษารoundต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการเก็บ ข้อมูลในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด รวมถึงความต้องการใน การใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคม ออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ กับปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อสนับสนุนในการเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม

3. ควรศึกษาตัวแปรในลักษณะที่เป็นเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ใน มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ทำการศึกษาดำเนินในเชิงลึกยังมีอยู่น้อยมาก อาจจะรวมถึงการศึกษาถึง ความเป็นไปได้ที่จะนำเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์มาใช้งาน ดังนั้น วงการศึกษาควรจะหันมา ศึกษาตัวแปรในเชิงลึก และละเอียดมากขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์และก่อให้เกิดองค์ความรู้ต่องานวิจัย อื่น ๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรองทอง เกิดนาค. “พฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์ www.hi5.com.” วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารสื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2551.
- กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. รายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2551. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิจัยกลยุทธ์และอุตสาหกรรม. 2552
- กระทรวงศึกษาธิการ. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2552-2556. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2553.
- กฤษณา บุตรปาละ. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2550.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2543.
- _____. เทคโนโลยีการศึกษา : สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2546.
- _____. ไอซีทีเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2546.
- กิตติ กันภัย. มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด, 2543.
- กุลภัสสร ธรรมชาติ. “การใช้ Web 3.0 เพื่อพัฒนาเว็บไซต์”. สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://tsumis.tsu.ac.th/tsukm/UploadFolder/2-บทความ.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กรกฎาคม 2553).
- กุลวิตรา กังคานนท์ และสุชาดา ชัยวัฒน์. รายงานสำรวจสถานภาพและความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานเทคโนโลยีกับการเรียนรู้, 2545.
- เกรียงศักดิ์ ชูตระกูล. “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษา “www.dek-d.com.” สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2547.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. แนวโน้มธุรกิจไทยในศตวรรษหน้า. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ชักเชสมีเดีย, 2543.

เกศรา ชั่งชวลิต. การแสวงหาข่าวสาร การรับรู้ประโยชน์ และความพึงพอใจในการสื่อสารผ่าน
เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ขนิษฐา รุจิโรจน์. “Internet เพื่อการศึกษา.” โครงการโสตฯ เทคโนโลยีสารสนเทศแห่งประเทศไทย
ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537.

คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์. ทักษะการรู้
สารสนเทศ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

จิรมา ทองสวัสดิ์. ความต้องการข่าวสาร การเปิดรับ และการใช้ประโยชน์ข่าวสารด้านสุขภาพจาก
เว็บไซต์สุขภาพของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2545.

ชัชวรินทร์ สันติเดช. พฤติกรรมในการแสวงหาข้อมูล ความสามารถในการใช้ และประโยชน์ที่ได้
จากเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการ
สื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

เชาวเลิศ เลิศขิลพาร และกอบกุล สรรพกิจจานง. เทคโนโลยีการศึกษาระดับอุดมศึกษา. ภาควิชา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

ณัฐริกา พุทธโอวาท. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากเว็บไซต์ sex must say ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2546.

ดาวรุ่ง ชะระอำ. การพัฒนารูปแบบการผลิตครูวิชาชีพของไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ภาควิชา
นโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549

ธนรัตน์ จิระอรุณ และมลลิตี พรโชคชัย. กรอบความรู้ความสามารถพื้นฐาน ด้าน เทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสาร. วารสารการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี,
2546.

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. ภาควิชาพื้นฐาน
ทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
นครปฐม, 2549.

นพพร ปรีปณณะ. “การศึกษาความสนใจจากนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในพระนครต่อเรื่องต่างๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

น้ำทิพย์ สำเภาประเสริฐ. การใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ในระยะเริ่มต้นในเขตกรุงเทพ กับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสื่อสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

เนติมา กมลเลิศ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในเครือคณะเซนต์คาเบรียล เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม. สุวีริยาสาส์น, 2545.

บุญญากรณ์ วาณิชชาติ. บทบาทของ “เว็บไซต์อัจฉริยะคอตคอม” ในการเป็นมณฑลสาธารณะของกลุ่มหญิงรักหญิง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

บุปผชาติ ทัพทิกรณ์และคณะ. ความรู้เกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา : หนังสือเสริมประสบการณ์ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือ, 2544.

บุริรัตน์ สุขวโรทัย. ผลการศึกษาผลการสอนโดยใช้เว็บที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์. ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชนครสวรรค์ : นครสวรรค์, 2547.

ประชาสรรค์ แสนภักดี. การจัดการความรู้ของเครือข่ายทางสังคมเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.

ประภาส พาวันนท์. ทรัพยากรสารสนเทศและการรู้หนังสือ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์และชัยวัฒน์ อิระพันธ์. สื่อสารกับสังคมเครือข่าย. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2546.

- สุสดี ทรัพย์สาร. คุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีผลมากที่สุดต่อการยอมรับของกลุ่มเป้าหมาย : ศึกษาเฉพาะกรณียอมรับการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ผักคบขาวของกลุ่มสตรีประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ผักคบขาวบ้านสันป่าม่วง ตำบลบ้านต้อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- พงษ์ศักดิ์ สุสัมพันธุ์ไพบูลย์. ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ดวงกมล (2520) จำกัด, 2542
- _____. เรื่องน่ารู้เทคโนโลยีโทรคมนาคม. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2544.
- พบรัก แยมนิม. “พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต”. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2548.
- พรทิพย์ พัฒนานุสรณ์. การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นทางเพศของวัยรุ่นไทยที่นำเสนอผ่านทางอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. แรงจูงใจกับการโฆษณา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร. เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, 2547.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ : ม.ปท., 2543.
- พันธุ์ศักดิ์ ศิริรัชตพงษ์ และ ชลามาศ ฐะเศรษฐกุล. “รายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ประจำปี 2551”. ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. 2552
- มนตรี จุฬาวัดเนท. รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องนโยบายการผลิตและพัฒนาครู. กรุงเทพมหานคร : พรึกหวานกราฟฟิค, 2543.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กุล. การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพมหานคร : ที.พี.พรินท์, 2542.
- ยุมย์ลา หล้าสุบ. “การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา), 2542.
- ยุมย์ลา หล้าสุบ. “การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2542.

รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ. “ทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นเว็บประเภท Social Network Hi5 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต”, สารนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (สำเนา), 2552.

รัฐลาวัลย์ สุกุลมาลัยทอง. สังคมออนไลน์กับการเรียนการสอน : [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://gotoknow.org/blog/srunglawan/285530> (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กรกฎาคม 2553).

วัลลภ นิมิपाल. Social Network กับการศึกษาไทย. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.wallopinfo.com/2010/06/20/social-network/> (วันที่ค้นข้อมูล : 18 สิงหาคม 2553)

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. เทคโนโลยีสารสนเทศ. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก th.wikipedia.org/wiki/เทคโนโลยีสารสนเทศ (วันที่ค้นข้อมูล 20 สิงหาคม 2553)

_____. บริการเครือข่ายสังคม. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก [th.wikipedia.org/wiki/social network](http://th.wikipedia.org/wiki/social_network). (วันที่ค้นข้อมูล 20 สิงหาคม 2553)

_____. บล็อก. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก th.wikipedia.org/wiki/บล็อก (วันที่ค้นข้อมูล 20 สิงหาคม 2553)

วิทยา เรืองพรวิสุทธิ. คู่มือการเข้าสู่อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้เริ่มต้น. บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่นจำกัด (มหาชน), 2538.

ศรีหญิง ศรีรักษา. การเปิดรับและการแสวงหาข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ตของนิสิตนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร บัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ศุภักษร สุจินพรหม. พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา และทัศนคติเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

เศรษฐพงษ์ มะลิสวรรณ และ อุษา ศิลป์เรืองวิไล. เครือข่ายสังคม (Social Networking) ที่นักการตลาดต้องเรียนรู้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.crminaction.com/file_upload/VHifm7Cf.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 22 กรกฎาคม 2553).

สมใจ บุญศิริ. อินเทอร์เน็ต นานาสาระแห่งการบริการ. สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ICT for Education นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด, 2553

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ฐานข้อมูลรายบุคคล. สถิติอุดมศึกษา 17 กุมภาพันธ์ 2554.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ต 2551. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.nso.go.th> (วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2553)

สำนักบริการคอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การประชุมปฏิบัติการโครงการโรงเรียนใช้ไอซีทีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.cpc.ku.ac.th/news/june/p46062602-ict.html>. 2546

สุพรรณนา เอี่ยมสะอาด. การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

สุพรรณิกา ชีรพงศากร. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ของนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

สุรศักดิ์ สงวนพงษ์. คู่มืออินเทอร์เน็ต. บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), 2538.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา กุลจิตรา ภัทธานนท์. เทคโนโลยีการเรียนรู้ของไทยในปี 2553. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

องอาจ ฤทธิ์ทองพิทักษ์. พฤติกรรมสื่อสารผ่านระบบเว็ลด์ไวด์เว็บของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อดิเทพ บุตรราช เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network). [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2554. จาก <http://km.ru.ac.th/computer/?p=199>. 2553.

อรพินท์ ศักดิ์เอี้ยว. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่เด็กได้รับจากการชมรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

อรรถยา เลวจันทร์. สะอาด. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรี และนักศึกษาปริญญาโท ในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.

ภาษาอังกฤษ

- Adrian C. Mayer. Land and society in Malabar. Bombay. New York : Oxford University Press., 1952.
- American Library Association. Information literacy competency standards for higher education. [Online]. Available : <http://www.ala.org/acrl/acristandards/information> literacy competency. htm [2011, July 4], 2005.
- Atkin, C,K. New Model for Mass Communication Research. New York : The Free Press, 1973.
- Boissevain, Jeremy. Friends of Friends : Network, Manipulators and Coalitions. Oxford : Basil Blackwell. 1974.
- Carr, A. R. Predicting College of Agriculture professors, adoption of computers and distance education technologies for self-education and teaching at the University of Guadalajara, Mexico. Dissertation Abstract international. 60(04), 981-4.UMI No. 9924705, 1999.
- Fidler, Roger. Mediamorphosis : understanding new media. California : Pine Forge Press, 1997.
- Kilduff, Martin and Tsai, Wenpin. Social Networks and Organizations. London : SAGE Publication Ltd., 2003.
- Klapper, Joseph T. The Effect of Mass Communicaiton. 10th ed. New York : The Free Press, 1969.
- McCombs, Maxwell E., and Becker, Lee B. “Using Mass Communications Theory.” In Perspectives in mass communication. New Jersey : Prentice Hall, 1979.
- Narisa. [online]. Web 2.0. <http://www.narisa.com/forums/index.php?app=blog&module=display§ion=blog&blogid=6&showentry=91> สืบค้นวันที่ 2011 July 20., 2005.
- Schramm, Wilbur. Channels and Audience in Handbook of Communication. Chicago : Rand Mc. Nelly College Publishing Company, 1973.
- Severin, Werner J. and James W. Tankard. Communication theories : origins, method, and uses in the mass media. New Media Longman, 1992.
- Tim O'Reilly. [online]. What Is Web 2.0. O'Reilly Network. สืบค้นวันที่ 2010 July 20., 2005
- Wright, Charles R. Mass Communication : A Sociological Perspective. New York : Random House, 1927.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ถนนราชมรรคาใน อ.เมือง จ.นครปฐม 73000 โทร: 034-255254
2. อาจารย์ ดร.เอกนถน์ บางท่าไม้
ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ถนนราชมรรคาใน อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
โทร: 034-219135, e-mail: eknarin.b@gmail.com
3. อาจารย์ ดร.น้ามนต์ เรืองฤทธิ์
ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ถนนราชมรรคาใน อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
โทร: 034-219135, e-mail: nammon@gmail.com
4. อาจารย์วรสุรวง คงจินดา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงานวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน
โทรศัพท์: 02 579-1111 ต่อ 1182
vorasuang.du@spu.ac.th
5. อาจารย์บุญเลิศ อรุณพิบูลย์
หัวหน้างาน งานพัฒนาและบริการสื่อสาระดิจิทัลฝ่ายบริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
e-mail boonlert@nstda.or.th

ที่ ศธ.0520.203.5/๙๙

ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

14 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์วรสร วงจินดา

เนื่องด้วย นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความประสงค์จะเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการนี้ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อนิรุทธ์ สติมัน)
หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

สำนักงานภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

โทรศัพท์ (034) 219135

โทรสาร (034) 219135

ที่ ศธ.0520.203.5/๕๕๐

ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

14 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์บุญเลิศ อรุณพิบูลย์

เนื่องด้วย นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความประสงค์จะเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการนี้ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน)
หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

สำนักงานภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
โทรศัพท์ (034) 219135
โทรสาร (034) 219135

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ โทร. 29201

ที่ ศธ 0520.203.5/๖๖๐

วันที่ ๑ มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอร้องเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ

เนื่องด้วย นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความประสงค์จะเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอร้องเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้แก่ นักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(อาจารย์ ดร. อนิรุทธิ์ สติมัน)

หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ โทร. 29201

ที่ ศธ 0520.203.5/551

วันที่ 11 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.นันทน์ เรืองฤทธิ์

เนื่องด้วย นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความประสงค์จะเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้แก่ศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(อาจารย์ ดร. อนิรุทธิ์ สติมัน)

หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ โทร. 29201

ที่ ศธ 0520.203.5/544

วันที่ 4 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอรเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.เอกนถน บำท่าไม้

เนื่องด้วย นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีความประสงค์จะเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ในการนี้ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอรเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญให้แก่ศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(อาจารย์ ดร. อนิรุทธิ์ สติมัน)

หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง

พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์
ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ชื่องานวิจัย พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ชื่อผู้วิจัย อรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์
นักศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบุคลากร และเป็นข้อมูลแนวทางให้กับผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา นำไปใช้ในการวางแผนในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปในอนาคต ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ลักษณะคำถามเป็นชนิดแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ลักษณะคำถามเป็นชนิดแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 5 การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

2. คอมพิวเตอร์ส่วนตัว

☐

มี

☐

ไม่มี

ถ้ามี โปรดระบุอุปกรณ์/ประเภทคอมพิวเตอร์/อุปกรณ์ในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

☐

คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC)

☐

โทรศัพท์เคลื่อนที่ทั่วไป (ที่สามารถเชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้ เช่น

I Mobile ฯลฯ)

☐

Tablet, Ipad , Galaxy Tab

☐

คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook, Netbook)

☐

Smartphone (Iphone, Andorid, Black Berry, Window Mobile 7,

WebOS, Symbian OS)

☐

อื่น ๆ ระบุ

3. สาขาวิชาเอก

.....

4. ที่ตั้งสถาบันการศึกษา

☐

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

☐

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

☐

มหาวิทยาลัยนเรศวร

☐

มหาวิทยาลัยศิลปากร

☐

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

☐

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

☐

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

5. ระดับชั้นปี

☐

ปีที่ 1

☐

ปีที่ 2

☐

ปีที่ 3

☐

ปีที่ 4

☐

ปีที่ 5

☐

อื่นๆ ระบุ

6. คะแนนเฉลี่ยสะสม GPA.

☐ ต่ำกว่า 2.00☐ 2.51-3.00☐ 2.01-2.50☐ 3.00 ขึ้นไป

7. รายได้ผู้ปกครอง

☐ ต่ำกว่า 15,000 บาท☐ 15,001 – 25,000 บาท☐ 25,001 – 35,000 บาท☐ 35,001 บาท ขึ้นไป☐ อื่นๆ ระบุ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. ท่านรู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านเข้าใช้โดยช่องทางใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ศึกษาด้วยตนเอง
- ☐ เพื่อนแนะนำ/ชักชวน
- ☐ รับรู้ผ่านเว็บไซต์
- ☐ เรียนในรายวิชา
- ☐ จากหนังสือ/นิตยสาร
- ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ เพื่อศึกษาหาข้อมูล
- ☐ เพื่อความบันเทิง
- ☐ ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเผยแพร่
- ☐ พูดคุยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
- ☐ ทบทวนบทเรียน
- ☐ เพื่อการเปิดรับข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

3. ท่านใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ด้านการสื่อสาร (Communication)
- ☐ ด้านการศึกษา (Education)
- ☐ ด้านการศึกษานันทนาการ (Edutainment)
- ☐ ด้านการบันเทิง (Entertainment)
- ☐ ด้านการตลาด (Marketing)
- ☐ ด้านสื่อสารการเมือง (Communication Political)

4. ประเภทเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งาน (ให้เรียงลำดับการใช้งาน 1 - 6)
(ลำดับที่ 1 คือใช้งานมากที่สุด)

☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทเผยแพร่ตัวตน (Identity Network) เช่นเขียน blog สร้างอัลบั้มรูปของตัวเอง สร้างกลุ่มเพื่อน และสร้างเครือข่ายขึ้นมาได้ ตัวอย่างเช่น facebook , BlogGang , Wordpress , My Space, Twitter, Google plus.

☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทเผยแพร่ผลงาน (Creative Network) เช่น YouTube, Yahoo VDO, Google VDO, Flickr, Multiply.

☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทความสนใจตรงกัน (Interested Network) เช่น

- del.icio.us เป็น Online Bookmarking หรือ Social Bookmarking
- Digg คล้ายกับ del.icio.us
- Zickr พัฒนาขึ้นมาโดยคนไทย เป็นเว็บลักษณะเดียวกับ Digg
- duocore.tv รายการ Online TV แบบ Home VDO

☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทร่วมกันทำงาน (Collaboration Network) เช่น Wikipedia , Google doc ฯลฯ

☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภท Peer to Peer (P2P) เช่น โปรแกรม Skype , Bittorrent ฯลฯ

☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทโลกเสมือน (Gaming / Virtual Reality) เกมส์ออนไลน์ (online game) เช่น secondLife, Audition, Counter Strike, WordWarCraft, MineCraft. Atea Avatars, Mahara

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. ท่านใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยครั้งเพียงใด

☐ 1 ครั้ง/วัน	☐ 2-4 ครั้ง /วัน
☐ 4-6 ครั้ง/วัน	☐ ทั้งวัน/ทุกวัน
2. ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ท่านใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ต่อครั้ง

☐ น้อยกว่า 30 นาที	☐ 30 นาที – 1 ชั่วโมง
☐ 1 ชั่วโมงขึ้นไป	☐ 24 ชั่วโมง
3. ช่วงเวลาที่ท่านใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากที่สุด/น้อยที่สุด
 (เลือกเพียงช่วงเวลาเดียว)

☐ 06.01-12.00 น. (วันธรรมดา)	☐ 06.01-12.00 น. (วันหยุด)
☐ 12.01-16.00 น. (วันธรรมดา)	☐ 12.01-16.00 น. (วันหยุด)
☐ 16.01-24.00 น. (วันธรรมดา)	☐ 20.01-24.00 น. (วันหยุด)
☐ 24.01-06.00 น. (วันธรรมดา)	☐ 24.01-06.00 น. (วันหยุด)
4. เหตุผลที่ท่านใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ต้องการตอบสนองความสนใจและความต้องการส่วนตัว
☐ ต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นว่าเป็นคนรุ่นใหม่
☐ ต้องการแสดงออกร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสนทนากับเพื่อน
☐ ต้องการใช้เวลาว่างเพื่อความบันเทิง และผ่อนคลาย
5. ท่านมี Account ของเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ Facebook	☐ Window Live Space
☐ YouTube	☐ Twitter
☐ Multiply	☐ Hi5
☐ Flickr	☐ Digg
☐ Delicious	☐ Slideshare
☐ Blog	☐ Wikipedia
☐ tumblr	☐ Instagram

6. ให้ท่านเรียงลำดับเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้บริการมากที่สุด
(ให้ท่านใส่เลขลำดับ 1 คือ มากที่สุด และ 2, 3 ตามลำดับ)

☐ Facebook	☐ Window Live Space
☐ YouTube	☐ Twitter
☐ Multiply	☐ Hi5
☐ Flickr	☐ Digg
☐ Delicious	☐ Slideshare
☐ Blog	☐ Wikipedia
☐ tumbler	☐ Instagram

7. จากข้อ 6 เพราะเหตุใดท่านถึงเลือกใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ดังกล่าวมากที่สุด (ตอบเพียงข้อเดียว)

☐ เพราะเป็นเว็บไซต์ที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด

☐ เพราะเพื่อนในกลุ่มใช้มากที่สุด

☐ เพราะต้องการเล่นเกมในเว็บไซต์

☐ เพราะเว็บไซต์ที่เลือกสามารถตอบสนองความต้องการได้มากที่สุด

☐ เพราะเว็บไซต์ที่เลือกมีความเป็นส่วนตัวมากที่สุด

☐ เพราะเป็นเว็บไซต์ที่ง่ายต่อการใช้งาน

8. ท่านมีเพื่อนในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์นี้รวมทั้งหมดกี่คน (รวมทุกเว็บไซต์ที่ท่านมีอยู่)

☐ น้อยกว่า 50 คน

☐ 51-100 คน

☐ 101-150 คน

☐ 151-200 คน

☐ 201 คน ขึ้นไป

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

- 5 หมายถึงมากที่สุด
 4 หมายถึงมาก
 3 หมายถึงปานกลาง
 2 หมายถึงน้อย
 1 หมายถึงน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความสำคัญการใช้				
		5	4	3	2	1
ด้านการสื่อสาร (Communication)						
1	การเขียนข้อความแสดงความคิดเห็น (Comment)					
2	การเผยแพร่รูปภาพและจัดข้อมูลส่วนตัวเพื่อแสดง ในเว็บไซต์ข้อมูลส่วนตัว เช่น Fickur					
3	การเขียนข้อความแสดงความคิดเห็น บนรูปภาพ (Comment)					
4	การพูดคุยสนทนาผ่านกระดานสนทนา (Chat) จากเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์					
5	เพื่อทราบข้อมูลข่าวสาร/เหตุการณ์ต่างๆ จากเว็บไซต์ เครือข่ายสังคมออนไลน์					
ด้านการศึกษา (Education)						
6	การสร้างแหล่งข้อมูล เช่น การเขียน Blog ใน Wiki					
7	การผลิตงานวิดีโอเพื่ออัปโหลด ในเว็บ Youtube					
8	การศึกษาวิดีโอที่เผยแพร่ใน Youtube					
9	การใช้ Social network เพื่อค้นหาข้อมูล ความรู้					
10	การแก้ไขข้อมูลใน Wikipedia					
11	ใช้เพื่ออ่าน Blog ที่มีชื่อเสียง					
12	ใช้เพื่อเขียน Blog และอ่าน Blog					

ข้อที่	รายการ	ระดับความสำคัญการใช้				
		5	4	3	2	1
ด้านการศึกษานันทิง (Edutainment)						
13	การใช้ห้องเรียนผ่านห้องสนทนา เช่น Tutor Online					
14	การเรียนการสอนแบบ Virtual Classroom และ E - Learning					
15	ใช้เป็นช่องทางในการส่งไฟล์งาน เช่น ส่งการบ้าน					
16	การแลกเปลี่ยนเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ					
17	การแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ ในกลุ่มต่างๆ เช่น การเล่นเกมในรูปแบบทางการศึกษา					
18	ใช้เป็นช่องทางในการถาม-ตอบ ปัญหา ด้านต่างๆ					

ตอนที่ 5 การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

5 หมายถึงมากที่สุด

4 หมายถึงมาก

3 หมายถึงปานกลาง

2 หมายถึงน้อย

1 หมายถึงน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
การใช้ประโยชน์ จากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์						
1	เพื่อการติดตามข่าวสารที่สนใจและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ					
2	หาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ					
3	เพื่อรับส่ง E-mail , ดาวน์โหลดเพลง , เกม , ภาพยนตร์					
4	เพื่อสอบถามข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ					
5	เพื่อรับทราบความเห็นของผู้อื่นจากประเด็นที่สนใจ					
6	แสดงความคิดเห็น Comment ต่างๆ ในเว็บบอร์ด กระทั่ง message , อ่านกระทุ้ เว็บบอร์ด					
7	สนทนากับเพื่อน ค้นหาเพื่อนเก่าหรือเพื่อนใหม่					
8	ใช้เป็นสื่อในการสมัครงาน แสดง Portfolio , Profile					
9	ใช้บริการเว็บบล็อก เช่น ไดอารี่ส่วนตัว เรื่องที่สนใจ					
10	ตกแต่งอัลบั้มรูป โพสต์รูป ฝากไฟล์รูป					
ความพึงพอใจ จากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์						
11	ได้สนทนาโต้ตอบกับเพื่อน หรือผู้ที่ต้องการจะสื่อสารด้วย					
12	ได้แสดงความคิดเห็นในกลุ่มข่าวสารต่างๆ เช่น หัวข้อที่สนทนา บล็อก เว็บบอร์ด กระทุ้					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
13	ความตื่นเต้น สนุกสนาน ได้รับความเพลิดเพลิน					
14	ความรวดเร็ว คล่องตัวในการติดต่อสื่อสาร					
15	ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ					
16	ความหลากหลายของชุมชน หรือกลุ่มสังคม (ห้องสนทนาต่างๆ)					
17	ความชัดเจนของการจัดหมวดหมู่ กลุ่มกิจกรรมที่สนใจ					
18	ความสวยงามของกราฟฟิก รูปภาพ สี สันสวยงาม					
19	รูปแบบ ในการตกแต่ง profile ตามที่ท่านต้องการ (glitter, widget)					
20	ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน					

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

24/5/2555

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

วัดทประสงคของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ โภชนาการมหาชัยของรัฐ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษา ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ โภชนาการมหาชัยของรัฐ ที่มีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ โภชนาการมหาชัยของรัฐ

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญา
บัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้ในการเป็นแนวทางพัฒนา
บุคลากร และเป็นข้อมูลแนวทางในอันที่จะปรับปรุง

บุคลากร และเป็นข้อมูลแนวทางให้กับผู้เกี่ยวข้อง
ทางการศึกษา นำไปใช้ในการวางแผนในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปใน
อนาคต ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ๒) การจัดทำบัญชีของกรมสรรพากรแบ่งออกเป็น ๖ ตอน ดังนี้
 ตอนที่ 1 ปัจจัยสำคัญของการจัดระบบคอมพิวเตอร์
 ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างสำนักงานเครือข่ายสิ่งคอมพิวเตอร์เป็นชนิดแบบเลือกตอบ
 ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสิ่งคอมพิวเตอร์เป็นลักษณะคำถามเป็นชนิดแบบเลือกตอบ
 ตอนที่ 4 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสิ่งคอมพิวเตอร์เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
 ตอนที่ 5 การใช้ประโยชน์และภาพพจน์จากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสิ่งคอมพิวเตอร์เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ผัวจ๋ายขอขอบพระคุณเทกท่าน

ที่กรณเสียสละเวลาในความอ่อนเคราะห์ในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผ้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของท่าน

* Required

1. เพลง*

- ☐ ชาย
- ☐ หญิง

2. ท่านมีคอมพิวเตอร์ส่วนตัวหรือไม่ *

- ☐ អី
- ☐ ហៃអី

โปรแกรมอุปกรณ์/ประเภทคอมพิวเตอร์/อุปกรณ์ในการเข้าใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์*

- ☐ คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC)
- ☐ โทรศัพท์เคลื่อนที่ทั่วไป เช่น I Mobile
- ☐ Tablet, Ipad , Galaxy Tab
- ☐ Smartphone (Iphone, Andorid, Black Berry, Window Mobile 7, WebOS, Symbian OS)

3. คณะวิชา *

- ☐ คณะศึกษาศาสตร์
- ☐ คณะครุศาสตร์
- ☐ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

เวลา 17:57:25:56:aaaaa aaaaaa aa...

3. คณะวิชา *

- ☐ คณะศึกษาศาสตร์
- ☐ คณะครุศาสตร์
- ☐ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

4. สาขาวิชา *

5. สถาบันการศึกษา *

- ☐ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ☐ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ☐ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
- ☐ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ☐ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ☐ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ☐ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

6. ระดับชั้นปี *

- ☐ ปีที่ 1
- ☐ ปีที่ 2
- ☐ ปีที่ 3
- ☐ ปีที่ 4
- ☐ ปีที่ 5
- ☐ ปีที่ 6

7. คะแนนเฉลี่ยสะสม *

- ☐ ต่ำกว่า 2.00
- ☐ 2.01 - 2.50
- ☐ 2.51 - 3.00
- ☐ 3.00 ขึ้นไป

8. รายได้ผู้ปกครอง *

- ☐ ต่ำกว่า 15,000 บาท
- ☐ 15,001 - 25,000 บาท
- ☐ 25,001 - 35,000 บาท
- ☐ 35,001 บาท ขึ้นไป
- ☐ ไม่ระบุ

<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform?formkey=dFFEbVI ta Uxf M2 dJ O2W19M>

การวิจัย 2558

ตอนที่ 2

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. ท่านรู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านเข้าใช้บ่อยโดยช่องทางใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) *

- ☐ ศึกษาด้วยตนเอง
- ☐ เพื่อนแนะนำ/ชักชวน
- ☐ รับรู้ผ่านเว็บไซต์
- ☐ เรียนในรายวิชา
- ☐ จากหนังสือ/นิตยสาร

2. วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) *

- ☐ เพื่อศึกษาหาข้อมูล
- ☐ เพื่อความบันเทิง
- ☐ ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเผยแพร่
- ☐ พูดคุยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์
- ☐ ทบทวนบทเรียน
- ☐ เพื่อการเปิดรับข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

3. ท่านใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ในประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) *

- ☐ ด้านการสื่อสาร (Communication)
- ☐ ด้านการศึกษา (Education)
- ☐ ด้านการศึกษาบันเทิง (Edutainment)
- ☐ ด้านการบันเทิง (Entertainment)
- ☐ ด้านการตลาด (Marketing)
- ☐ ด้านสื่อสารการเมือง (Communication Political)

4. ประเภทเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งานมากที่สุด (ให้เรียงลำดับการใช้งาน 1-6 ลำดับที่ 1 คือใช้งานมากที่สุด) *

4.1 ประเภทเผยแพร่ตัวตน (Identity Network) เช่น เขียน blog สร้างอัลบั้มรูปของตัวเอง สร้างกลุ่มเพื่อน และสร้างเครือข่ายขึ้นมาได้ ตัวอย่างเช่น facebook , BlogGang , Wordpress , My Space, Twitter, Google plus.

1 2 3 4 5 6

ลำดับที่ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

4.2 ประเภทเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งาน ประเภทเผยแพร่ผลงาน (Creative Network) เช่น YouTube, Yahoo VDO, Google VDO, Flickr, Multiply. *

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย

ลำดับที่ 1 2 3 4 5 6

4.3 ประเภทเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งาน ประเภทความสนใจตรงกัน (Interested Network) เช่น del.icio.us เป็น Online Bookmarking หรือ Social Bookmarking *

1 2 3 4 5 6
ลำดับที่

4.4 ประเภทเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งาน ประเภทร่วมกันทำงาน (Collaboration Network) เช่น WikiPedia , Google doc *

1 2 3 4 5 6
ลำดับที่

4.5 ประเภทเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งาน ประเภท Peer to Peer (P2P) เช่น โปรแกรม Skype , Bittorent *

1 2 3 4 5 6
ลำดับที่

4.6 ประเภทเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งาน ประเภทโลกเสมือน (Gaming / Virtual Reality) เกมออนไลน์ (online game) *

1 2 3 4 5 6
ลำดับที่

ตอนที่ 3

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

1. ท่านใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยครั้งเพียงใด *

- ☐ 1 ครั้ง/วัน
☐ 2-4 ครั้ง /วัน
☐ 4-6 ครั้ง/วัน
☐ ทั้งวัน/ทุกวัน

2. ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่ท่านใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ต่อครั้ง *

- ☐ น้อยกว่า 30 นาที
☐ 30 นาที – 1 ชั่วโมง

<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform?formkey=dFFEbVItaUxfM2dJO4W19M>

```
|1|17|5|2|5|5|| || |
```

- ☐ 1 ชั่วโมงขึ้นไป
- ☐ ทั้งวัน/ทุกวัน
- ☐ 24 ชั่วโมง

3. ช่วงเวลาที่ท่านใช้งานเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากที่สุด/น้อยที่สุด *

- ☐ 06.01-12.00 น. (วันธรรมดา)
- ☐ 12.01-16.00 น. (วันธรรมดา)
- ☐ 16.01-24.00 น. (วันธรรมดา)
- ☐ 24.01-06.00 น. (วันธรรมดา)
- ☐ 06.01-12.00 น. (วันหยุด)
- ☐ 12.01-16.00 น. (วันหยุด)
- ☐ 20.01-24.00 น. (วันหยุด)
- ☐ 24.01-06.00 น. (วันหยุด)

4. เหตุผลที่ท่านใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์แต่ละครั้ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) *

- ☐ 1) ต้องการตอบสนองความสนใจและความเป็นส่วนตัว
- ☐ 2) ต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่นว่าเป็นคนรุ่นใหม่
- ☐ 3) ต้องการแสดงออกร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสนทนากับเพื่อน
- ☐ 4) ต้องการใช้เวลาว่างเพื่อความบันเทิง และผ่อนคลาย

5. ท่านมี Account ของเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดต่อไปนี้บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

- ☐ Facebook
- ☐ Youtube
- ☐ Multiply
- ☐ Flickr
- ☐ Delicious
- ☐ Blog
- ☐ Window Live Space
- ☐ Twitter
- ☐ Hi5
- ☐ Digg
- ☐ Slideshare
- ☐ Wikipedia
- ☐ tumblr
- ☐ Instagram

6. ท่านเข้าใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์เว็บไซต์ใดมากที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*

- Facebook

☐ Youtube

☐ Multiply

☐ Flickr

☐ Delicious

☐ Blog

☐ Window Live Space

☐ Twitter

☐ Hi5

☐ Digg

☐ Slideshare

☐ Wikipedia

☐ tumblr

☐ Instagram

7. และ เหตุผลในการเลือกใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในอันดับเว็บไซต์ท่านเข้าใช้มากที่สุด *

☐ 1) เพราะเป็นเว็บไซต์ที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด

☐ 2) เพราะเพื่อนในกลุ่มใช้มากที่สุด

☐ 3) เพราะต้องการเล่นเกมในเว็บไซต์

☐ 4) เพราะเว็บไซต์ที่เลือกสามารถตอบสนองความต้องการได้มากที่สุด

☐ 5) เพราะเว็บไซต์ที่เลือกมีความเป็นส่วนตัวมากที่สุด

☐ 6) เพราะเป็นเว็บไซต์ที่ง่ายต่อการใช้งาน

8. ท่านมีเพื่อนในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ รวมทั้งหมดกี่คน (รวมทุกเว็บไซต์ที่ท่านมีอยู่) *

☐ น้อยกว่า 50 คน

☐ 51-100 คน

☐ 101-150 คน

☐ 151-200 คน

☐ 201 คน ขึ้นไป

ตอนที่ 4

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

ค่าชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักศึกษา

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

ภาคผนวก ก
ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม
เรื่อง พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

แบบประเมินชุดนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูล ข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ และเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ลักษณะคำถามเป็นชนิดแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ลักษณะคำถามเป็นชนิดแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 5 การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา ก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

ระดับการประเมิน เกณฑ์พิจารณา

- +1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน
- 0 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

นางสาวอรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์

นักศึกษาระดับบัณฑิต

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. คอมพิวเตอร์ส่วนตัว

() มี

() ไม่มี

3. สาขาวิชา

() คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

() คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

4. สถานศึกษา

() มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

() มหาวิทยาลัยขอนแก่น

() มหาวิทยาลัยนเรศวร

() มหาวิทยาลัยศิลปากร

() มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

() มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

() สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

5. ระดับชั้นปี

() ปีที่ 1

() ปีที่ 2

() ปีที่ 3

() ปีที่ 4

6. รายได้ผู้ปกครอง

() ต่ำกว่า 15,000

() 15,001 – 25,000 บาท

() 25,001 – 35,000 บาท

() 35,000 บาท ขึ้นไป

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- +1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์สามารถนำไปวัดได้
อย่างแน่นอน
- 0 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้
- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ไม่สามารถนำไปวัดได้
อย่างแน่นอน

ตัวอย่าง

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		+1	0	-1
0	ท่านรู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านเข้าใช้อยู่ได้อย่างไร () ศึกษาด้วยตนเอง () เพื่อนแนะนำ/ชักชวน () รับรู้ผ่านเว็บไซต์ () เรียนในรายวิชา () จากหนังสือ/นิตยสาร () อื่นๆ (โปรดระบุ).....	✓		
00	ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ ในกลุ่มต่างๆ เช่น การเล่นเกม ในรูปแบบทางการศึกษา	✓		

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		1	0	-1
7	ท่านรู้จักเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านเข้าใช้อยู่ได้อย่างไร () ศึกษาด้วยตนเอง () เพื่อนแนะนำ/ชักชวน () รับรู้ผ่านเว็บไซต์ () เรียนในรายวิชา () จากหนังสือ/นิตยสาร () อื่นๆ (โปรดระบุ).....			
8	วัตถุประสงค์ที่ท่านใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ () เพื่อศึกษาหาข้อมูล () เพื่อความบันเทิง () ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเผยแพร่ () พுகุญผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ () ทบทวนบทเรียน () เพื่อการเปิดรับข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์			
9	ท่านใช้งานเครือข่ายเว็บไซต์ข่ายสังคมออนไลน์ในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) () ด้านการสื่อสาร (Communication) () ด้านการศึกษา (Education) () ด้านการศึกษาบันเทิง (Edutainment) () ด้านการบันเทิง (Entertainment) () ด้านการตลาด (Marketing) () ด้านสื่อสารการเมือง (Communication Political)			
10	ประเภทเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งาน ☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทเผยแพร่ตัวตน (Identity Network) เช่นเขียน blog สร้างอัลบั้มรูปของตัวเอง สร้างกลุ่มเพื่อน และสร้างเครือข่ายขึ้นมาได้ ตัวอย่างเช่น			

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		1	0	-1
	facebook , BlogGang , Wordpress , My Space, Twitter, Google plus. ☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทเผยแพร่ผลงาน (Creative Network) เช่น YouTube, Yahoo VDO, Google VDO, Flickr, Multiply. ☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทความสนใจตรงกัน (Interested Network) เช่น • del.icio.us เป็น Online Bookmarking หรือ Social Bookmarking • Digg คล้ายกับ del.icio.us • Zickr พัฒนาขึ้นมาโดยคนไทย เป็นเว็บลักษณะเดียวกับ Digg • duocore.tv รายการ Online TV แบบ Home VDO ☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทร่วมกันทำงาน (Collaboration Network) เช่น WikiPedia , Google doc ฯลฯ ☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภท Peer to Peer (P2P) เช่น โปรแกรม Skype , Bittorent ฯลฯ ☐ เครือข่ายสังคมออนไลน์ ประเภทโลกเสมือน (Gaming / Virtual Reality) เกมออนไลน์ (online game) เช่น secondLife, Audition, Counter Strike, WordWarCraft, MineCraft. Atea Avatars, Mahara			

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		1	0	-1
	☐ Multiply ☐ Hi5 ☐ Flickr ☐ Digg ☐ Delicious ☐ Slideshare ☐ Blog ☐ Wikipedia ☐ tumbler ☐ Instagram			
16	ท่านเข้าใช้บริการเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ใดมากที่สุด (ตอบได้มากกว่า 1) ☐ Facebook ☐ Window Live Space ☐ YouTube ☐ Twitter ☐ Multiply ☐ Hi5 ☐ Flickr ☐ Digg ☐ Delicious ☐ Slideshare ☐ Blog ☐ Wikipedia ☐ tumbler ☐ Instagram			
17	ท่านมีเพื่อนในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์นี้รวมทั้งหมดกี่คน (รวมทุกเว็บไซต์ที่ท่านมีอยู่) () น้อยกว่า 200 คน () 201-400 คน () 401-600 คน () 600 คน ขึ้นไป			

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		1	0	-1
1	ด้านการสื่อสาร			
	เขียนข้อความแสดงความคิดเห็น (Comment)			
	เผยแพร่รูปภาพจัดข้อมูลส่วนตัว			
	แสดงรูปภาพ ในเว็บไซต์ข้อมูลส่วนตัว เช่น Fickur			
	เขียนข้อความแสดงความคิดเห็น บนรูปภาพ (Comment)			
5	พูดคุยสนทนาผ่านกระดานสนทนา (Chat) จากเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์			
6	ด้านการศึกษา			
	สร้างแหล่งข้อมูล			
	ผลิตงานวิดีโอเพื่ออัปโหลด ในเว็บ Youtube			
	ดูวิดีโอที่เผยแพร่ใน Youtube			
	ค้นหาข้อมูลใน Wikipedia			
	แก้ไขข้อมูลใน Wikipedia			
	อ่าน Blog ที่มีชื่อเสียง			
	เขียน Blog และอ่าน Blog			
13	ด้านการศึกษาขั้นสูง			
	การใช้ห้องเรียนผ่านห้องสนทนา			
	การเรียนการสอนแบบ Virtual Classroom			
	ใช้เป็นช่องทางในการส่งไฟล์งาน			
	การแลกเปลี่ยนเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ			
	ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ ในกลุ่มต่างๆ เช่น การเล่นเกมในรูปแบบทางการศึกษา			
	ใช้เป็นช่องทางในการถาม-ตอบ ปัญหา ด้านต่างๆ			

ตอนที่ 5 การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการใช้แอปพลิเคชันต่างๆ บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น		
		1	0	-1
1	การใช้ประโยชน์ เพื่อการติดตามข่าวสารที่สนใจและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ			
2	หาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ			
3	เพื่อรับส่ง E-mail , ดาวน์โหลดเพลง , เกม , ภาพยนตร์			
4	เพื่อสอบถามข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ			
5	เพื่อรับทราบความเห็นของผู้อื่นจากประเด็นที่สนใจ			
6	แสดงความคิดเห็น Comment ต่างๆ ในเว็บบอร์ด กระทั่ง message			
7	สนทนากับเพื่อน ค้นหาเพื่อนเก่าหรือเพื่อนใหม่			
8	อ่านกระทู้ เว็บบอร์ด			
9	ใช้บริการเว็บบล็อก เช่น ไดอารี่ส่วนตัว เรื่องที่สนใจ			
10	ตกแต่งอัลบั้มรูป โพสต์รูป ฝากไฟล์รูป			
11	ความพึงพอใจ ได้สนทนาได้ตอบกับเพื่อน หรือผู้ที่ต้องการจะสื่อสารด้วย			
12	ได้แสดงความคิดเห็นในกลุ่มข่าวสารต่างๆ เช่น หัวข้อที่สนทนา บล็อก เว็บบอร์ด กระทู้			
13	ความตื่นเต้น สนุกสนาน ได้รับความเพลิดเพลิน			
14	ความรวดเร็ว คล่องตัวในการติดต่อสื่อสาร			
15	ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ			
16	ความหลากหลายของชุมชน หรือกลุ่มสังคม (ห้องสนทนาต่างๆ)			
17	ความชัดเจนของการจัดหมวดหมู่ กลุ่มกิจกรรมที่สนใจ			
18	ความสวยงามของกราฟฟิก รูปภาพ สี สีสันสวยงาม			
19	รูปแบบ ในการตกแต่ง profile ตามที่ท่านต้องการ (glitter, widget)			
20	ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน			

ตารางรูปแบบตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
ของนักศึกษานิเทศศาสตร์ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ข้อที่	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ							สรุปผล
	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	ท่านที่ 4	ท่านที่ 5	ผลรวม	IOC	
ตอนที่ 1								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
6	0	1	1	0	1	3	0.60	ใช้ได้
ตอนที่ 2								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	0	1	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 3								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้
4	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 4								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	0	1	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
3	0	1	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ							สรุปผล
	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	ท่านที่ 4	ท่านที่ 5	ผลรวม	IOC	
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
11	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
12	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
13	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
14	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
15	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
16	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
17	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
18	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 5								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
11	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ							สรุปผล
	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	ท่านที่ 4	ท่านที่ 5	ผลรวม	IOC	
12	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
13	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
14	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
15	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
16	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
17	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
18	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
19	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
20	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.941	38

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
c1.1	133.6286	434.946	.476	.940
c1.2	134.1429	441.479	.248	.942
c1.3	134.0000	431.118	.571	.940
c1.4	133.5143	434.551	.474	.940
c1.5	133.4286	434.723	.563	.940
d1.6	134.4857	436.375	.455	.940
d1.7	134.6857	428.928	.417	.941
d1.8	133.9714	430.029	.497	.940
d1.9	133.8286	434.911	.389	.941
d1.10	135.3429	440.585	.250	.942
d1.11	134.6571	429.350	.483	.940
d1.12	134.9143	431.669	.408	.941
e1.13	134.9714	426.911	.553	.940
e1.14	134.0571	429.879	.540	.940
e1.15	133.5143	431.316	.670	.939
e1.16	134.5714	430.958	.468	.940
e1.17	134.5429	427.373	.529	.940
e1.18	134.2286	432.887	.465	.940
f1.1	133.4571	433.961	.566	.940
f1.2	134.1143	434.222	.348	.942
f1.3	133.2857	432.269	.641	.939
f1.4	134.1143	430.869	.483	.940
f1.5	133.8857	427.339	.697	.939
f1.6	133.8857	431.575	.470	.940
f1.7	133.4286	427.487	.723	.939
f1.8	134.5714	419.840	.591	.939
f1.9	134.6000	418.659	.738	.938
f1.10	134.2857	416.681	.743	.938
g1.11	133.5143	431.022	.618	.939
g1.12	133.8857	430.810	.536	.940
g1.13	133.4000	430.247	.664	.939
g1.14	133.3714	431.946	.606	.939
g1.15	134.2857	424.975	.625	.939
g1.16	133.8286	432.440	.657	.939
g1.17	134.0286	430.323	.704	.939
g1.18	133.5714	431.664	.593	.939
g1.19	134.0000	427.118	.577	.939
g1.20	133.3143	429.104	.651	.939

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล

อรุณรัตน์ ศรีชูศิลป์

ภูมิลำเนา

88 หมู่ 1 ต.กำแพงแสน อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม 73140

ประวัติการศึกษา

ระดับประถมศึกษา

โรงเรียนอนุบาลกำแพงแสน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม

ระดับปริญญาตรี

คณะบริหารการจัดการ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ประวัติการทำงาน

สถานที่ทำงาน

88 ม.1 ต.กำแพงแสน อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม